

AMASYA İLİ

TARIM ve KIRSAL KALKINMA EYLEM PLANI

2018 - 2023

AMASYA İLİ TARIM ve KIRSAL KALKINMA EYLEM PLANI (2018-2023)

Hazırlayanlar
Doç. Dr. Özcan ÇAĞLAR
Dr. Öğr. Üyesi Gözde KILINÇ
Dr. Öğr. Üyesi Emrah KOPARAN
Zir. Müh. Adem YİVLİ
Zir Müh. Halil TOPSAKAL

İÇİNDEKİLER

1. Giriş ve Yönetici Özeti.....	00
2. Raporun Amacı ve Kapsamı.....	00
3. Raporun Hedefi.....	00
4. Çalışma Yöntemi	00
5. Sektörün Mevcut Durumu	00
5.1. Dünya’da Tarım Sektörü ve Global Gelişmeler	00
5.2. Türkiye’de Makro Ölçekli Yaklaşımlar	00
5.3. Amasya İlinde Mevcut Durum	00
5.3.1. Tarımsal Yapı.....	00
5.3.2. Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Hizmetleri.....	00
5.3.3. Tarımsal Üretimde Verimlilik.....	00
6. Hedef Analizi (Sorun analizi ile sebep-sonuç ilişkisi içerisinde)	00
7. Performans Göstergeleri	00
8. Sorumlu Kuruluşlar – Paydaş Analizi.....	00
9. Eylem Planı	00
10. Kaynakça.....	000

1. Giriş ve Yönetici Özeti

2017 yılında Amasya Valisi ve OKA Yönetim Kurulu üyesi Sayın Dr. Osman VAROL'un talimatları doğrultusunda hazırlıkları başlatılan Amasya İl Stratejik Eylem Planları ile ulaşılmak istenen hedef başta 2023 vizyonu ve Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) hedeflerine ulaşabilmek açısından önem taşıyan temel sorun alanlarına yönelik olarak Amasya ili için bir yol haritası sunmaktadır. Bu çalışmada Amasya ilinin Türkiye ekonomisinin gelişim sürecine uyum göstermesi için ekonomik ve sosyal alanda yapılması gereken çalışmalar planlanmıştır.

Bu çerçevede, Onuncu Kalkınma Planı, Öncelikli Dönüşüm Programları, Orta Vadeli Program, Bakanlık Stratejik Planları ile Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi Bölge Planı Amasya ilinin ihtiyaç ve öncelikleri dikkate alınarak incelenerek aşağıda listesi sunulan 4 adet sektörel eylem planı oluşturmuştur. Eylem planlarında yer alan faaliyetler birden fazla kurumun sorumluluk alanına giren ve kurumlar arası etkin koordinasyon gerektirecek şekilde tasarlanmış olup eylemler, eylemden sorumlu kuruluşlar tarafından eylemle ilgili kuruluşlarla koordinasyon halinde uygulamaya geçirilecektir.

AMASYA İL SEKTÖREL EYLEM PLANLARI LİSTESİ

1. TARIM SEKTÖREL EYLEM PLANI
2. SANAYİ SEKTÖREL EYLEM PLANI
3. TURİZM SEKTÖREL EYLEM PLANI
4. ÇEVRE ve KENTSEL ALTYAPI SEKTÖREL EYLEM PLANI

2. Raporun Amacı ve Kapsamı

Amasya ili ülkemizin önemli tarımsal potansiyele sahip illerinden biridir. Sahip olduğu bu potansiyelin verim ve etkin bir üretim mekanizmasına dönüştürerek hem ülke hem de yerel kalkınmaya önemli katkılar sağlayacağı açıktır. Bu katkılar dikkate alındığında faaliyet gösterilen pazarlarda daha iyi konuma ulaşmak ve yeni pazarlara açılmak, rekabet gücünü artırmak, marka olmak ve sürdürülebilir bir iş yapma anlayışının oluşturulmasını sağlamak sektörel eylem planının temel amaçlarındandır.

Bu rapor kapsamı çerçevesinde Amasya ilinde faaliyet gösteren tarım işletmeleri, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve potansiyel yatırımcılarla görüşmeler yapılarak öncelikle sektörün mevcut durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen bilgilerden hareketle sorun analizleri gerçekleştirilmiştir. İlin özelliği dikkate alındığında konunun oldukça kapsamlı ve birçok farklı ve geniş bir alt yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple bitkisel üretim, hayvansal üretim ve kırsal kalkınma kategorileri özelinde sorunlar ayrıştırılarak derinliğine analiz edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda Amasya ilinin 2018-2023 Tarım ve Kırsal Kalkınma Eylem Planı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu plan ile Amasya'nın gelişimine katkı sağlayacak öncelikler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3. Raporun Hedefi

- ✓ İlgili sektör için bir yol haritası belirlemek,
- ✓ Sektörün önceliklerini ortaya koymak,
- ✓ Sektörün yatırım alanlarını belirleyerek ilgili kurum ve kuruluşlar için rehber olmak,
- ✓ Sektörel yatırım ve politikalara ilişkin performans kriterlerini ortaya koymak,
- ✓ Ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi konusunda sorumlu ve ilgili kuruluşları belirlemektir.

4. Çalışma Yöntemi

Amasya İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Stratejik Eylem Planı, Amasya Üniversitesi Akademik Moderatörleri Doç. Dr. Özcan ÇAĞLAR, Dr. Öğr. Üyesi Gözde KILINÇ ve Dr. Öğr. Üyesi Emrah KOPARAN tarafından hazırlanmıştır. Çalışmalarda ilgili kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve gerekli verilerin toplanması gibi konularda Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden Zir. Müh. Halil TOPSAKAL ve Zir. Müh. Adem YİVLİ görev almıştır.

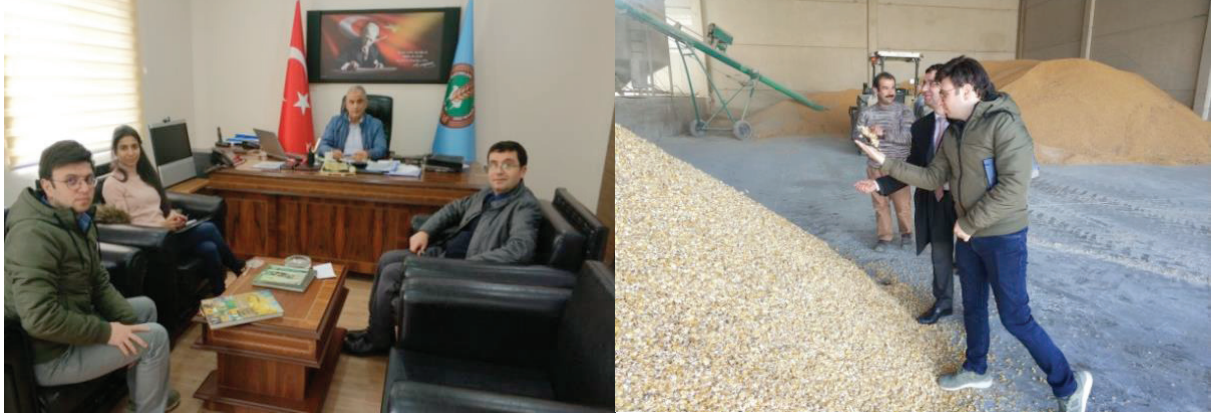
Sektörün dinamik ve geniş yapısı ele alındığında birçok grup, kurum, kuruluş ve örgütlerdeki bilirkişi ve yetkililerle görüşülerek verilerin elde edilmesi çalışmanın sağlıklı yürütülmesi adına önemli olmuştur. Çalışma grubu içerisinde yapılan değerlendirmeler sonucunda ilgili kişiler ile "yüz yüze görüşme" yönteminin daha verimli olacağı kanaatine varılmıştır.

Bu yöntemin tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden biri yerinde yapılan görüşmelerin özellikle üreticiler bağlamında kişinin şartlarını anlamak ve sektörün gerçek durumunu yerinde görmek adına önemli olduğu içindir.

Çalışmanın başında Amasya İli ile diğer pek çok ilde hazırlanan geçmişteki eylem planları incelenmiş ve Tarımsal faaliyetler ile ilgili geniş birliteratür taraması yapılmıştır. Daha sonra çalışma için bir yol haritası belirlenerek sektörün fikir liderleri hakkında bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca görüşmenin gerçekleştirileceği kurum, kuruluş ve örgütler ile ilgili daha ileri bir araştırma sonucu görüşme planı yapılmıştır. İlgili kişilerden randevu alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Yetiştiricilerin tamamına yakını üretim yaptıkları yerde ziyaret edilerek, görüşmeler yerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasındaki tüm bilgiler akademik moderatörler olarak 3 farklı gözden yazılı bir şekilde kayıt altına alınmış ve daha sonra grup içerisinde değerlendirilerek bütünlendirilmiştir. Proje kapsamında toplam 95 adet görüşme gerçekleştirilmiş ve yapılan görüşmeler esnasında çok sayıda fotoğraf ile görsel bir kayıt oluşturulmuştur.

Görüşmeler sonucu elde edilen veriler analiz edilerek sektörün sorunları ve öncelikleri belirlenmiş ve bunlardan hareketle sektörün geleceğine ilişkin eylem planları ortaya konulmuştur.

5. Sektörün Mevcut Durumu

5.1. Dünya’da Tarım Sektörü ve Global Gelişmeler

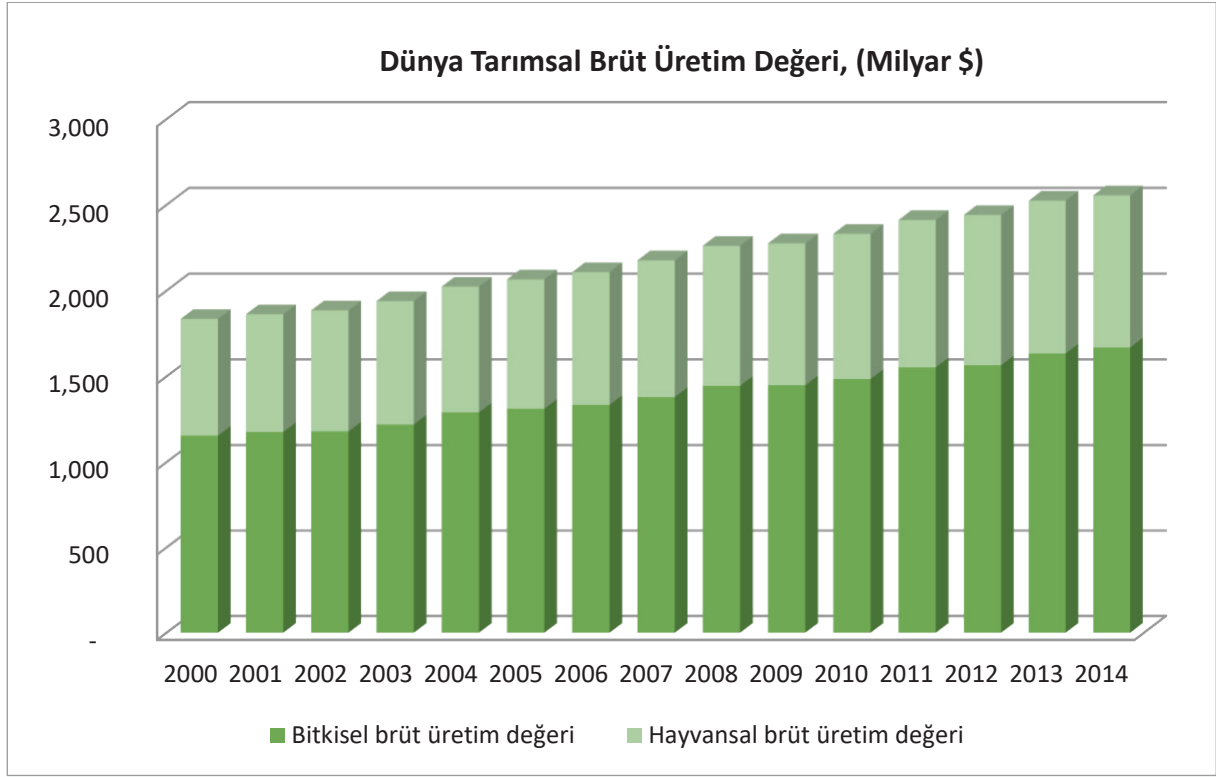
Toprağı ve tohumu kullanarak bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi, kalite ve verimlerinin yükseltilmesi, uygun koşullarda muhafaza edilmesi ve çeşitli alanlarda işlenip değerlendirilmesi anlamlarına gelen tarımsal faaliyette en temel amaç, insanların beslenme gibi zaruri ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli hayvansal ve bitkisel ürünler elde etmektir. Bu yönüyle gıda ve sanayiye hammadde sağlayan tarım sektörü birçok ürün ve üretim için alternatifsiz bir sektör durumundadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi her ne olursa olsun tarım sektörü geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de önemli bir stratejik sektördür.

Dünya tarımsal ürün pazarındaki büyüme, coğrafi olarak gelişmekte olan ülkelere doğru yönelmektedir. Bu ülkelerde üretim maliyetlerinin gelişmiş ülkelere göre daha düşük olması önemli bir etkidir. Gelişmekte olan ülkelerde uygulanan tarım politikalarındaki reformlar, tarımsal üretime verilen desteğin niteliğinde değişikliğe yol açarak üretim yeri ve miktarı üzerinde etkilerde bulunmaktadır.

Tarım sektörü, dünyada kullanılabilir suyun %70’ini, kullanılabilir arazilerin %34’ünü ve mevcut işgücünün %37’sini kullanmakta ve sera gazlarının %17-30’una sebep olmaktadır. Dünyadaki çiftçilerin %41’i kadınlardan oluşmakta ve aynı zamanda tarımda çalışanların %97’si gelişmekte olan ülkelerde istihdam edilmektedir (FAO, 2011).

OECD ve FAO’nun hazırladıkları rapora göre, tarımsal ürünlerin nominal fiyatlarında gelecek on yılda %10-30 arasında bir artış olacağı tahmin edilmiştir. Söz konusu raporda, hayvansal ürünlerin, bitkisel ürünlere göre fiyat artışlarının daha yüksek olacağı ifade edilmiştir. Diğer yandan önümüzdeki yıllarda artan dünya nüfusunun özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha da artacağı, bu nedenle tarım üretiminin önümüzdeki on yıl içinde düzenli olarak artacağı fakat artışın önceki yıllardan daha yavaş bir oranda olması beklenmektedir. Dolayısıyla dünya genelinde beslenme alışkanlıklarının değişeceği, yeni teknolojilerinin ortaya konulacağı tahmin edilmektedir. Gelecekte gelişmiş ülkelerde doğal gıdalara dönüşe karşın, gelişmekte olan ülkelerde ise genetiği değiştirilmiş gıdaların yaygınlaşacağı beklenildiği bildirilmiştir (OECD-FAO).

Grafik 1. Yıllara Göre Dünya Tarımsal Brüt Üretim Değerleri (2000-2014)

Dünyanın 2000-2014 yılları arasındaki bitkisel ve hayvansal brüt üretim değerlerinin oluşturduğu tarımsal brüt üretim değerleri, Grafik 1’de görülmektedir. 2004-2006 yılları arasındaki verilerin baz alındığı indekse göre üretim değerindeki artış trendi görülmektedir.

Dünya Tarımsal Brüt Üretim Değeri incelendiğinde, 2000 yılından 2014 yılına kadar geçen sürede % 39,2’lik bir değer artışı görülmektedir. 2000 yılında tarımsal brüt üretim değerinin %62,9’u bitkisel üretim değerine; 37,1’i ise hayvansal üretim ait iken 2014 yılında bitkisel üretim değerinin payı %65,3’e çıkmış, hayvansal üretim değerinin payı ise %34,7’ye inmiştir.

Dünyada üretilen tarım ürünlerinin toplam üretim değerlerine göre ilk sırayı pirinç almaktadır. Ardından sırasıyla inek sütü, domuz eti, mısır, buğday, soya, tavuk ve sığır etleri, soya, şeker kamışı ve domates gelmektedir. Pirinç ve inek sütünün fiyatlarının düşük olmasına rağmen, oldukça yaygın ve yüksek miktarlarda üretilmesi, dünyada üretilen tarım ürünlerinin toplam üretim değerleri sıralamasında ilk iki sırayı almalarını sağlamıştır. Üretim miktarına rağmen fiyatının yüksek olması da sığır etini üçüncülüğe taşımıştır. Buğday pirinç kadar üretiliyor olmasına rağmen fiyatının düşük olması üretim değerini de düşürmekte ve dünyada üretilen tarım ürünlerinin üretim değerleri sıralamasında beşinci sırayı almaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Dünyada Üretilen Başlıca Tarım Ürünleri ve Değerleri

Sıra	Ürünler	Üretim Miktarı (ton)	Değer (1000 \$)	Fiyatı (\$/ton)
1	Pirinç	742.425.600	327.303.811	441
2	İnek Sütü	656.701.215	310.440.721	473
3	Domuz Eti	117.263.877	248.075.945	2.116
4	Mısır	1.038.330.655	246.365.488	237
5	Buğday	733.534.429	192.651.117	263
6	Tavuk Eti	100.670.186	190.687.126	1.894
7	Siğir Eti	65.283.086	180.877.690	2.771
8	Soya	306.373.463	124.022.759	405
9	Şeker Kamışı	1.884.729.412	97.869.820	52
10	Domates	172.499.120	92.490.219	536

Kaynak : (FAO, 2014)

Dünyada tarımsal ürünlerin dış ticareti incelenirken doğrudan işlenmemiş tarım ürünlerinin yanında mamul ve yarı mamul olan tarım ürünlerinin de değerlendirilmeye alınması önemlidir. Sanayi sektörünün önemli bir bölümünün tarıma dayalı sanayi olduğu ve bu sanayilerin en temel hammaddelerinin tarım ürünleri olduğu düşünülürse bu önem daha kolay anlaşılabilir. Bunlar özetle gıda sanayi, içki sanayi, tütün ve ürünleri sanayi, deri ve ürünleri sanayi ve tekstil ve dokuma sanayiidir. Diğer yandan tarıma girdi veren traktör sanayi, yedek parça sanayi, tarımsal ilaç ve gübre sanayi gibi tarıma yönelik sanayilerin de dış ticaret değerleri üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Tablo 2. Dünyada İhraç Edilen Başlıca Tarımsal Ürünler

Ürünler	Miktar (ton)	Fiyat (\$/ton)	Değer (1000 \$)
Soya	106.168.848	540	57.302.866
Gıda Hazırlık Malzemeleri	14.155.187	3.808	53.901.680
Buğday	162.797.896	303	49.384.865
siğir eti	7.186.950	5.310	38.162.334
Mısır	124.222.019	281	34.946.617
Şarap	10.298.141	3.369	34.696.694
Palm Yağı	41.654.482	810	33.757.670
Soya Keki	62.193.108	514	31.961.409
Alkollü İçecekler	4.786.978	6.402	30.643.848
İnek Sütü Peynir	5.521.513	5.185	28.628.316
Pirinç	37.127.101	648	24.060.336

Kaynak : (FAO, 2013)

Dünyada ihraç edilen tarımsal ürünlerin başında üretim miktarı için buğday olsa da, üretim değeri açısından gıda hazırlık maddeleri ve soya daha önde gelmektedir. (Tablo 2,3)

Fiyatının yüksek olmasından dolayı dünya ihracatında önemli bir yer tutan şarabı endüstriyel hazır gıdalarda oldukça yaygın kullanılan palm yağı izlemektedir. (Tablo 2,3)

Tablo 3. Dünyada İthal Edilen Başlıca Tarımsal Ürünler

Ürünler	Miktar (ton)	Fiyat (\$/ton)	Değer (1000 \$)
Gıda Hazırlık Malzemeleri	14.855.064	3.783	56.200.877
Soya	103.016.317	600	61.836.611
Buğday	161.716.520	334	53.952.618
Şarap	10.039.933	3.501	35.151.771
Palm Yağı	43.862.830	893	39.160.719
Soya Keki	62.287.636	555	34.555.856
İnek Sütü Peynir	5.295.186	5.251	27.806.081
Siğir eti	7.179.839	5.361	38.488.639
Mısır	120.128.919	325	39.075.004
Alkollü İçecekler	4.474.434	6.933	31.020.979
Pirinç	37.843.114	693	26.222.576

Kaynak : (FAO, 2013)

5.2. Türkiye’de Makro Ölçekli Yaklaşımlar

Türkiye’de tarım sektörü, beslenme ve iş gücüne etkisi, milli gelire katkısı ve sanayi sektörüne sağladığı hammadde ile ekonomik ve sosyal bir sektör olma özelliğini korumaktadır. Türkiye, iklim koşulları, coğrafi konumu, çoğunluğu genç olan 80 milyonluk nüfusu, artan alım gücü ve genişleyen iç ve dış pazarı sayesinde pek çok ülke ile kıyaslandıkça oldukça avantajlı bir konumdadır. Bazı Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde iklim sorunları yaşanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında da Türkiye, iklim çeşitliliği sayesinde AB içinde avantajlı bir durumdadır. İklimin yanında, üretim potansiyeli, fiyat avantajları, ulaşım kolaylıkları ve ticari ilişkilerin mevcudiyeti ile de AB karşısında iyi bir konumu vardır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) tarımsal potansiyeli desteklemesi ve sulanabilir arazilerin artmasıyla, iklim ve sulama sorunları yaşayan Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine göre de üstünlükleri vardır.

Türkiye sebze ve meyve üretiminde ilk sıralarda yer alırken, yakın komşularımız Rusya ve Türki Cumhuriyetler yetersiz üretim sebebiyle dış alıma ihtiyaç duymaktadırlar. Tarımsal üretim potansiyeli kısıtlı ancak doğal kaynaklardan ve özellikle de petrolden sağladıkları gelirleriyle ve gelişen turizm potansiyelleriyle bazı Arap ülkelerinin tarımsal ürünlerine olan ihtiyaçları, tarımsal ürünler için dışsattım potansiyeli bulunan ve bu pazarlara yakın olan Türkiye için önemlidir. Ülkemizde pek çok tarımsal ürün, gelişen üretim teknolojileri ve iklim avantajları sayesinde, yıl boyu belirli standartlarda üretebilme ve bu ürünleri pazarlayabilme potansiyeline sahip olması ve son yıllarda atağa kalkan sanayici ve iş adamları örgütlerinin ticaret ve yatırım hamlelerinin tarımsal ürün ve girdi pazarları desteklemesi hem üretim hem de dış ticarete oldukça etkili olmuştur.

Tarım sektöründe tüm alanlarda sektörle ilgili politikalar geliştiren, hizmet sunan ve denetleyen kurum olan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bu yetki ve sorumluluklarını en üst seviyede gerçekleştirebilmek için tüm il ve ilçe bazında teşkilatlanmıştır.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kurumsal Yapısı

Kurum Tarihi:

1838, Ziraat ve Sanayi Meclisi; İlk yapı, Meclis şeklinde kurularak tarım hizmetlerini Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak yürütmüştür.

13.05.1839, Meclisi Umuru Nafia; Meclis, tarım hizmetlerini Ticaret Bakanlığına bağlı olarak yürütmüştür.

02.03.1843, Ziraat Meclisi; Meclis, Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. Her Eyalet, Sancak ve Kaymakamlığa birer Ziraat Müdürü, İlçe ve Bucaklarla büyük Karyelere birer Ziraat Müdür Vekili atanmıştır. 1845 yılında tekrar Ticaret Bakanlığına bağlanmıştır.

16.01.1846, Ziraat Nezareti; Tanzimat Fermanı'nı izleyen yıllarda Batı örnek alınarak Tarım Bakanlığı kurulmuştur. Tarım Bakanlığı'nın bağımsız yapısı 4 ay devam etmiştir.

1846-1891, Ticaret ve Nafia Nezareti, Ticaret Nezareti, Ticaret ve Ziraat Nezareti, Orman ve Maadin Nezareti; Tarım Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı birleştirildikten sonra tarım hizmetleri değişik adlar altında yürütülmüştür. Bu dönemde Ziraat Müfettişliği (1881), Ziraat Müdürlüğü (1883), Veteriner Müfettişliği (1885), Hukuk Müşavirliği (1890), İstatistik Müdürlüğü (1887), Halkalı Ziraat ve Baytar Mektepleri gibi Birimler oluşturulmuş ve Ziraat Bankası 1889'da Bakanlığa bağlanmıştır.

1891-1911, Orman, Maadin ve Ziraat Nezareti; Ziraat Fen Heyeti ve Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu adı altında yeni bir kuruluşa gidildiği görülmektedir. Bu dönemde, Tarım hizmetleri Ziraat ve Veteriner Genel Müdürlükleriyle yerine getirilmiştir.

02 Mayıs 1920, İktisat Vekâleti; "3 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Vekillerinin Sureti İntihabına Dair Kanun"la ticaret, ziraat, orman, sanayi ve madenlerle ilgili işler İktisat Vekaleti adı altında yürütülmüştür.

21 Ocak 1929-1931; "1200 sayılı Ticaret ve Ziraat Vekâletlerinin Tevhidi ve İktisat Vekaleti Teşkilî Hakkında Kanun"la Ziraat Vekaleti tekrar İktisat Vekaleti'ne bağlanmıştır.

30 Aralık 1931-1937, Ziraat Vekaleti; "1910 sayılı Ziraat Vekaleti Teşkiline Dair Kanun"la İktisat Vekaleti'nden ayrılarak, Birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiş, Tarım, Veteriner ve Orman Genel Müdürlükleri Bakanlığa dahil olmuştur.

14 Haziran 1937-1951, Ziraat Vekâleti; 3203 sayılı "Ziraat Vekâleti Vazife ve Selahiyat Kanunu" ile 1937 yılında Merkez ve Taşra Teşkilatının görev ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Merkez Teşkilatı; Bakanlık Makamı, Danışma ve Denetim, Ana Hizmet, Yardımcı ve Katma Bütçeli Bağlı Kuruluş Birimleri'nden, Taşra Teşkilatı; Ziraat Genel Müdürlüğü ve Veteriner Genel Müdürlüğünün illerde örgütlenmesiyle oluşturulmuştur. Teftiş Heyeti Reisliği ve Hukuk Müşavirliği kurulmuştur. 1944 yılında Türkiye Zirai Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü İlgili Kuruluş olarak Bakanlığa bağlanmıştır. Orman Umum (Genel) Müdürlüğü (1937-1974, 1980-1991), Zirai Kombinalar İdaresi (1937- 1950), Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu (1938- 1950) ve FAO Genel Sekreterliği (1937-1962) Bakanlığa katılmışlardır.

1951-1962, Ziraat Vekaleti (Gelişme Dönemi); Atatürk Orman Çiftliği Genel Müdürlüğü (1951-...), Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Genel Müdürlüğü (1960-1984), Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü (1951- 1979), Topraksu Genel Müdürlüğü (1960-1973, 1983-1988), Türkiye Tiftik ve Yapağı A.Ş. Genel Müdürlüğü (1960-1983) ve Yem Sanayi TAŞ Genel Müdürlüğü (1960-1992) gibi Birimler bu dönemde Bakanlığa bağlanmıştır.

1962-1974, Ziraat Vekâleti (Planlı Dönem); İlk planlı çalışma döneminde “Planlama Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü” vb. birçok yeni Birim Bakanlığa katılmıştır. Çeşitli isim değişikliklerinden sonra Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, “Strateji Geliştirme Başkanlığı” adı altında kurularak (2006) görev, yetki ve sorumlulukları tekrar düzenlenmiştir. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü (1963-1992), Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (1963-1982), Yem Tescil ve Kontrol Genel Müdürlüğü (1963-1982) yeni katılan Birimlerdir. Dış İlişkiler Birimi ilk kez oluşturulmuştur.

26 Ocak 1974-1981, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı; Bakanlık adı Cumhurbaşkanlığının 26.01.1974 tarih ve 4/92 sayılı Onayları ile değiştirilmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (1974-), Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü (1974-1992), Sunu ve Tabii Tohumlama ve Nesil Kontrol Genel Müdürlüğü (1974-1982), Yaş Meyve ve Sebze İhracatı Projeleri Genel Müdürlüğü (1974-1979) bu dönemde Bakanlığa katılmıştır.

17 Şubat 1981-1983, Tarım ve Orman Bakanlığı; “2384 sayılı Orman Bakanlığının Tarım Bakanlığına Devri Hakkında Kanun”la Orman Bakanlığı ve hizmetleri devralınmıştır. Devlet Üretme Çiftlikleri (1937-1982), Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü (1982-1984), Bağ- Bahçe İşleri Genel Müdürlüğü (1980-1982), Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Genel Müdürlüğü (1980- 1982), Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (1980-1982, 1982-1991 Daire Başkanlığı), Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü (1980- 1982), Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü (1980-1982) bu dönemde bağlanmıştır. Değişik Birimlerle yürütülen hizmetler yeni kurulan Personel Genel Müdürlüğü’ne (1982-...) verilmiştir.

1983-1991, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı; 14 Aralık 1983-1984; “183 sayılı Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK” çıkarılarak Bakanlık ile Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı birleştirilmiştir. Kooperatifler Genel Müdürlüğü ve Yol Su Elektrik Genel Müdürlüğü (1983-1984) bu dönemde katılmıştır.

18 Haziran 1984-1985; 183 sayılı KHK’yı değiştiren 212 sayılı KHK’nın yürürlüğe girmesiyle 1937’den beri görev yapan Ziraat İşleri ve Veteriner İşleri Genel Müdürlükleri (1937-1984) ve birçok Birim kaldırılmıştır. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Yayın Dairesi Başkanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (1984-), Proje Uygulama Genel Müdürlüğü (1984-1991), Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği (1984-...) vb. Birimler bu dönemde kurulmuştur. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1984-2005) Bakanlığa bağlanmıştır.

6 Mart 1985-1991; 183 sayılı KHK ve 212 sayılı KHK, 3161 sayılı Kanunla taşra kuruluşları içerisinde gösterilen Bakanlık Bölge Müdürlüğü kaldırılmıştır.

9 Ağustos 1991 Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı; Orman Bakanlığının tekrar kurulmasıyla Orman Teşkilatı Bakanlık bünyesinden ayrılmıştır. Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (1991-), Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (1991-..) bu dönemde oluşturulan yeni Birimlerdir.

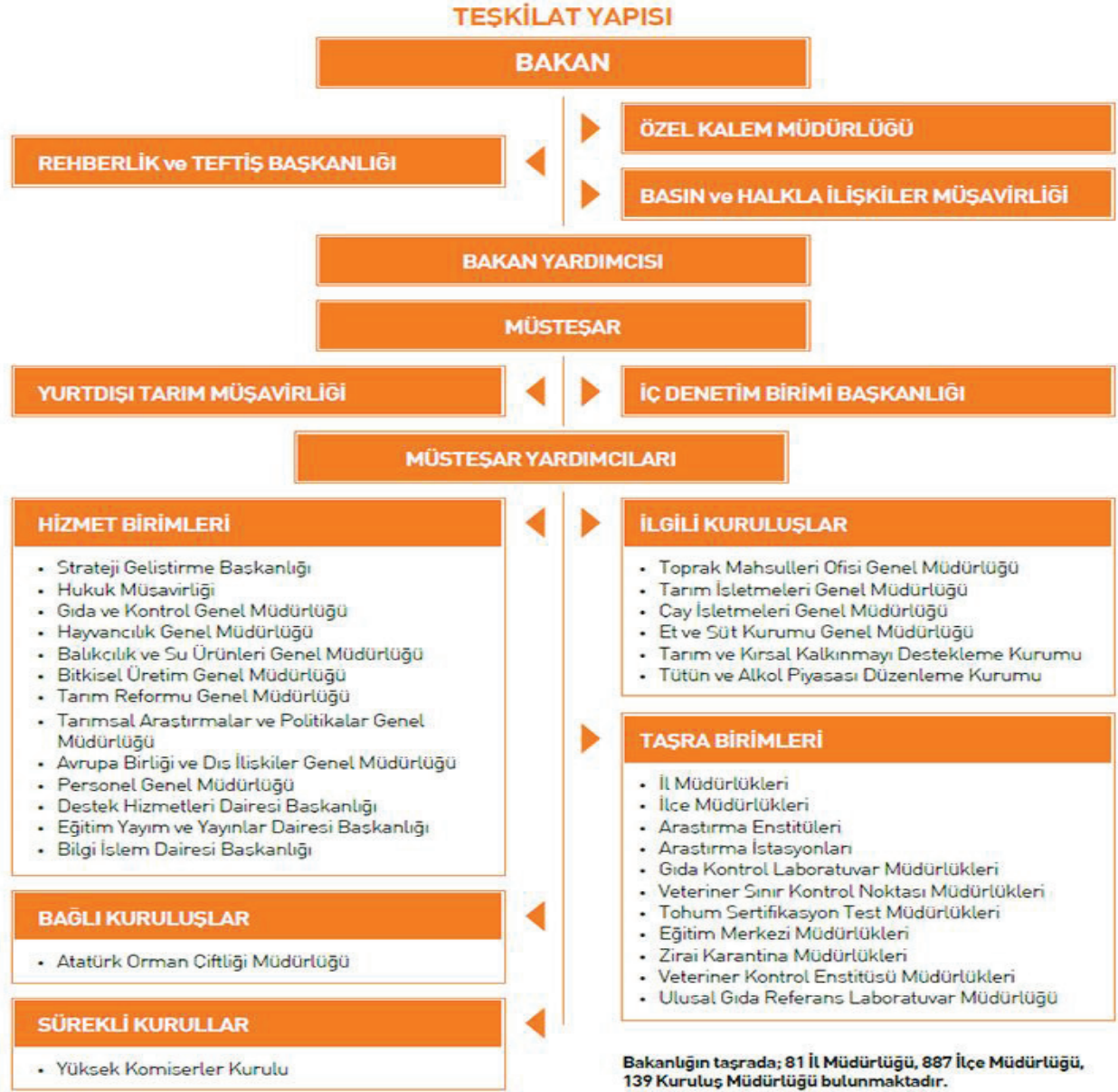
03 Haziran 2011 Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, 03.06.2011 tarihli, 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın teşkilat ve görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve yeniden yapılandırılmıştır.

Hukuki Yapı:

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı 03.06.2011 tarihli, 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilerek Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı adını almış ve 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevi; bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesine ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılması, gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması, verimli kullanılmasının sağlanması, çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; gıda, tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaları belirlemek, uygulanmasını izlemek ve denetlemektir.

Bakanlık, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşur.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Stratejik Hedefleri

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, stratejik planlama modeline 2006-2010 Stratejik Eylem Planı ile başlamıştır. Sonraki süreçte 2010-2014 Stratejik Planı ve 2013-2017 Stratejik Planı belgeleri hazırlanmıştır. Halen içinde bulunduğumuz dönemde 2018-2022 Strateji Planı uygulanmaktadır.

2018-2022 Stratejik Planında 7 Stratejik Hedef Belirlenmiştir. Bu Hedefler;

Stratejik Hedef 1. Erişilebilir ve sürdürülebilir tarımsal ürün arzını sağlamak, ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücüyüksek tarım sektörü oluşturmak,

Stratejik Hedef 2. Uluslararası standartları gözeterek,üretimden tüketime doğalkaynakların ve insan sağlığının korunması amacıyla gıda ve yemgüvenilirliğini sağlamak,

Stratejik Hedef 3. Bitki sağlığını koruyucu tedbirler almak, hayvan hastalık ve zararlılarını kontrol ve eradike etmek, hayvan refahını sağlamak,

Stratejik Hedef 4.Kırsal ekonomiyi geliştirmek, kırsal alanların tarımsal, sosyal ve fiziki altyapısını iyileştirmek,

Stratejik Hedef 5. Su ürünleri kaynaklarını korumak vesürdürülebilir işletimini sağlamak, suürünleri üretimini geliştirmek,

Stratejik Hedef 6. Tarımsal üretimde kalite veverimliliği artırmaya yönelik Araştırma-Geliştirme çalışmaları yürütmek,

Stratejik Hedef 7. Kurumsal kapasiteyi geliştirmek,

Tarım Sektörünün İstihdamda Yeri

Tarım sektörü, Türkiye ekonomisine istihdam yönüyle önemli bir katkı sağlamaktadır. Nitekim TÜİK verilerine göre 1970'li yıllarda tarım sektörünün istihdamdaki payı %67,7'den, 2000 yılında %35,2'ye ve 2010'da %23,3'e gerilemiştir. 2017 yılı TÜİK verilerine göre ekonomik yönden aktif nüfusun sektörlere dağılışı Tarım %19.4, Sanayi %19.1, İnşaat %7,4 ve Hizmetler %54.1 olarak dağılım göstermektedir. Mevcut durumda nüfusun 1/4'ü tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlarken, çalışan her beş kişiden biri tarım sektöründe istihdam etmektedir (TÜİK, 2017;).

Tablo 4. Türkiye'de İstihdamın Sektörlere Göre Dağılım ı

Yıllar	Genel İşsizlik Oranı (%)	Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	Toplam İşgücü (*)	Toplam İstihdam (*)	Tarım Payı %		Sanayi		İnşaat		Hizmetler	
					Kişi (*)	Payı %	Kişi(*)	Payı %	Kişi(*)	Payı %	Kişi (*)	Payı %
2007	9,2	11,2	22.253	20.209	4.546	22,5	4.403	21,8	1.231	6,1	10.029	49,6
2008	10,0	12,3	22.899	20.604	4.621	22,4	4.537	22,0	1.238	6,0	10.208	49,5
2009	13,1	16,0	23.710	20.615	4.752	23,1	4.179	20,3	1.305	6,3	10.380	50,4
2010	11,1	13,7	24.594	21.858	5.084	23,3	4.615	21,1	1.434	6,6	10.725	49,1
2011	9,1	11,3	25.594	23.266	5.412	23,3	4.842	20,8	1.680	7,2	11.332	48,7
2012	8,4	10,3	26.141	23.937	5.301	22,1	4.903	20,5	1.717	7,2	12.016	50,2
2013	9,0	10,9	27.046	24.601	5.204	21,2	5.101	20,7	1.768	7,2	12.528	50,9
2014	9,9	12,0	28.786	25.933	5.470	21,1	5.316	20,5	1.912	7,4	13.235	51,0
2015	10,3	12,4	29.678	26.621	5.483	20,6	5.332	20,0	1.914	7,2	13.891	52,2
2016	10,9	13,0	30.535	27.205	5.305	19,5	5.296	19,5	1.987	7,3	14.617	53,7
2017	10,9	13,0	31.643	28.189	5.464	19,4	5.383	19,1	2.095	7,4	15.246	54,1

Kaynak : TÜİK (*) : 1.000 adet

Tarım Sektörünün GSYH'ya Etkisi

Türkiye'de tarım sektörünün GSHYİH içindeki payı 2010'lu yılların başında yetmiş milyar dolara ulaşmış durumda iken, özellikle iklim kaynaklı verim düşüklüğü ve tarımın son yıllarda diğer sektörler kadar gelişim gösterememesi nedenlerle elli milyar doların biraz üzerine gerilemiştir.

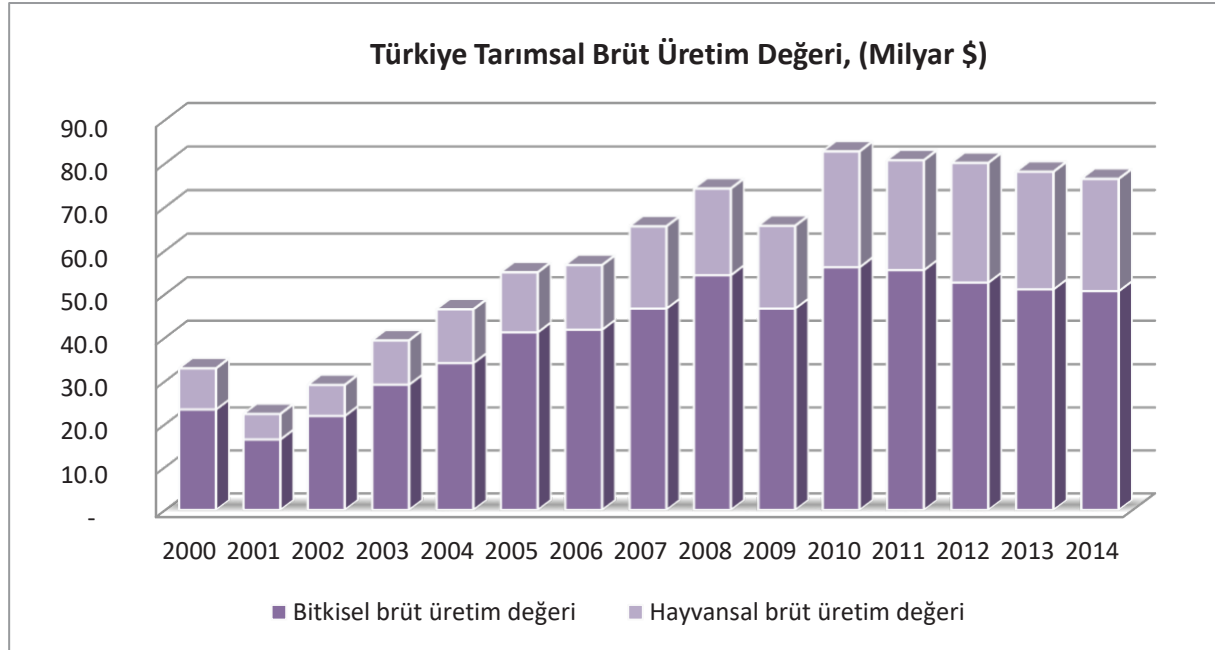
Bu gerilemedeki en büyük etkenlerin başında 2013 ve 2016 yıllarında tarım sektörünün bir önceki yıla göre hiç büyüme göstermemiş olmasıdır. Türkiye'deki endüstri tesislerinin büyük bölümü tarımsal maddeleri hammadde olarak kullanmaktadır. Bu durum, sanayinin gelişmesinde tarımın önemimin ne kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Türkiye'de Sektörlerin GSYH içerisindeki Payları

Yıllar	Tarım (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Türkiye (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Tarımın Payı (%)	Tarım (Bin \$)	Türkiye (Bin \$)
2009	81.234.274	9,1	999.191.848	0,4	8,1	52.592.510	646.894.531
2010	104.703.635	28,9	1.160.013.978	16,1	9,0	69.714.325	772.366.615
2011	114.838.169	9,7	1.394.477.166	20,2	8,2	68.491.565	831.691.448
2012	121.692.893	6,0	1.569.672.115	12,6	7,8	67.536.064	871.122.993
2013	121.709.079	0,0	1.809.713.087	15,3	6,7	63.914.163	950.350.602
2014	134.724.745	10,7	2.044.465.876	13,0	6,6	61.604.432	934.855.430
2015	161.447.917	19,8	2.338.647.494	14,4	6,9	59.499.609	861.879.256
2016	161.304.618	-0,1	2.608.525.749	11,5	6,2	53.414.802	862.744.000
2017	188.650.644	17,0	3.104.906.706	19,0	6,1	52.111.042	851.045.949

Kaynak : TÜİK

Türkiye'nin 2000-2014 yılları arasındaki bitkisel ve hayvansal brüt üretim değerlerinin oluşturduğu tarımsal brüt üretim değerleri, grafik 2'de görülmektedir. 2000-2014 yılları arasındaki verilerin baz alındığı indekse göre üretim değerindeki artış trendi görülmektedir (FAO, 2014).

Grafik 2. Türkiye'nin Yıllara Göre Tarımsal Brüt Üretim Değerleri (2000-2014)

Türkiye'nin ürettiği tarım ürünleri üretim değerine göre sıralandığında, ilk üç sırayı inek sütü, sığır eti ve buğday alırken, bunları domates, tavuk eti, pamuk, kuzu eti ve zeytin takip etmektedir. Türkiye'de 2014 yılında üretilen tarımsal brüt üretim değeri 76.4 milyar dolardır (FAO, 2014). Toplam tarımsal brüt üretim değerinin %53'ünü yukarıda sayılan sekiz ürün gerçekleştirmektedir. Üretim değerine göre sırasıyla bu ürünleri, üzüm, patates, yumurta, fındık ve alma takip etmektedir. (Tablo 6).

Tablo 6. Türkiye’de Üretilen Başlıca Tarım Ürünleri ve Değerleri

Sıra	Ürünler	Üretim Miktarı (ton)	Değer (\$)	Fiyatı (\$/ton)
1	İnek Sütü	16.998.850	8.044.568.263	473,2
2	Sığır eti	881.999	6.891.578.033	7813,6
3	Buğday	19.000.000	6.416.380.092	337,7
4	Domates	11.850.000	5.688.485.359	480,0
5	Tavuk eti	1.894.669	5.124.414.642	2704,6
6	Pamuk	846.000	2.911.084.284	3441,0
7	Kuzu eti	317.723	2.653.984.946	8353,1
8	Zeytin	1.768.000	2.391.645.233	1352,7
9	Üzüm	4.175.356	2.319.877.078	555,6
10	Patates	4.166.000	2.213.847.728	531,4
11	Yumurta	1.071.587	1.978.252.767	1846,1
12	Fındık (kabuklu)	450.000	1.929.014.017	4286,7
13	Elma	2.480.444	1.493.564.427	602,1

Kaynak : (FAO, 2014)

5.3. Amasya İlinde Mevcut Durum

Amasya İli Nüfusu:

Amasya İli Nüfusu 2017 yılı ADNKS’ye göre 329.888 olup, Nüfusun 237.142’si (%71,9) şehirlerde, 92.746’sı ise (%28,1) belde ve köylerde yaşamaktadır.

Amasya İli Nüfusu

İlçeler	Köy/ Belde Sayısı	Köy/Belde Nüfusu	Şehir Nüfusu	Toplam Nüfus	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğ u (kişi/km ²)	Amasya Nüfusuna Oranı (%)
Merkez	105	34.541	109.240	143.781	1.730	83	43,6
Göynücek	38	5.543	5.175	10.718	578	18	3,3
Gümüşhacıköy	44	8.301	14.511	22.812	653	35	6,9
Hamamözü	17	2.264	1.493	3.757	201	19	1,1
Merzifon	70	14.490	57.363	71.853	972	74	21,8
Suluova	40	8.390	38.208	46.598	516	90	14,1
Taşova	55	19.217	11.152	30.369	1.051	29	9,2
TOPLAM	369	92.746	237.142	329.888	5.701	58	100,0

2017 Yılı ADNKS verileri (TUİK), Harita Genel Komutanlığı

Coğrafi Durum:

Amasya İli 35°00’ ve 36° 30’ doğu boylamı, 40°15’, 41 °03’ kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Amasya Karadeniz Bölgesi’nin orta bölümünde yer alır. Kuzeyden Samsun, batıdan Çorum, Doğu Güneyden Yozgat ve Güneydoğu’dan Tokat illeri ile çevrilidir. Amasya, komşu illerden Samsun, Çorum ve Tokat’a Devlet yolu ile bağlıdır. Karayoluyla Ankara’ya 336 km., Samsun’a 131 kilometredir. Samsun limanı en yakın limandır.

Amasya, Sivas-Samsun demiryolu üzerinde Sivas'a 261 km. Samsun'a ise 134 km. uzaklıktadır. İl hudutları içerisinde 2 gar (Amasya-Hacıbayram) ve 6 istasyon (Kızılca, Kayabaşı, Eryatağı, Boğazköy, Suluova, Hacıbayram) bulunmaktadır.

Yeryüzü Şekilleri

Dağlar

Amasya ili genelde engebeli arazilerden oluşmaktadır. İlin kuzeyini Canik dağları kapsamaktadır. Bu sıradağların içinde en önemlisi Akdağ olup yüksekliği 2.062 metredir. İlin Karadeniz ikliminden etkilenmesini bu sıradağlar önemli ölçüde engellemektedir. Bu dağların büyük çoğunluğu ormanlarla kaplıdır. İlin güneyinde Cami dağları mevcut olup bu sıradağların en yüksek tepesi 1.775 metre yüksekliktedir. İlin kuzey batısında bulunan Merzifon ilçesi sınırındaki Tavşan dağı, yaylaları ve geniş mera ve orman alanları ile yayla ve kültür şenliklerinin yapıldığı bir yerdir. İlin iki önemli ovası olan Suluova ve Geldingen ovasını doğu batı yönünde ikiye bölen Çakır dağları mevcuttur.

İlin batısında Çorum sınırı bölgesindeki 1.884 metre yüksekliğindeki İnegöl dağları, ilin batısında bulunan Hamamözü ilçesi ile Çorum il sınırında 1.910 metre yüksekliğindeki Kırklar dağı, ilin güneybatısında bulunan Göynücek ilçesi sınırlarında Karadağ ilde bulunan önemli dağlardır.

Vadiler

Yeşilirmak vadisi: İldeki en önemli ve uzun vadidir. İldeki en önemli akarsuyu olan Yeşilirmak nehrinin oluşturduğu vadidir. Yeşilirmak, ilin güneyinde en önemli kollarından biri olan Çekerek çayı ile birleşerek il topraklarına güneyden girer ve merkez ilçe yakınlarında Tersakan çayı ile birleşerek ili güneyden kuzeye kadar dolaşır Taşova ilçesi-Tokat sınırında Kelkit çayını da içine alarak Samsun topraklarına girer Karadeniz'e dökülür. Yeşilirmak vadisi, çok verimli alüvyal topraklardan oluşmaktadır. Vadide mikroklima özelliğinde iklim hüküm sürmekte, özellikle meyvecilik ve sebzeçilik önemli bir tarımsal faaliyet olarak öne çıkmaktadır.

Ovalar

Amasya ili genel olarak dağlık bir yapıdadır. Bunun yanında tarıma elverişli alanların bulunduğu Geldingen ovası, Suluova, Merzifon Ovası ve Gümüş Ovası il tarımı için en önemli yerlerdir. Bu dört ova ilin yüzölçümünün yaklaşık %24'ünü kapsamakta olup, özellikle Amasya-Taşova arasında uzanan Yeşilirmak Vadisi'nin etrafında çok verimli ve mikroklima özelliğinde tarımsal alanlar mevcuttur.

Geldingen Ovası

Amasya merkez ilçenin güneyinde bulunan ve Yeşilirmak vadisinin başlangıcı olan bölümde bulunan Geldingen ovası ilde bulunan en önemli ovadır. Ova 48.400 hektarlık alan ile il yüzölçümünün yaklaşık %8,8'ini kapsamaktadır. İlimiz de bulunan Gökhöyük Tarım İşletmesi bu ova üzerinde kuruludur.

Suluova Ovası: Suluova ilçe merkezinin güney ve güney doğusunu kaplayan önemli bir ova olan Suluova ovası Yeşilirmak nehrinin kollarından Tersakan'ın ortasından geçtiği yaklaşık 40.000 hektarlık alan ile il topraklarının %7,3'ünü kapsamaktadır.

Merzifon Ovası: Merzifon ilçesinin batısından-doğusuna kadar olan kısmını kapsamaktadır. 31.100 hektarlık alanı ile ilin en büyük 3. ovasıdır. İl Yüzölçümü'nün %5,6'lık kısmını kapsamaktadır.

Gümüş Ovası: Gümüşhacıköy ilçesinin güney ve güneydoğusunu kapsamakta olup 5.400 hektar alanı ile ilin dördüncü önemli ovasıdır.

Akarsular:

Yeşilirmak: İlde bulunan en önemli akarsuyu olup ile güney kısımdan girip, Kayabaşı mevkiinde Yozgat ilinden doğan Çekerek çayı ile birleşerek Amasya İl merkezini batı-doğu yönünde ikiye ayırarak ilerler. Amasya İl Merkezinde Ladik gölünden çıkan ve Suluova Ovasından geçen Tersakan çayını da içine alarak doğu yönünde ilerler ve Taşova ilçesinden geçerek Çarşamba ilçesinden Samsun topraklarına girerek Karadeniz'e dökülür. Yeşilirmak Nehri'nin toplam uzunluğu 1.151 metre olup il topraklarındaki uzunluğu 140 km.dir. Yeşilirmak akı rejimi olarak yıl içerisindeki debisi çok düzensiz bir durum gösterir. Yıl içerisinde debisi 1-1000 m³/sn. arasında değişir. Ortalama debisi 151.4 m³/sn'dir.

Çekerek Irmağı: Yeşilirmak'ın en büyük kollarından olan Çekerek Çayı, Yozgat ili topraklarından doğup Kayabaşı mevkiinde Yeşilirmak ile birleşir. İl sınırları içerisindeki uzunluğu 45 kilometre olup ortalama debisi 25,6 m³/sn.'dir.

Tersakan Çayı: Yeşilirmak'ı besleyen ikinci büyük akarsuyudur. Ladik gölünden çıkarak Suluova Ovasından geçip, Amasya merkezde Yeşilirmak ile birleşir. İl içerisindeki uzunluğu 37 kilometre olup, debisi 6,92 m³/sn.'dir.

İlde bulunan bu önemli akarsuların dışında Yeşilirmak'a birleşen Deliçay, Destek Çayı; Tersakan'a dökülen Gümüşsuyu Çayı, Salhan Çayı, Büyükçay, Çekerek Irmağına birleşen Çorum Çayı ve Kızılırmak'a dökülen Hamamözü çayı diğer önemli su kaynaklarıdır.

Göller:

Borabay Gölü: Taşova ilçe sınırları içinde yer alır. İl merkezine 63 km ve Taşova ilçesine 15 km mesafededir. Amasya - Taşova karayolunun 44. kilometresinden sola ayrılan Taşova - Samsun karayolunu takiben 14. km.den tekrar sola ayrılarak ulaşılır. Bir doğa harikası olan Borabay gölü 1050 metre rakımlı göl, küçük bir akarsuyun etraftan gelen yıkımlarla tıkanması sonucu oluşmuş, doğal bir set gölüdür. 80 metre genişlik ve 25 metre derinliğe sahip göl, doğu-batı yönünde uzanan bir vadide yer alır. 900*300 metre ölçülerindeki gölün etrafında kayın, sarıçam, sedir, kestane ağaçları mevcuttur. Güney kıyısı sarp ve dik olup, kuzey kıyısı piknik amaçlı kullanıma uygundur.

İklim:

Amasya kuzeyde "Karadeniz İklimi" ile güneyde "İç Anadolu iklimi " arasında geçiş iklimi karakterine sahiptir. Karadeniz kıyı şeridine paralel olarak uzanan kuzeydeki sıra dağlar, Amasya ikliminin kuzeyde hüküm süren ılık Karadeniz iklimine benzerliğini azaltmaktadır. Amasya, diğer orta Karadeniz illerine göre daha sert ve kurak bir iklim özelliği ile İç Anadolu iklimine daha çok benzerlik göstermektedir. Genelde yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve yağışlı geçmektedir.

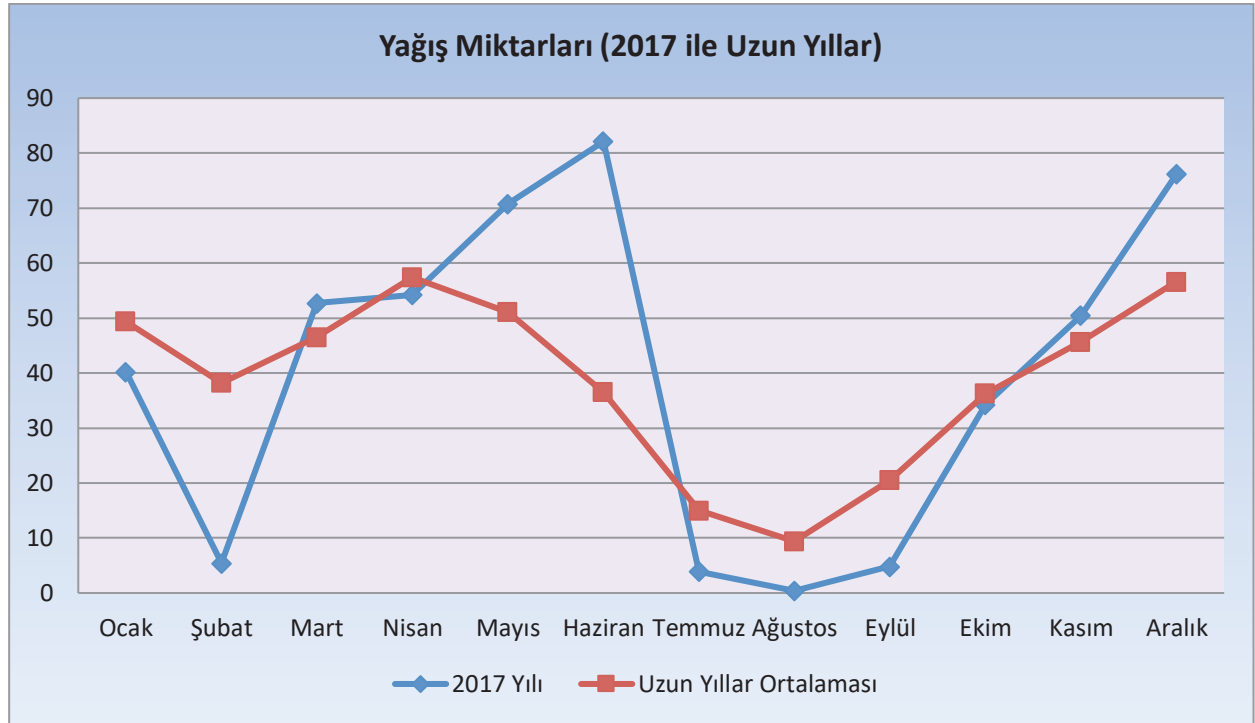
Çok yıllık gözlem sonuçlarına göre, yıllık ortalama sıcaklık 13.7°C'dir. Yılın en sıcak ayları Temmuz ve Ağustos (Ortalama sıcaklık 24.0°C) en soğuk ay ise Ocak (2.5 °C) aydır. Yıllık ortalama yağış miktarı 462,2 mm olup yağışlar genellikle yağmur şeklindedir. Aylık ortalama en çok yağış 56.6 mm ile Aralık ayında, en az yağış 9.4 mm ile Ağustos ayında görülmektedir. Yıllık ortalama nispi nem oranı % 61 ve yıllık ortalama güneşlenme 5.44 saattir.

Amasya İli Uzun Yıllar Ortalaması İklim Verileri (1961-2017)

İklimsel Veriler	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık	2,6	4,4	8,3	13,5	17,8	21,6	24,1	23,9	20,0	14,6	8,6	4,7	13,7
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	12,2	11,1	12,4	13,4	12,7	8,6	3,3	2,6	4,7	7,9	9,5	12,5	110,9
Aylık Toplam Yağış Ortalaması	49,4	38,2	46,5	57,4	51,1	36,5	15,0	9,4	20,5	36,3	45,7	56,6	462,2*

*Yıllık Toplam Yağış Miktarı

Amasya İli 2017 Yılı ve 43 Yıllık Ortalama Yağış Miktarının Karşılaştırılması

5.3.1. Tarımsal Yapı

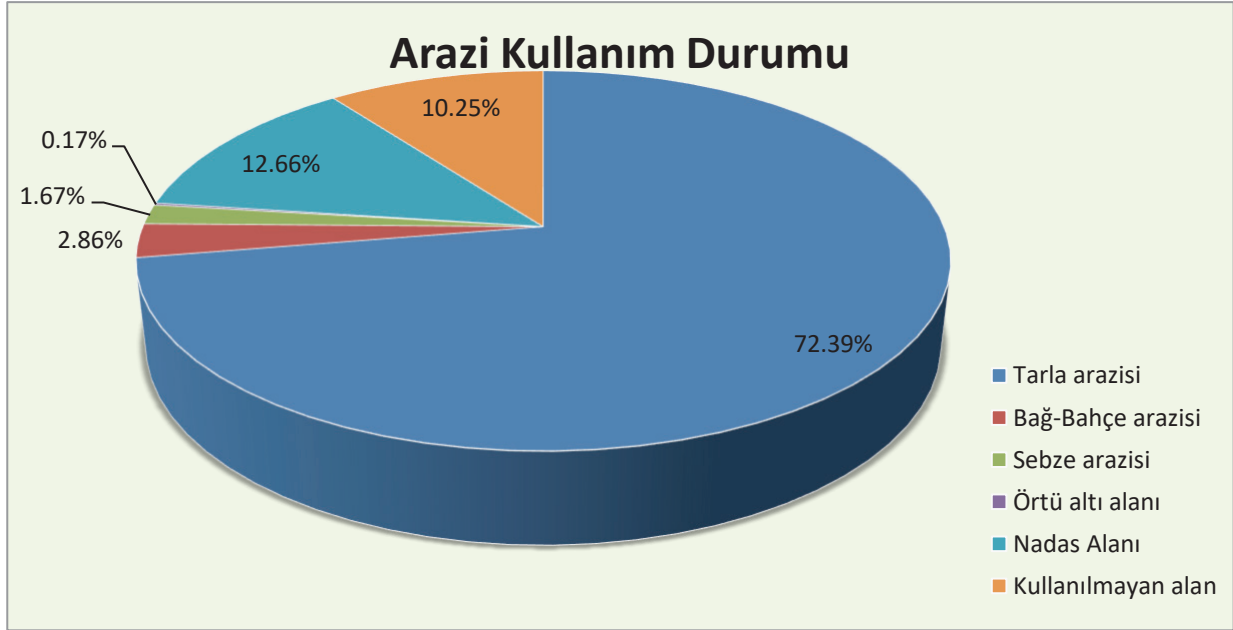
Amasya İli, arazi varlığı ve bitkisel ürün çeşitliliği bakımından tarımsal potansiyeli büyük illerimizdendir. Amasya'da topoğrafya iklim ve jeolojik yapı farklılıkları ile vegetasyondaki çeşitlilik nedeniyle değişik özelliklere sahip topraklar oluşmuştur. İlin topraklarını taban ve yamaç arazi toprakları olmak üzere iki grupta toplayabiliriz. Taban arazi toprakları genellikle Yeşilirmak ve kolları ile yan derelerin sedimentleri olan alüviyal topraklardan oluşmuştur. Bu taban arazi topraklarının profilleri derin olup, bünye ve geçirgenlik bakımından bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Genel olarak toprakların orta ve ağır bünyeye sahip oldukları söylenebilir. Yamaç arazilerde ise toprak bünyeleri hafiften ağır bünyeye kadar değişmektedir. Geçirgenlikleri de bünyelerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Amasya İli ekonomisinde Tarım ilk sırada yer almakta olup 26.997 çiftçi ailesinden 125.504 kişi bu sektörden geçimini sağlamaktadır. 2017 yılı Bitkisel ve Hayvansal Üretimin parasal değeri 2.925.428.000 TL'dir. İlin toplam yüzölçümü 570.100 hektardır. Bunun % 44,7'si yani 254.960 hektarı tarım alanlarıdır. Tarım alanının 166.464 (% 65,3) hektarı kuru tarım alanları, 88.496 (% 34,7) hektarı sulu tarım alanıdır.

Amasya ekolojisinin genel bir kombinasyonu ile bazı ürünlerin tadı, aroması ve lezzeti ile ün yapmış misket elması ve bamyası başka bir ortamda bu özelliklerini ortaya çıkarmamaktadır. Hatta il sınırları içinde bile elma ve bamyanın bu özellikleri değişmektedir.

Tarım Arazilerinin Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı (2017 Yılı):

TARIM ARAZİSİNİN CİNSİ	YÜZÖLÇÜMÜ(Ha)	PAYI (%)
Tarla Ziraatı Arazisi	184.559	72,39
Bağ - Bahçe Ziraatı Arazisi	7.304	2,86
Sebze Ziraatı Arazisi	4.261	1,67
Örtü Altı Alan	443	0,17
Nadas Arazisi	32.268	12,66
Tar. Elverişli Olup Kullanılmayan (Dik,Yamaç) Arazi	26.125	10,25
TOPLAM	254.960	100,00

Tarım Arazilerinin Sulanma Durumu (2017)

ARAZİNİN CİNSİ	ALANI (Ha)	PAYI (%)
Kuru Tarım Arazisi	166.464	65,3
Sulu Tarım Arazisi	88.496	34,7
TOPLAM	254.960	100,0

Sulanan Alanların Sulama Biçimine Göre Durumu (2017)

Sulama Biçimi	ALANI (Ha)	PAYI (%)
Damlama Sulama	2.920	3,3
Yağmurlama Sulama	9.115	10,3
Salma Sulama	76.461	86,4
TOPLAM	88.496	100,0

Sulanan Alanların Kurumlara Dağılımı (2017)

Sulama Yapan Kuruluş	ALANI (Ha)	PAYI (%)
DSİ Sulaması	36.632	41,39
Özel İdare	43.470	49,12
Halk Sulaması	8.394	9,49
TOPLAM	88.496	100,00

Tarımsal Üretim Değeri:

Amasya ilinde 2017 yılı verilerine göre Tarımsal üretim değerinin %45,8'i bitkisel üretim %54,2'si ise canlı hayvan değeri ve hayvansal üretim ağırlıklıdır.

Amasya İli Tarımsal Üretim Değeri (2017):

Ürün Grubu	Üretim Değeri (TL)	Üretim Değerindeki Payı (%)
Bitkisel Üretim	1.339.002.000	45,8
Canlı Hayvan	1.335.623.000	45,6
Hayvansal Üretim	250.803.000	8,6
TOPLAM	2.925.428.000	100,0

Kaynak: TÜİK,2017

Tarımsal Üretim Değerlerinin Karşılaştırılması (2017)

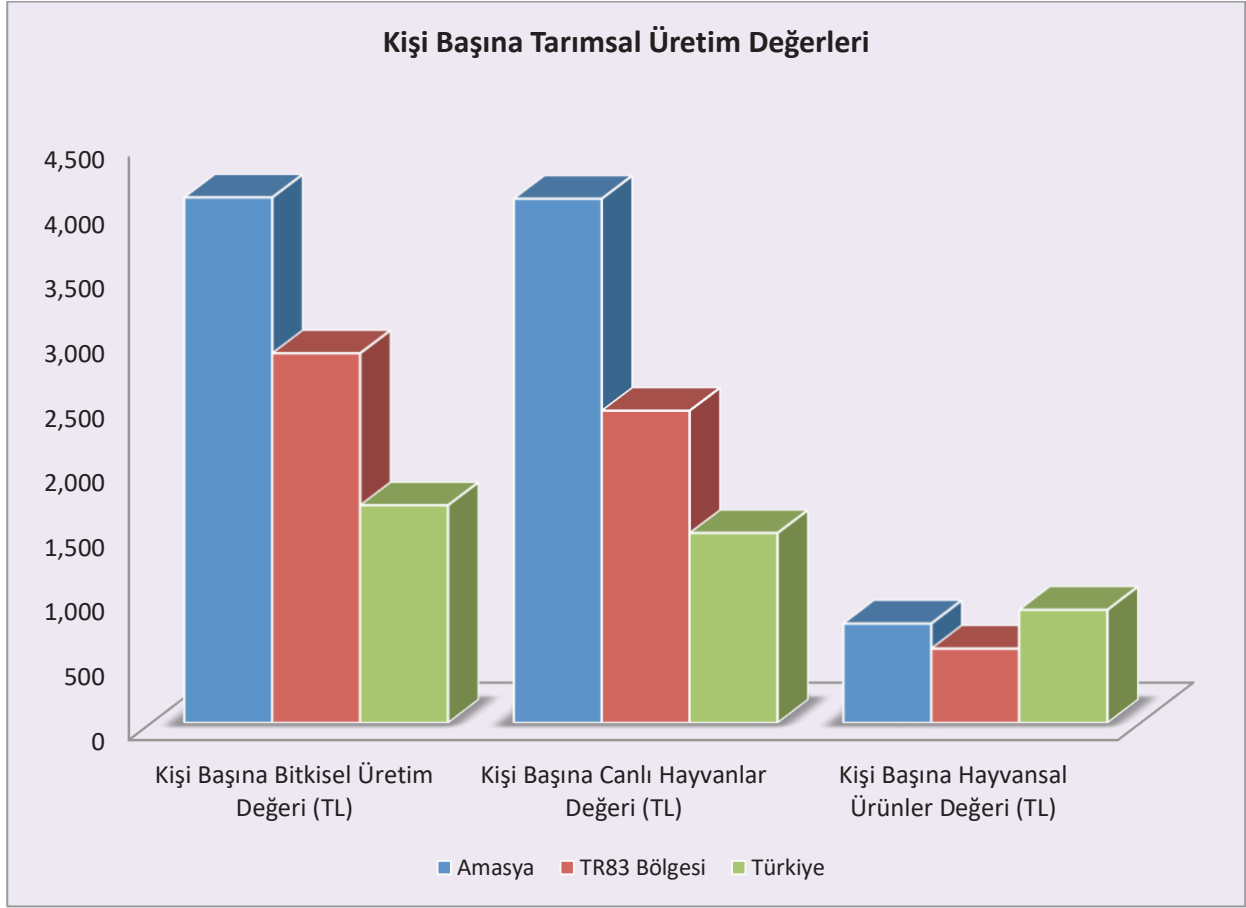
Ürün Grubu	Amasya (TL)	TR83 Bölgesi (TL)	İlin Payı (%)	Türkiye (TL)	İlin Payı (%)
Bitkisel Üretim	1.339.002.000	7.907.132.000	16,9	135.226.039.000	0,99
Canlı Hayvan	1.335.623.000	6.671.860.000	20,0	117.796.767.000	1,13
Hayvansal Üretim	250.803.000	1.575.821.000	15,9	69.926.449.000	0,36
TOPLAM	2.925.428.000	16.154.813.000	18,1	322.949.255.000	0,91

Kaynak: TÜİK,2017

Bazı Tarımsal Üretim Değerlerinin Karşılaştırılması (2017 Yılı)

Tarımsal Veri	Amasya	TR83 Bölgesi	Türkiye
Kişi Başına Bitkisel Üretim Değeri (TL)	4.059	2.851	1.673
Kişi Başına Canlı Hayvanlar Değeri (TL)	4.049	2.406	1.458
Kişi Başına Hayvansal Ürünler Değeri (TL)	760	568	865

Kaynak: TÜİK,2017

Bitkisel Üretim;

Tarla Ürünleri Üretimi (2017 Yılı)

Ürün adı	Ekim Alanı (da)	Ort. Verim (Kg/da)	Üretim Miktarı (Ton)
Tahıllar	1.345.562		
Buğday	1.053.228	293	308.521
Arpa	206.666	334	68.925
Çavdar	737	398	293
Çeltik	1.238	873	1.081
Mısır (Dane)	65.955	986	65.039
Tritikale	11.480	307	3.524
Yulaf (dane)	6.258	255	1.596
Baklagiller	42.033		
Burçak (dane)	140	129	18
Fiğ (Dane)	9.250	152	1.406
Macar Fiği (dane)	3.252	152	493
Nohut	17.365	129	2.243
Soya	125	336	42
Fasulye (kuru)	2.450	148	362
Mercimek (Yeşil)	1.155	149	172
Yem Bitkileri	131.996		
Burçak (yeşil ot)	140	464	65
Bezelye (yeşil ot)	500	1.876	938
Adi Fiğ (yeşil ot)	38.500	1.490	57.368
Macar Fiği (yeşil ot)	13.495	1.619	21.852
Korunga (Yeşil Ot)	905	1.305	1.181
Mısır (silaj- I. ürün)	43.553	6.941	302.286
Mısır (silaj- II. ürün)	10.470	3.709	38.828
Yem Şalgamı	110	3.473	382
Yonca (yeşil ot)	21.923	3.972	87.070
Yulaf (Yeşil ot)	2.400	533	1.280
Yağlı Tohumlar	169.348		
Aspir	6.145	232	1.428
Ayçiçeği	149.944	222	33.217
Haşhaş (tohum)	13.259	47	624
Endüstri Bitkileri	121.104		
Haşhaş (kapsül)	13.259	43	566
Şeker Pancarı	97.280	5.563	541.208
Buy (çemenotu)	310	58	18
Tütün	4.065	102	414
Elit (pancar tohumu)	6.190	217	1.342
Yumru Bitkiler	67.761		
Patates	6.631	3.867	25.640
Kuru Soğan	60.480	4.489	271.522
Kuru Sarımsak	585	807	472
Hayvan Pancarı	65	5.246	341
TOPLAM	1.869.508		

Kaynak: TÜİK,2017.

Sebze Ürünleri Üretimi (2017 Yılı)

Ürünler	Alanı (da)	Ortalama Verim (kg/da)	Üretim (ton)
Bal Kabağı	386	3.337	1.288
Bamya	5.473	393	2.153
Biber (Dolmalık)	851	1.972	1.678
Biber (Sivri)	1.577	1.963	3.095
Biber (Salçalık)	15	2.000	30
Domates (sofralık)	9.151	5.315	48.638
Domates (salçalık)	1.218	4.867	5.928
Fasülye (Taze)	4.395	1.291	5.673
Barbunya	143	1.441	206
Havuç	85	3.000	255
Hıyar	5.751	4.245	24.415
Hıyar (turşuluk)	1.083	3.082	3.338
Kabak (Sakız)	1.508	2.843	4.287
Ispanak	2.132	1.410	3.007
Karpuz	1.133	5.143	5.827
Kavun	870	3.606	3.137
Lahana (Beyaz)	341	3.827	1.305
Marul (Göbekli)	143	1.531	219
Marul (Kıvırcık)	1.278	2.117	2.706
Maydanoz	136	912	124
Tere	4	500	2
Patlıcan	3.237	3.002	9.717
Pırasa	1.097	2.480	2.721
Sarımsak (Taze)	15	800	12
Soğan (Taze)	345	1.020	352
Turp (Bayır)	40	3.000	120
Turp (Kırmızı)	310	3.000	930
Bakla (Taze)	105	1.133	119
Bezelye (Taze)	67	522	35
TOPLAM	42.889		

Kaynak: TÜİK,2017.

Örtü Altı Üretimi (2017 Yılı)

Ürünler	Alanı (da)	Ortalama Verim (kg/da)	Üretim (ton)
Domates	2.620	19.618	51.399
Hıyar	1.653	20.390	33.706
Ispanak	530	1.574	834
Marul (Göbekli)	9	1.555	14
Marul (Kıvırcık)	3.095	2.197	6.799
Maydanoz	555	1.190	661
Roka	180	1.328	239
Soğan (taze)	480	1.650	792
Tere	280	1.200	336
Biber	4	2.000	8
Kabak (sakız)	130	6.000	780
TOPLAM	9.536		

Kaynak: TÜİK,2017.

Meyve Üretimi (2017 Yılı)

Ürünler	Alanı (da)	Meyve veren ağaç sayısı	Meyve vermeyen ağaç sayısı	Verim (ağaç/kg)	Üretim (ton)
Armut	1.318	149.125	28.881	49	7.248
Ayva	305	90.550	13.068	43	3.870
Elma (Amasya)	4.390	118.735	80.984	103	12.207
Elma (Golden)	3.752	147.140	38.045	72	10.535
Elma (Starking)	3.156	114.742	44.571	68	7.752
Elma (G. Smith)	994	45.306	20.449	68	3.080
Elma (Diğer)	2.586	83.690	57.572	63	5.234
Elma (toplam)	14.878	509.613	241.621	76	38.808
Erik	1.177	106.170	31.845	49	5.202
İğde		3.100	160	12	38
Kayısı	25	23.980	4.955	16	392
Zerdali		3.485	672	15	52
Kiraz	25.921	829.929	320.514	48	39.694
Kızılcık		8.725	1.000	20	173
Nektarin	114	7.605	1.465	0	218
Şeftali	6.163	370.760	52.072	35	12.988
Hünnap	142	11.900	2.230	13	157
Fındık	250	1.500	6.271	20	30
Vişne	901	71.450	10.825	41	2.939
Ceviz	13.828	93.400	133.621	50	4.649
Badem (Çağla)	106	13.500	9.136	12	165
İncir		2.500	250	50	125
Dut		10.800	700	26	286
T.Hurması	125	7.350	3.300	80	588
Nar	32	3.365	1.355	30	101
Çilek	260			1.208	314
Üzüm (sofralık)	7.094			1.090	7.732
Üzüm (şaraplık)	401			579	232
TOPLAM	73.040				

Kaynak: TÜİK,2017.

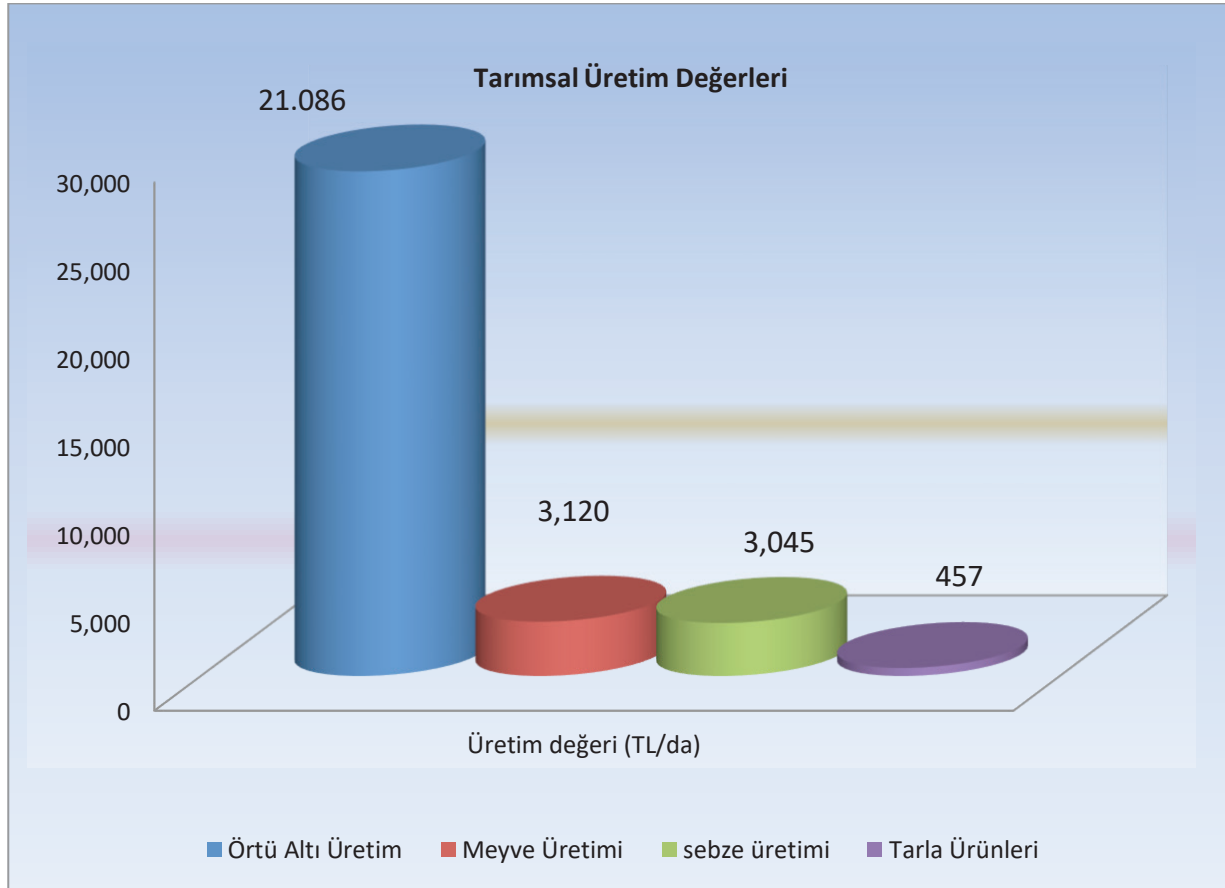
Amasya İlinde örtü altı tarımı özellikle Merkez İlçe'ye bağlı Büyükkızılca ve Aksalur köylerinde önemli tarımsal gelir sağlayan üretim biçimidir. Örtü altı tarımı ilde başta Yeşilirmak vadisi boyunca gelişme potansiyeline sahiptir.

Amasya İlinde Örtü Altı Üretim Alanı (2017):

İlçeler	Üretici Sayısı	Alanı (da)
Merkez	658	4.270
Göynücek	9	15
Gümüşhacıköy	12	24
Merzifon	6	11
Suluova	6	15
Taşova	100	91
TOPLAM	772	4.374

Kaynak: Amasya GTHM,2017.

Birim Alandan Elde Edilen Tarımsal Üretim Değeri (2017)

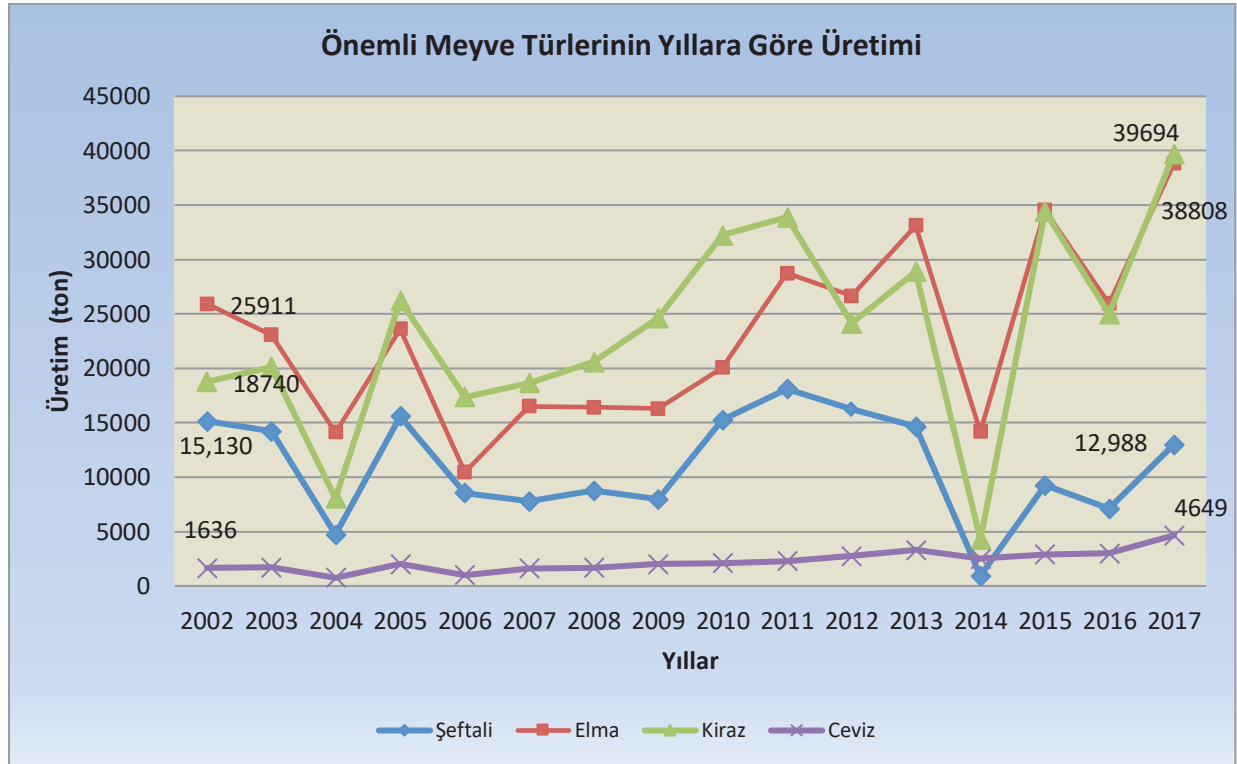

Amasya İlinde Yetiştirilen Bazı Tarımsal Ürünlerin Bölge ve Türkiye İçindeki Yeri (2017 Yılı)

Ürün	Amasya	TR83 Bölgesi	İlin Payı (%)	Türkiye	İlin Payı (%)
	Üretim (ton)	Üretim (ton)		Üretim (ton)	
Buğday	308.521	1.502.633	20,5	21.500.000	1,4
Arpa	68.925	357.921	19,3	7.100.000	1,0
Mısır (Dane)	65.039	179.710	36,2	5.900.000	1,1
Elit	1.342	1.342	100,0	1.720	78,0
Ş.Pancarı	541.208	1.509.361	35,9	20.828.316	2,6
Haşhaş (Kapsül)	624	741	84,2	13.836	4,5
Haşhaş (Tohum)	566	849	66,7	15.244	3,7
Ayçiçeği	33.217	185.119	17,9	1.800.000	1,8
Kuru Soğan	271.522	528.517	51,4	2.131.513	12,7
Patates	25.640	157.900	16,2	4.800.000	0,5
Kiraz	39.694	54.996	72,2	627.132	6,3
Elma	38.808	80.274	48,3	3.032.164	1,3
Şeftali	12.988	45.848	28,3	664.785	2,0
Ceviz	4.649	18.973	24,5	210.000	2,2
Bamya	2.153	3.569	60,3	28.536	7,5
Hıyar	61.459	145.062	42,4	1.827.782	3,4
Domates	105.960	759.525	14,0	12.750.000	0,8

Kaynak: TÜİK,2017.

Bazlı Meyve Ürünleri Üretiminin Yıllara Göre Değişimi (2002-2017 Yılları)

Soğuk Hava Depoları (2017)

Depo Adı	Kapasite (ton)
Ünkuş Gıda İmalat Sanayi Tic. Ltd. Şti	300
İnceler Soğuk Hava Deposu	1.000
İklim Soğuk Hava Deposu	2.500
Beşgöz Soğuk Hava Deposu	4.000
Akgün Yem Soğuk Hava Deposu	250
Nesil Gıda Sanayi Tic. Soğuk Hava Deposu	600
Karataşlar Soğuk Hava Deposu	500
Saraçoğlu Soğuk Hava Deposu	800
Halit Osman Otçu Soğuk Hava Deposu	500
Ömer Kabakçı Soğuk Hava Deposu	400
Hilmi Aksoy Soğuk Hava Deposu	400
Karagözler-1 Soğuk Hava Deposu	960
Karagözler-2 Soğuk Hava Deposu	550
Yücel Gıda Soğuk Soğuk Hava Deposu	1.000
Dayıoğlu Soğuk Hava Deposu	2.000
Zennunlar Soğuk Hava Deposu	480
Namçek Soğuk Hava Deposu	300
Sert Kardeşler Soğuk Hava Deposu	1.000
Sevinçoğlu Soğuk Hava Deposu	580
Bakraç Soğuk Hava Deposu	800
Osmanlı Tavuk Soğuk Hava Deposu	250
Ara Toplam	19.170
Diğer (250 ton kapasite altında olan 39 depo)	1.710
TOPLAM	20.880

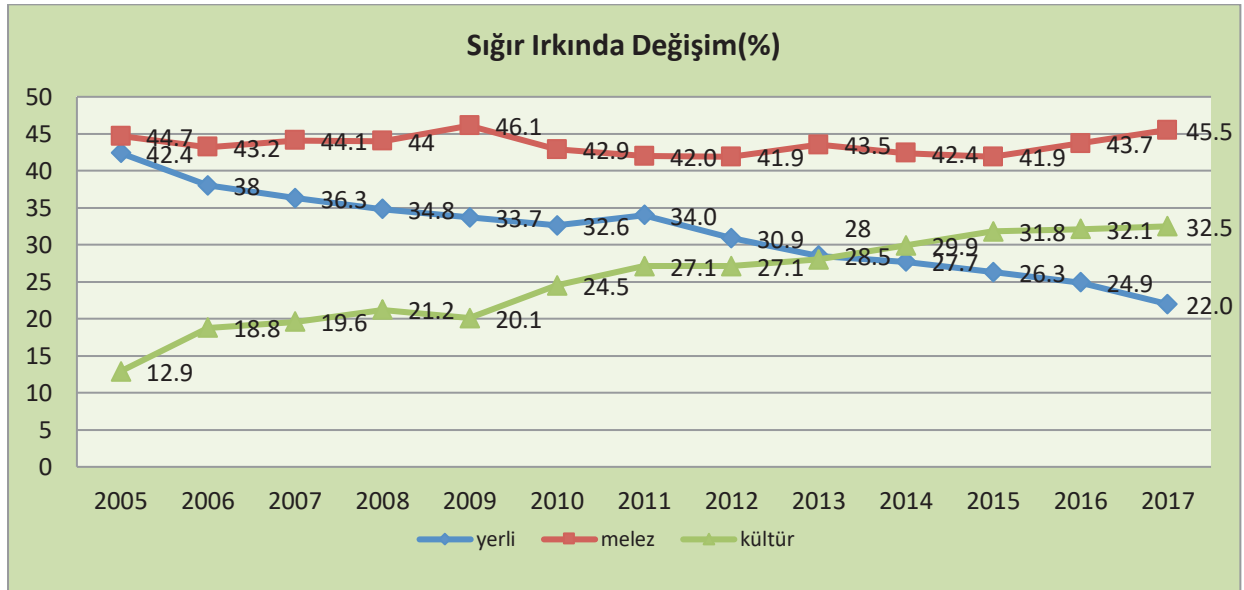
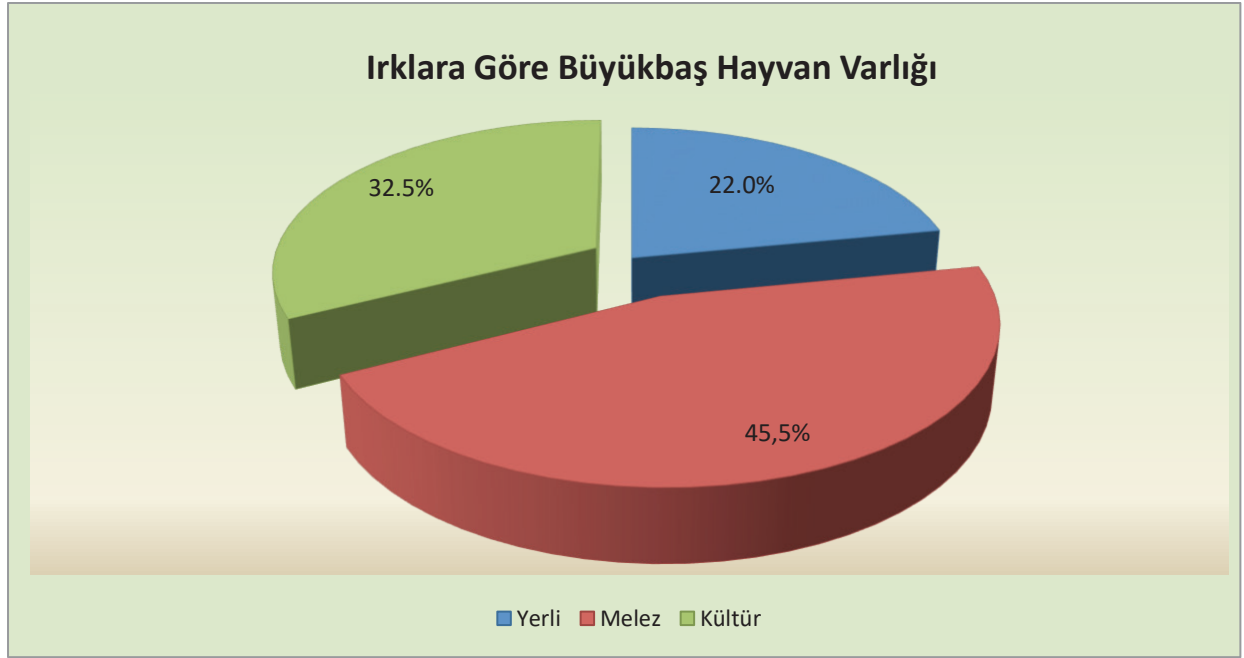
Kaynak: GTHİM,2017.

Amasya İli Hayvan Varlığı

Amasya ili Büyükbaş Hayvan Varlığının Irklar ve İlçeler Üzerinde Dağılımı (2017 Yılı)

İlçeler	Büyükbaş Hayvan Varlığı					
	Sığır				Manda	Genel Toplam
	Yerli	Melez	Kültür	Toplam		
Merkez	12.869	24.045	27.200	64.114	877	64.991
Göynücek	6.972	5.524	5.361	17.857	635	18.492
Gümüşhacıköy	1.088	11.605	5.180	17.873	423	18.296
Hamamözü	335	2.527	2.856	5.718	164	5.882
Merzifon	893	9.507	12.627	23.027	255	23.282
Suluova	18.333	34.221	5.866	58.420	1.455	59.875
Taşova	4.275	5.353	7.032	16.660	831	17.491
TOPLAM	44.765	92.782	66.122	203.669	4.640	208.309

Kaynak: TÜİK,2017.

Amasya ili Küçükbaş Hayvan Varlığının İlçeler Üzerinde Dağılımı (2017 Yılı)

İlçeler	Koyun	Keçi	Toplam
Merkez	45.406	27.223	72.629
Göynücek	3.874	7.152	11.026
Gümüşhacıköy	12.139	3.525	15.664
Hamamözü	3.246	2.317	5.563
Merzifon	12.053	1.558	13.611
Suluova	11.963	952	12.915
Taşova	42.000	5.000	47.000
TOPLAM	130.681	47.727	178.408

Amasya İli Hayvan Varlığı (2017 yılı)

Hayvan Türü	Amasya	Türkiye	Amasya/Türkiye (%)
Büyükbaş	208.309	16.105.025	1,29
Küçükbaş	178.408	44.312.308	0,40
Kanatlı	1.718.257	342.801.349	0,50
Arı Kovanı	23.220	7.991.072	0,29

Kaynak: TÜİK,2017.

Amasya İlinde Hayvansal Ürünler Üretimi ve Ülke İçindeki Payı (2017 Yılı)

Hayvansal Ürünler	Amasya	Türkiye	Amasya/Türkiye (%)
Kırmızı et (ton)	16.539	1.126.403	1,42
Süt (ton)	192.203	18.831.720	1,02
Tavuk yumurtası (adet)	355.000.000	19.281.196.000	1,84

Kaynak: TÜİK,2017.

5.3.2. Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Hizmetleri

5.3.2.1 Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Varlıkları

5.3.2.1.1 İl Müdürlüğü Bina, Araç Durumu

Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, mülkiyetinde bulunan 9.919 m²'lik arsa içerisinde bulunan, tüm birimlerin tek bir çatı altında toplandığı ve 2015 yılında faaliyete geçen binada hizmet vermektedir. Hizmet binası içerisinde 90 kişi kapasiteli bir toplantı salonu mevcut olup, lojman ve misafirhane bulunmamaktadır. Tüm ilçe Müdürlükleri kendi hizmet binasında faaliyetlerini sürdürmekte olup, kuruma ait 48 adet hizmet aracı ve yatırım programı ile belirlenen hizmetin niteliğine göre kiralanen 14 adet araç ile hizmet verilmektedir.

Amasya İl Müdürlüğü Araç Mevcudu

Araçın Cinsi	Merkez	İlçeler	Kiralık Araçlar	TOPLAM
Binek Oto	2	10	1	13
Pikap	4	6	0	10
Jeep	0	0	0	0
Kamyon	0	0	0	0
Kamyonet	0	0	13	13
Midibüs	1	0	0	1
Traktör	1	0	0	1
Motosiklet	4	20	0	24
TOPLAM	12	36	14	69

5.3.2.1.2 İl Müdürlüğü Personel Durumu:

SIRA NO	Görev Unvanı	İl Müdürlüğü	İlçe Müdürlüğü	Toplam
1	İl Müdürü	1		1
2	İl Müdür Yardımcısı	2		2
3	Şube Müdürü	4		4
4	İlçe Müdürü	0	2	2
5	Sayman	1	0	1
6	Avukat	2	0	2
7	Veteriner	22	29	51
8	Ziraat Mühendisi	55	58	113
9	Gıda Mühendisi	0	1	1
10	Su Ürünleri Mühendisi	2	1	3
11	Harita Mühendisi	1	0	1
12	Tütün Mühendisi	0	1	1
13	Elektrik Mühendisi	2	0	2
14	Sözl.Veteriner (4-B)	0	5	5
15	Sözl.Mühendis(4-B)	6	3	9
16	Tekniker	14	25	39
17	Teknisyen	1	7	8
18	Sağ.Teknikeri	0	4	4
19	Vet.Sağ.Teknikeri	4	10	14
20	Vet.Sağ.Tek.	10	7	17
21	Sağlık Memuru	1	0	1
22	Diğer Teknisyen	6	6	12
23	Diğer Tekniker	3	0	3
24	Şef	3	1	4
25	Ay.Saymanı	1	0	1
26	Memur	6	1	7
27	V.H.K.İ.	5	1	6
28	Bilgisayar İşl.	4	2	6
29	Daktilograf	1	0	1
30	Tekn.Yard.	2	2	4
31	Hizmetli	1	2	3
32	Şoför	7	2	9
33	Bekçi	0	1	1
34	Daimi İşçi	31	23	54
35	Geçici Pers.(4-C)	3	14	17
TOPLAM		201	208	409

5.3.2.1.3 YATIRIMLARIMIZ

Yatırım Harcamaları:

Bütçe	2017	
	Ödenek	Harcama
Genel Bütçe	5.120.612	5.067.187
Özel İdare	121.725	121.725
Tarımsal Desteklemeler	62.570.050	62.570.050
KKYDP	7.734.702	7.734.702
TOPLAM	75.547.089	75.493.664

5.3.2.2 Amasya İl Müdürlüğü Stratejik Hizmetler

5.3.2.2.1 Denetim Hizmetleri

Gıda Kontrol ve Denetim Hizmetleri

Gıda güvenliği konusu, son yıllarda tüm ülkeler açısından, halk sağlığı ve ekonomik boyutu nedeniyle önem kazanan ve önemi giderek artan bir konu haline gelmiştir. Gıda kaynaklı hastalıkların ortaya çıkması sağlık, ekonomik ve sosyal açıdan toplumları etkilemektedir. Artık çok iyi anlaşılmaktadır ki, izin verilen seviyeler üzerinde gıdalarda bulunabilecek mikrobiyolojik tehlikeler, biyotoksinler, kimyasallar ve gıda katkı maddeleri, gıda maddelerini insan sağlığı için zararlı duruma getirmektedir.

Artık günümüzde gıda işleme, üretim, dağıtım ve tüketim sürecindeki meydana gelen köklü değişimler nedeniyle tüketiciler, dünyanın her bölgesinde, tükettikleri gıda maddelerinin güvenliği hakkında emin olunamamakta ve gıdalardan kaynaklanan sorunlar daha bir dikkatle izlenmektedir. Gıda kaynaklı sorunlar, sadece insan sağlığını etkilemekle kalmıyor, bunun ötesinde kişilerin, ailelerin, toplumların, sektörlerin ve nihayet ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarını etkiliyor. Küresel ölçekte bakıldığında gıda ticareti, gıda ihraç eden ülkelere, döviz sağlaması yanında, sektöre katma değer getirmekte ve milli gelire önemli katkılar yapmaktadır. Ancak, bütün bunlara rağmen gıda kaynaklı risklerin, toplumun bütün katmanlarında ciddi sağlık problemlerine yol açabilmesi yanında toplumda iş veriminin düşmesine ve ekonomik kayıplar oluşmasına da neden olabilmektedir.

Bu kadar önemli olan gıda güvenliğinin en üst düzeyde sağlanabilmesi amacıyla 2017 yılında ilimizde bulunan 296 adet Gıda üretim, 1.494 adet satış ve 1174 toplu tüketim yeri olmak üzere toplam 2.964 gıda işyerine toplam 4734 denetim ve kontrol yapılmıştır. Alo Gıda hattına yapılan toplam 2016 yılında toplam 166 başvuru ve 2017 yılında toplam 147 başvuru sonuçlandırılmıştır.

Gıda Kontrolör Sayısının İlçelere Dağılımı (2017 yılı)

İlçeler	Gıda Kontrolör Sayısı
Merkez	8
Göynücek	1
Gümüşhacıköy	6
Hamamözü	1
Merzifon	6
Suluova	9
Taşova	3
TOPLAM	34

Gıda İşletmelerinde Denetim ve Kontrol:

Kontrol ve Denetim Yapılan İşyerleri	2013		2014		2015		2016		2017	
	İşyeri S.	Denetim S.	İşyeri S.	Denetim S.	İşyeri S.	Denetim S.	İşyeri S.	Denetim S.	İşyeri S.	Denetim S.
Üretim Yerleri	160	560	204	521	228	667	271	510	296	528
Satış Yerleri	910	1.282	1.162	1.589	1.321	2.323	1.530	2.210	1.494	2.068
Toplu Tüketim Yerleri	569	2.077	761	1.983	964	2.281	1.097	2.024	1.174	2.138
TOPLAM	2.639	3.919	2.127	4.093	2.513	5.271	2.898	4.744	2.964	4.734

Mezbaha Denetimleri

İlimiz genelinde 2 adet Mezbaha, 3 adet Kesimhane ve 1 adet Kombina bulunmaktadır. Söz konusu mezbahalar, kesimhane ve kombinalar asgari teknik ve hijyenik şartlar yönünden denetlenmektedir. 2017 yılı içerisinde Amasya Belediye Mezbahası ve Göktaş Hamd-Et Kesimhanesi kapanmıştır.

İlde Bulunan Mezbahalar

Mezbahalar	İlçe	Özel/Belediye	Denetim Sayısı
Amasya Belediye Mezbahası	Merkez	Belediye	4
Et-Bir Mezbahası	Suluova	Birlik	3
Göktaş Hamd-Et Kesimhanesi	Merzifon	Özel	4
Ekur Et Entegre Kombinası	Suluova	Özel	6
Gümüşhacıköy Belediyesi Mezbahası	Gümüşhacıköy	Belediye	1
Dua Et Kesimhanesi	Suluova	Özel	7
TOPLAM			25

5.3.2.2.2 Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme:

Amasya ilinde 158 adet Tarımsal Amaçlı Kooperatif, 11 Üretici Birliği, 1 adet pancar ekiciler kooperatifi ve 4 Islah Amaçlı Birlik bulunmaktadır.

Tarımsal Amaçlı Kooperatifler:

İLÇELER	TAR.KAL. KOOP.	ORTAK SAYISI	SULAMA KOOP.	ORTAK SAYISI	PANCAR EKİCİ. KOOP.	ORTAK SAYISI	ORTAK SAYISI GENEL TOPLAMI
MERKEZ	19	1492	38	3382	1	87.270	92.144
MERZİFON	9	337	29	2440	-		2777
GÖYNÜCEK	5	315	20	929	-		1244
G. HACIKÖY	3	197	10	757	-		954
SULUOVA	8	643	3	423	-		1066
TAŞOVA	6	409	4	320	-		729
HAMAMÖZÜ	3	156	1	101	-		257
TOPLAM	53	3549	105	8352	1	87.270	99.171

Üretici Birlikleri

Üretici Birlikleri	Sayısı	Üretici Sayısı
Meyve Üreticileri Birliği	2	65
Sebze Üreticileri Birliği	2	100
Süt Üreticileri Birliği	3	2.734
Kırmızı Et Üreticileri Birliği	3	2.027
Bal Üreticileri Birliği	1	18
TOPLAM	11	4944

Islah Amaçlı Birlikler

Birlik Adı	Sayısı	Üye Sayısı
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği	1	1253
Damızlık Arı Yetiştiricileri Birliği	1	246
Koyun-Keçi Damızlık Yetiştiricileri Birliği	1	1073
Manda Yetiştiricileri Birliği	1	309
TOPLAM	4	2881

Proje Uygulanan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler (2008-2017 Yılları)

Yıllar	Kooperatif Sayısı	Alınan Hayvan Sayısı	Proje Tutarı (TL)
2008	2	400	1.849.051
2009	4	800	2.842.617
2010	1	240	1.509.600
2011	6	1.372	9.897.620
2012	4	736	5.557.154
2013	3	640	5.165.913
2014	0	0	0
2015	0	0	0
2016	0	0	0
2017	1	180	4.513.118
TOPLAM	21	4.368	31.335.073

5.3.2.2.3 Kırsal Kalkınma Yatırımları:

İlimizde KKYDP kapsamında 2006 –2017 yılları arası toplam 41.314.489,66 TL Hibe ödemesi yapılmıştır.

Amasya İli Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı	Tarıma Dayalı Yatırımlar		Makine Ekipmanları	Bireysel Sulama Ekipmanları	Genç Çiftçi Projeleri Desteklemeleri
	Ekonomik	Basınçlı sulama			
Proje/Çiftçi Sayısı	62	16	2980	526	316
Toplam Hibe Miktarı	12.214.039	3.853.867	11.389.671	4.376.911	9.480.000
	16.067.907				
	41.314.489				

5.3.2.2.4 Eğitim ve Yayım Çalışmaları:

Gelişmekte olan ülkelerde özellikle tarım sektörü ekonomik gelişmenin sağlanmasında önemli görevler üstlenmektedir. Tarım sektörü, gelişmekte olan ülkelerde gelişme sürecinin ilk evrelerinde ekonominin en önemli sektörü konumundadır. Tarımda gelişme, bilimsel araştırma bulgularıyla elde edilen teknolojik yeniliklerin üreticiler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla ve yaygınlaştırılmasıyla mümkündür. Dolayısıyla tarımsal faaliyette bulunan, tarımsal faaliyetleri yönlendiren kimselerin sahip oldukları özellikler, söz konusu topluma ulaşmayı, belirli davranışların ve yeniliklerin benimsetilmesini etkileyici niteliktedir. Özellikle insan faktörünün sahip olduğu niteliklerin gelişmeyi etkilemesi ve kazandırılacak yeni bilgi ve davranışlarla gelişme sürecini hızlandırıcı etkilerde bulunması kaçınılmazdır. Bu nedenle tarımsal yayım çalışmaları, kalkınma süreci içindeki kırsal toplumların kalkınmalarında vazgeçilmez bir öğedir.

Tarımsal kalkınmada yeni tarım tekniklerinin doğru kullanımının sağlanarak, kaynakların etkin kullanılarak ve yaygınlaştırılarak tarımsal üretimin artırılmasında yayım önemli bir etkidir. Tarımsal üretimde etkinliğin sağlanması, tarıma aktarılan teknolojinin artırılması ve mutlaka eş zamanlı olarak etkili çiftçi eğitim ve yayım çalışmaları ile çiftçilerin teknolojiden etkin yararlanmalarının sağlanması ile mümkündür. Bu nedenle tarımsal yayım faaliyeti tarımsal öğretim ve tarımsal araştırma kadar önem taşımaktadır.

Tarımsal yayım; kırsal alanda yaşayan halkın yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde yararlı olacak bilgileri insanlara iletme ve bunları kendi yaşamlarında etkili biçimde kullanabilmeleri için gerekli olan bilgi, tutum ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmayı amaçlayan okul dışı bir eğitim sistemi veya eğitimsel süreçtir.

Üretimden yaşam tarzına kadar önemi açık olarak ortaya konan Tarımsal Yayım Çalışmaları en önemli görev ve sorumluluğumuzdur. Bu amaçla tarımsal yayıma özel önem verilmekte üretimin her aşamasında üreticilerin eğitimi ihtiyaç duyulan konularda yıl boyu sürdürülmektedir.

Çiftçi Eğitim Çalışmaları (2007-2017)

Yıllar	Eğitim Konu Sayısı	Toplantı Sayısı	Eğitilen Üretici Sayısı	Dağıtılan Materyal
2007	40	406	8.921	13.740
2008	41	751	15.615	17.108
2009	36	1.028	19.818	21.902
2010	39	687	10.956	16.250
2011	51	752	14.923	14.827
2012	97	539	9.542	6.376
2013	89	719	11.813	7.701
2014	93	1.082	16.759	6.685
2015	71	503	10.185	2.386
2016	75	635	12.006	4.934
2017	89	1.314	27.953	8.333

Çiftçi Kursları (2007-2017):

Yıllar	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
2007	7	55
2008	3	58
2009	12	251
2010	9	258
2011	6	146
2012	13	296
2013	5	374
2014	21	586
2015	10	234
2016	11	190
2017	13	276

5.3.2.3.Modern Üretim Teknikleri:**Organik Tarım**

Yılı	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)
2010	12	345
2011	8	226
2012	9	302
2013	34	864
2014	33	763
2015	33	806
2016	10	752
2017	11	807

İyi Tarım Uygulamaları

Yılı	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)
2010	4	1.536
2011	13	1.969
2012	2	535
2013	2	375
2014	0	0
2015	3	855
2016	5	2.045
2017	0	0

5.3.2.4.Tarımsal Altyapı Çalışmaları:**Arazi Toplulaştırma Çalışmaları**

Toplulaştırma Yapılan Alan	Proje Alanı (ha)	Kapsadığı Köy Sayısı	Sözleşme Bedeli (TL)
Geldingen Ovası AT ve TİGH	10.000	15	5.999.500
Suluova AT ve TİGH	28.747	28	22.987.466
Merzifon AT ve TİGH	39.501	39	33.698.802
TOPLAM	78.248	82	62.685.768

28.04.2018 tarih ve 30405 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 7139 sayılı Kanun ile 6200 sayılı Kanunun Değiştirilen Bazı Maddeleri gereği Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri iş ve işlemlerini yapma yetkisi DSİ Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

Tarımsal Ürün Sigortası (TARSİM)

TARSİM, bitkisel ve hayvansal üretimde meydana gelebilecek kayıpların önlenmesi ve azaltılması için, üreticilerin tüm doğal afetlere karşı güvence altına alınarak, gelirlerinde istikrarı sağlayabilecek geniş kapsamlı sürdürülebilir tarım sigortaları sistemidir.

Bu sistem tarım sigortaları havuzu tarafından yönetilmektedir. Yapılacak sigortalar karşılığında üstlenilen riskler, sigorta şirketlerinin çiftçilerden aldıkları primler ve devletin sağlayacağı prim destekleri bu havuzda toplanmakta, çiftçilerin uğrayacağı zararlar bu havuzdan karşılanmaktadır.

2008-2017 yılları arasında Amasya genelinde 6 ilçe ve bu ilçelere bağlı belde-köylerde bulunan çiftçi ve ilçelerde görevli bakanlık personeline doğal afet hasar tespit çalışmaları ile tarımda sigorta sisteminin genel işleyişi, uygulaması hakkında bilgi verilmiştir.

Tarsim Bilgileri

YILLAR	POLİÇE SAYISI (BİTKİSEL ÜRETİM)	SİGORTALI ALAN (da)	POLİÇE SAYISI (BÜYÜKBAŞ HAYVAN)	HAYVAN SAYISI
2008	2.933	36.880	119	1.425
2009	4.172	56.005	366	2.120
2010	4.361	57.144	210	2.754
2011	6.964	83.898	816	7.105
2012	7.647	95.147	648	9.477
2013	8.744	109.773	466	7.246
2014	10.434	118.947	298	6.680
2015	13.586	157.016	197	5.810
2016	15246	168.107	535	23.841
2017	17.376	189.282	989	38.557

Kaynak: TARSİM,

5.3.2.5.Hayvancılığın Geliştirilmesi:

Mera Çalışmaları:

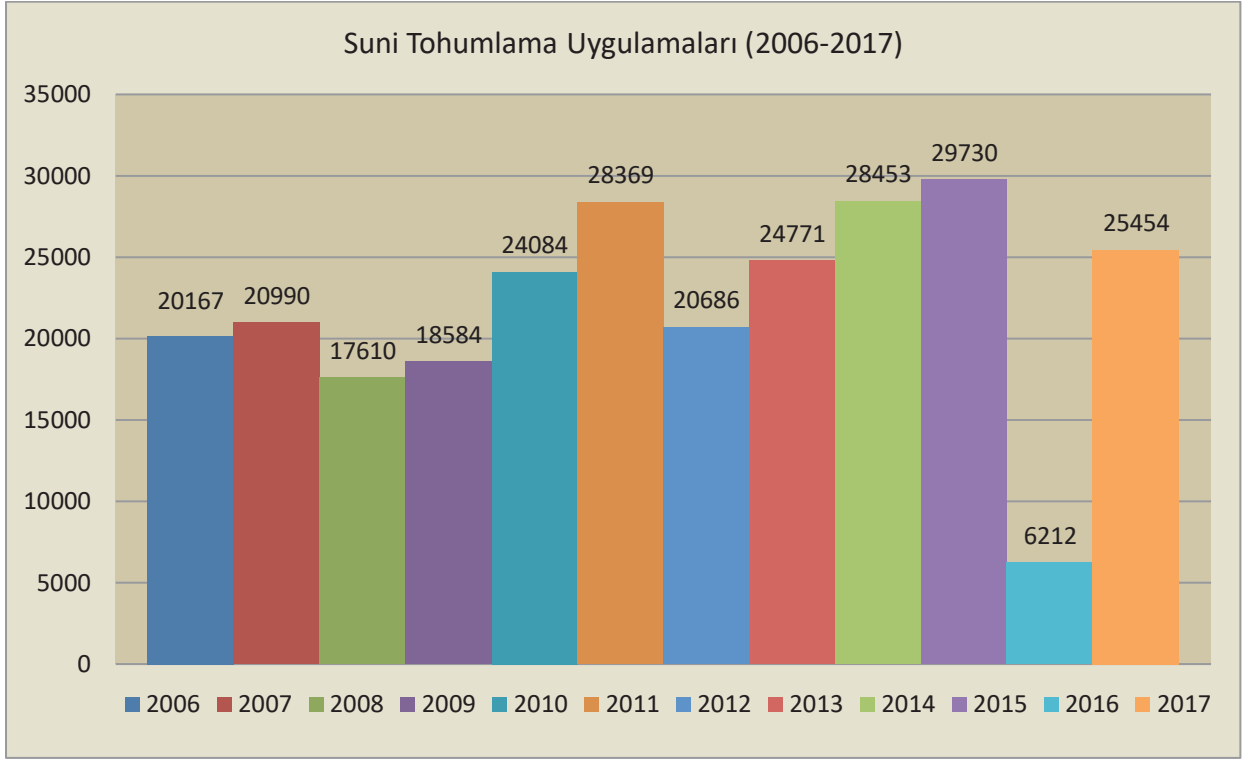
Mera Çalışmaları	Köy Sayısı	Alanı (ha)
Tespit Yapılan Alan	380	47.134
Tahdit/Aplikasyon Yapılan Alan	295	38.953
Tahsis Yapılan Alan	14	3.027
Islah Yapılan Alan	14	2.938
Islahı Devam Eden Alan	4	463

Suni Tohumlama Uygulamaları:

Yerli ve melez hayvanları suni tohumlama yoluyla ıslah ederek üstün vasıflı kültür ırkı hayvan elde etmek amacıyla yapılan suni tohumlama çalışmaları halen ilimizde özel veteriner hekimler tarafından yürütülmekte olup suni tohumlama uygulamalarının yıllar içindeki değişimi aşağıda gösterilmektedir.

Suni Tohumlama Uygulamaları (2006-2017)

Yılı	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tohum. Sayısı	20.167	20.990	17.610	18.584	24.084	28.369	20.686	24.771	28.453	29.730	6.212	25.454

5.3.2.6 Hayvan Sağlığı Hizmetleri:

İlimiz için önemli bir gelir kaynağı olan hayvancılıkta gerek aşılama yolu ile gerekse taramalar şeklinde hayvan hastalık ve zararlıları ile etkin bir mücadele yürütülmektedir.

Aşılama ve Sağlık Taraması Çalışmaları:

2017 Yılı Gerçekleştirilen Aşılama Çalışmaları

AŞILAMA ADI	PROJELİ	HASTALIK ÇIKIŞI	ÖZEL TALEP	SERBEST VETERİNER HEKİM	TOPLAM
AGALACTIA	0	0	0	200	200
ANTHRAX	2822	0	5858	0	8680
KEÇİ CİĞER AĞRISI	0	0	75	0	75
CLOSTRİDİAL	0	0	0	24986	24.986
KÜÇÜKBAŞ BRUSELLOZU	11444	0	0	0	11444
KOYUN KEÇİ ÇİÇEK	4904	4550	3817	300	13571
KOYUN KEÇİ VEBASI	51409	8000	0	260	59.669
KUDUZ	4687	0	0	22	4.709
LUMPY SKIN DİSEASE	185475	0	11	1045	186531
SİĞİR BRUSELLOZU	22979	0	0	0	22979
ŞAP GRUBU	320984	1.009	18009	7856	347.858

2017 Yılında Yapılan Sağlık Taramaları

HAYVANIN TÜRÜ	SAYISI
B.Baş	566.048
K.Baş	109.945
Tek Tırnaklı	28
Kanatlı	262.000
Kedi-Köpek	4.709
Arı Kovanı	20.776
TOPLAM	963.506

5.3.2.7 Bitki Koruma Hizmetleri:

Bilgisayarlı tahmin ve erken uyarı sistemi:

2015 Yılı içerisinde bu çalışmalar ilimizin değişik bölgelerinde kurulu olan 9 (dokuz) adet Tahmin ve Erken Uyarı İstasyonu Cihazı ile yürütülmektedir. 2015 Yılında sistemimize kayıtlı 3.477 üretici ve teknik personele toplam 112.351 adet kısa mesaj (SMS) gönderilmiştir.

2015 Yılında Elmada Tahmin ve Uyarı Projesi Yürütülen Bahçeler

İli ve İlçesi	İstasyon Sayısı (Adet)		Proje Programı (da)	Uyarı ve Gözetim Hiz. Götürüldüğü (da)
	Elektronik	Mekanik		
Merkez	2	-	6	1.113
Merzifon	1	-	-	116
Suluova	2	-	14	1.756
Göynücek	1	-	7	776
Gümüşhacıköy	1	-	6	105
Taşova	1	-	-	137
Hamamözü	1	-	4	1.160
TOPLAM	9	-	37	5.163

Tohumluk ve sertifikasyon işlemleri:

Amasya ilinde 2017 yılında 20.489 dekar alanda Sertifikalı Tohum Üretimi yapılmıştır.

Ürün Cinsi	Alanı (da)
Ekmeklik Buğday Tohumu	9.854,5
Şeker Pancarı Tohumu	6.247
Patates Tohumu	297,17
Soğan Tohumu	431
Yonca Tohumu	1.341
Nohut Tohumu	916
Macar Fiğ Tohumu	1.138
Arpa Tohumu	265
TOPLAM	20.489

Bitki pasaportu sistemi: İlimizde Bitki Pasaportu kapsamında Fidan, Sebze fidesi, Şeker pancarı fidesi, Yonca Tohumu, Soğan Tohumu ve Yemeklik Patates üretimi yapılmaktadır.

2017 Yılı Bitki Pasaportu Kapsamında Yer Alan Ürünlerin Üretim Bilgileri

Ürün Adı	İl Geneli
Fidan Üretimi (Aşılı Açık Köklü)	63.300 adet
Fidan Üretimi (Üretim Materyali)	120.000 adet
Sebze Fidesi Üretimi	25.825.590 adet
Soğan Tohumu Üretimi (Ton)	35 ton
Yonca Tohumu Üretimi (Ton)	22,5 ton
Yemeklik Patates Üreticisi Sayısı	116 adet
Tohumluk Patates Üretimi	1.200 ton

5.3.2.8 Destekleme Ödemeleri:

Amasya ilinde 2017 yılında 62 Milyon TL Tarımsal Destek sağlanmıştır.

DESTEKLEME/PRİM KONUSU	İŞLETME SAYISI	PARASAL TUTAR (TL)
Kimyevi Gübre ve Mazot Desteği	19.866	11.292.014
Sertifikalı Tohum ve Fidan Desteği	2.804	1.309.755
Sertifikalı Fidan Desteği	47	78.166
Hububat Destekleme Primi	8.003	7.061.244
Yağlık Ayçiçeği Primi	3.903	12.903.838
Dane Mısır Primi	1.637	1.459.551
Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteği	410	210.000
Organik Tarım-İyi Tarım Desteği	14	147.147
Yem Bitkileri Primi	1.527	2.881.722
Çatak Desteklemesi	1.311	2.597.142
Malak Desteği	269	307.300
Buzağı Desteklemesi		14.920.519
Küçükbaş Hayvan Islah Desteği	43	275.460
Halk Elinde Anadolu Mandası Desteği	146	904.700
Anaç Koyun-Keçi Desteklemesi	854	2.665.325
Süt Desteklemeleri		2.417.119
Kırmızı Et Destekleme Primi	380	898.300
Su Ürünleri Desteklemesi	2	7.228
Aktif Koloni Desteklemesi	169	207.020
ÇMVA Desteklemesi	53	26.500
TOPLAM		62.570.050

5.3.3. Tarımsal Üretimde Verimlilik

Dünya nüfusu hızla artmasına karşın gerek şehirleşme gerekse enerji gibi yatırımlar nedeniyle tarım alanlarının gittikçe daralması, üretimde verim artışını zorunlu kılmaktadır. Önceki yıllarda tarım ürünlerinde üretim artışı önem arz etmekte iken, günümüzde üretim artışı yanında kalite de ön plana çıkmaktadır.

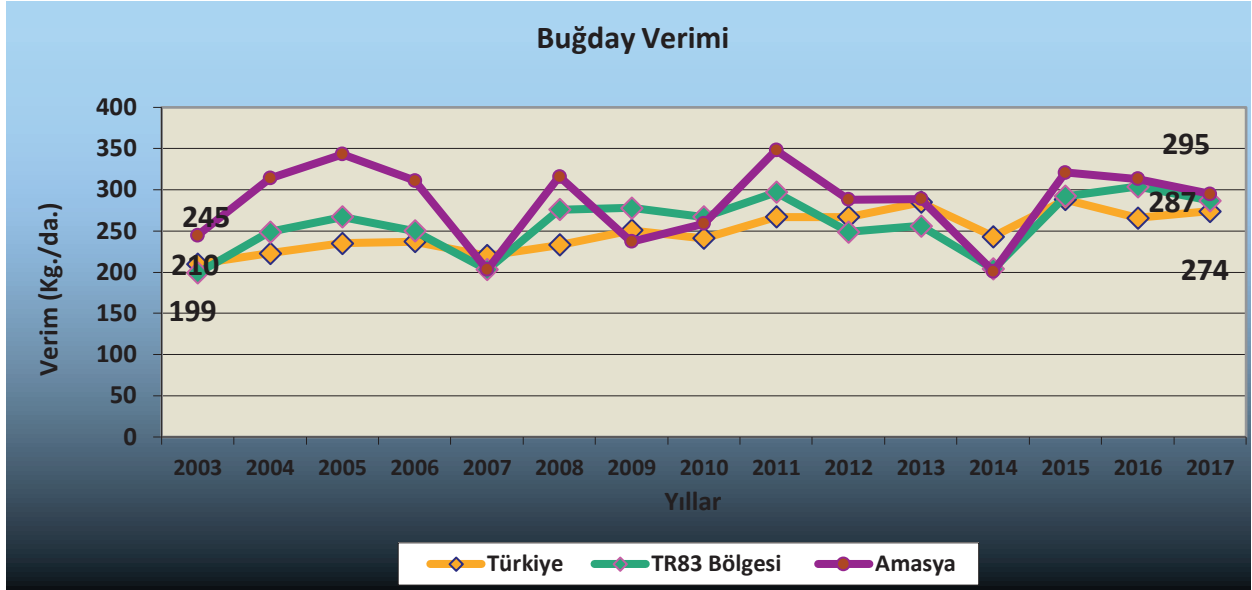
Günümüzde sanayi, enerji ve bilişim gibi sektörler ön planda olmasına rağmen, tarım sektörü gerek içinde bulunduğumuz çağ da gerekse önümüzdeki yıllarda en stratejik sektör olarak söz sahibi olacaktır. Tarımın güçlü ve stratejik bir sektör olabilmesi tarım sektöründe miktar ve kalite artışı ile direk ilgilidir. Bunun tek yolu ile tarımsal verimliliğin yükseltilmesidir.

Tarımsal verimlilikte en önemli konu topraklarımızın korunmasıdır. Tarım alanlarında yaşanan erozyonla topraklar elimizden gitmekte, verimli tarım alanları da tarım dışı amaçlarla kullanılmaktadır. Tarımsal üretimde temel girdi olarak kullanılan tohum, gübre, fidan-fide, ilaç gibi materyallerin kullanımındaki ve tarım sektöründeki yeni gelişmelerin uygulanması önemli verim artışını ortaya koymuştur.

Amasya ilinde önemli tarımsal ürünlerin son 15 yılda veriminde ve TR83 ile Türkiye ortalamasına göre değişimi incelenmiştir. Verim karşılaştırılması yapılırken iklimsel koşulların etkisinin minimum düzeye indirilmesi amacıyla beş yıllık veri ortalaması dikkate alınmıştır.

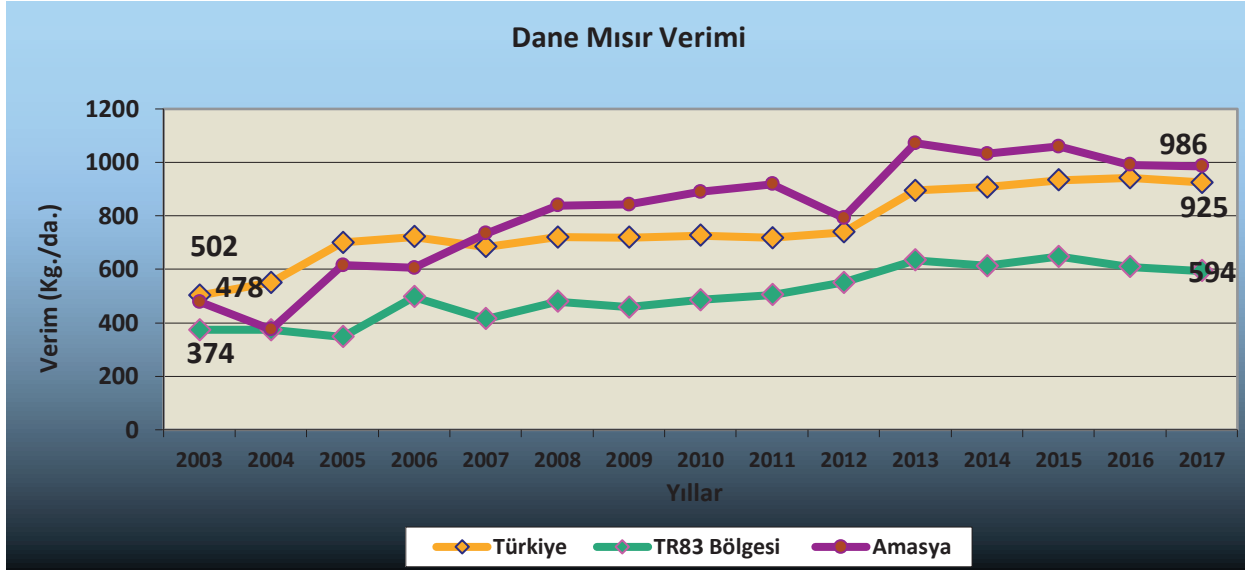
Buğday üretiminde ortalama verimde son 15 yılda Amasya ilinde %20,4'lük bir artış meydana gelmiş olmasına karşın; son yıllarda sulu alanlarda buğday ekilişinin daha çok dane mısır üretimine yönelmiş olması üretimde miktar bazlı artışı sınırlandıran bir etki oluşturmuştur.

Buğday Veriminin Karşılaştırılması

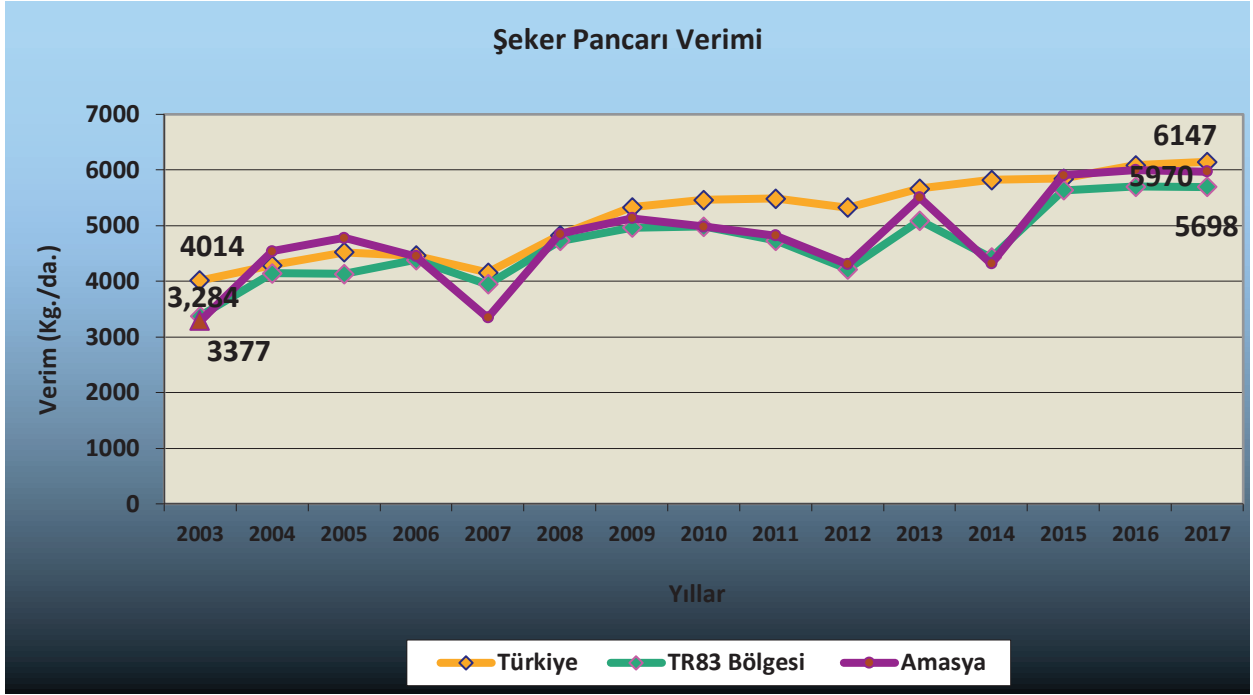
Dane mısır üretiminde özellikle hibrit tohum, gübre gibi girdilerin kullanımı, verimli tarımsal alanlarda ekiliş oranının artmasıyla son 15 yılda Amasya ilinde %107'lik bir verim artışı meydana gelmiştir. Ayrıca dane mısır üretiminde önceki dönemde ortalama verim Türkiye ortalamasının %11,1 altında iken günümüzde %7,8 üzerine çıkmıştır. Ayrıca özellikle sulama imkanları iyi olan ve yeterli girdi kullanan üreticiler dane mısırdaki 1750-1800 kg./da verim almakta ve ekonomik anlamda alternatif ürünlere göre daha iyi gelir elde etmektedir.

Dane Mısır Veriminin Karşılaştırılması

Şekerpancarı gerek ilde şeker fabrikasının bulunmasıyla oluşturduğu istihdam, gerek hayvancılığa yaptığı olumlu katkı, gerekse üretici için gelir kaynağı olması nedeniyle önemini her dönem koruyan vazgeçilmez bir üründür. Belirtilen dönemde şekerpancarı ortalama verim artışı % 81,8 olarak gerçekleşmiştir.

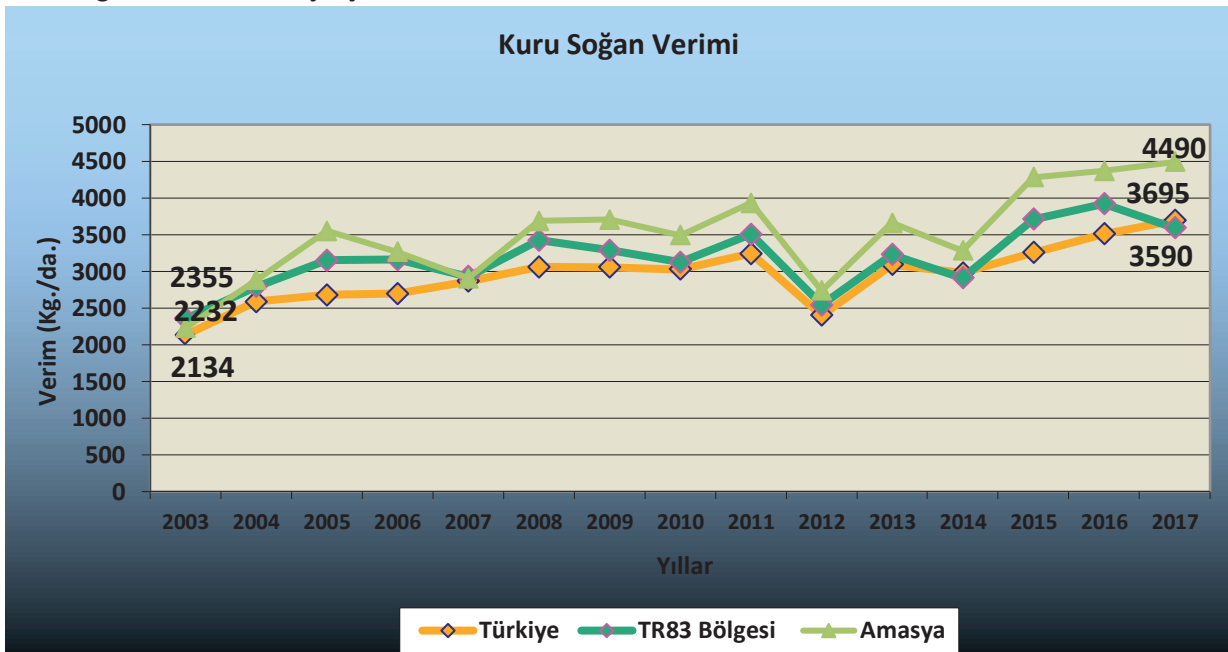
Şeker Pancarı Veriminin Karşılaştırılması

Amasya ili Türkiye genelinde kuru soğan üretiminin en yoğun olarak yapıldığı illerden birisi olup, toplam üretim bakımından ülke genelinde Ankara ili ile beraber ilk iki sırada yer almakta, kimi yıllarda Amasya ili kimi yıllarda ise Ankara ili üretimde birinci sıraya yerleşmektedir.

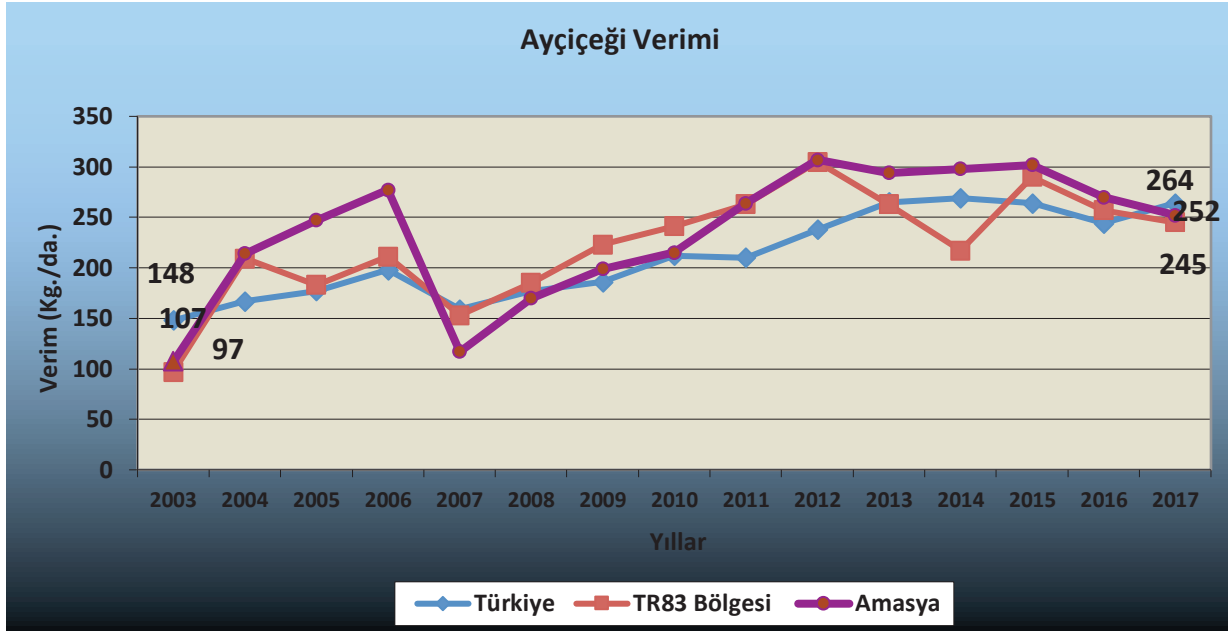
Aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi son 15 yıllık dönemde kuru soğan ortalama veriminde %35,4'lük bir gelişme (karşılaştırmada iklim kaynaklı etkilerin en aza inmesi için beşer yıllık ortalamalara göre yapılmıştır) sağlanmıştır. Karşılaşmanın yapıldığı önceki beş yıllık dönemde kuru soğan veriminde Amasya ili Türkiye ortalamasının %14,5 üzerinde iken son beş yıllık dönemde Türkiye ortalamasının %21,5 üzerinde bir verime sahip durumdadır.

Kuru Soğan Veriminin Karşılaştırılması

Amasya ilinde ayçiçeği üretiminde önemli verim artışı sağlanmıştır. 2000-2005 döneminde ortalama dekara verim 192 kg. iken 2012-2017 döneminde ise 283 kg.'a yükselerek %47'lik artış sağlanmıştır.

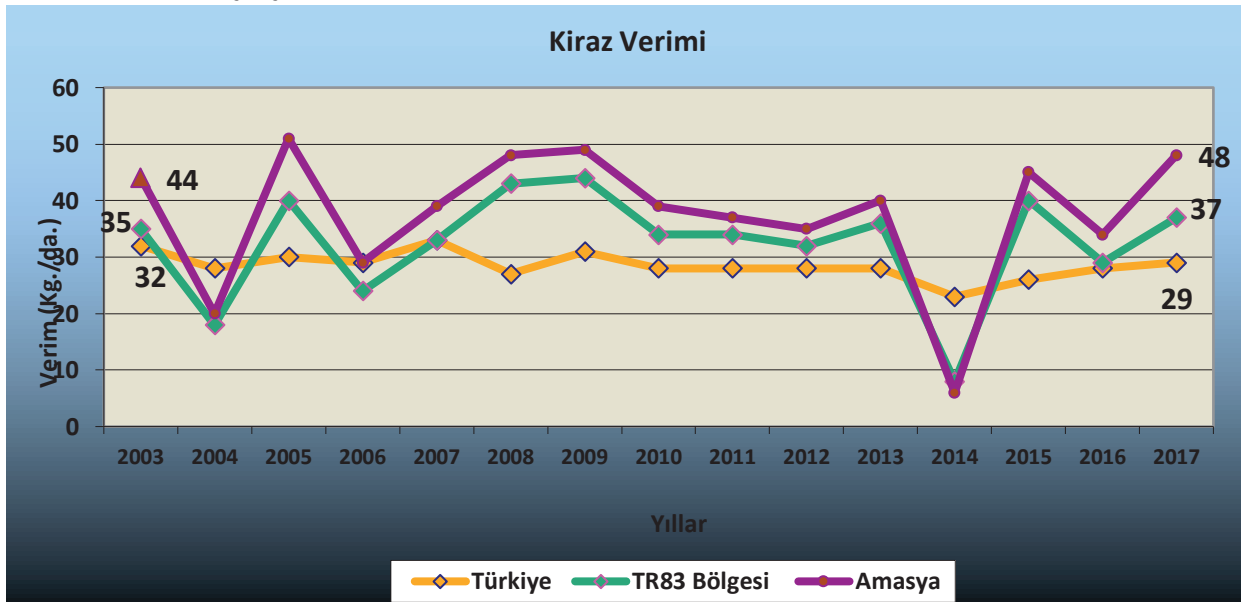
Ayçiçeği Veriminin Karşılaştırılması

Amasya ili Türkiye kiraz üretiminin önemli merkezlerinden birisidir. İlde rakımı 300-1200 metre arasında değişen tarım alanlarında üretimi yapılan kirazda bu yükselti farklılığından dolayı ürün hasat periyodu 2 ay gibi uzun bir dönemi kapsamaktadır.

Ağaç başında düşen verim yönünden incelendiğinde 2000'li yıllarda 36,6 kg. iken son beş yılda 34,6 kg.'a düşmüştür. Bu verim düşüşünde önceki klasik ağaçlı bahçeler yerine yeni tesis edilen yarı bodur normda ağaçların etkisi önemlidir.

Kiraz Veriminin Karşılaştırılması

6. Hedef Analizi (Sorun analizi ile sebep-sonuç ilişkisi içerisinde)

- 1- Yerel üzüm çeşitleriyle (Merzifon karası, Mercan, Patlak kara üzüm ve Taşova Abalica Üzümü) gibi yapılan bağıcılığın çeşitli nedenlerle bitme noktasına gelmesi ve ekonomik önemini yitirmesi sorunu: Yörede geçişi çok eskilere dayanan bağıcılığın canlandırılıp tarımsal faaliyetlerin önemli bir kolu haline gelmesi ve canlandırılması hedeflenmektedir.
- 2- Amasya'nın simgesi haline gelmiş birçok tarımsal üründe coğrafi işaret sürecinin henüz başlatılamamış veya kimi ürünlerdetamamlanmamış olması. Coğrafi işaret tescillerinin yapılmasıyla yöreye özgü ürünlerin pazar değeri ve üretimlerinin artırılması, bu ürünlerin bölgeye özgü üretimlerin tescil yoluyla korunarak yok olmalarının önlenmesi, bu ürünler yoluyla yörenin tanıtımının sağlanması ve diğer birçok ekonomik faydanın elde edilmesi hedeflenmektedir.
- 3- Tarla içi modern sulama sistemlerinin alt yapı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, tarla içi sulama sistemlerinin modernize hale getirilmesi ve devamlılığını sağlamada yaşanan sorunlar: Yörede tarla içi sulamaların daha üniform ve rantabl yapılması ve tarla tarımında suyun etkin kullanımı için çoklu su alma ağızlı sulama sistemlerine geçişin sağlanması yoluyla her çiftçinin sabit tarla içi sulama tesisini oluşturması ve su alma yapısına bağlantı yaparak su almasının temini hedeflenmektedir.
- 4- Yöredeki anıt ağaçlarla ilgili envanter çalışması eksikliği; Yapılacak bu çalışmayla toplumun ortak mirası olan anıt ağaç alma özelliği gösteren ağaçların doğru olarak tespiti, anıt ağaç olarak tescillenerek koruma altına alınması, envanterinin çıkarılması ve halkın ziyaretine açılması hedeflenmektedir.
- 5- Amasya Yöresindeki doğal trüf mantarı yetiştirme alanlarının tümüyle tespitinin tamamlanmasının sağlanması: Yörede yakın zamanlardada çok büyük ekonomik değere sahip olan trüf mantarı yetiştirme alanına rastlanmamış olması nedeniyle sahanın tümüyle taranması ve başkaca yetiştirme alanlarının varlığının tespiti hedeflenmektedir.
- 6- Trüf mantarı aşılı meşe fidanı dikimi yoluyla trüf mantarının kültüre alınması: Yapılacak çalışmayla bereketli tarım arazileri dışındaki kullanımı sınırlı marjinal alanlarda trüf mantarının kültüre alınması, kullanılmayan alanlarda kurulacak trüf bahçeleri sayesinde 5-8 sene içerisinde yüksek getiri sağlanması ve bu değersiz alanlarda çok değerli bir mantar türünün yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Hedefler arasında trüf mantarı aşılı fidan (meşe gibi) üretim tesisinin kurulması da yer almaktadır.
- 7- Eski çeltek kömür işletme maden sahalarındaki rehabilitasyon ihtiyacı: Sahanın ıslah edilmesi projesiyle birçok çevresel ve ekonomik fayda yanında kullanılmayan maden ocakları için iyi bir modelin oluşturulması en önemli hedef olarak görülmektedir.
- 8- Gümüşhacıköy 'de yüzyıllardır üretimi yapılan kendir tarımının üretiminin bitme noktasına gelmiş olması sorunu; İklim ve kültürünün kendir tarımı için çok uygun olduğu yörede çeşitli nedenlerle yetiştiriciliği bitme noktasına gelmiş kendir tarımının tekrar canlandırılması, üretilen liflerin yerelde işlenmesi için tesislerin kurulması, eski tesislerin modernize edilerek tekrar faal hale getirilmesi, istihdamın sağlanması ve bütün bunların sonucunda bölge tarımına ve bölgenin sosyo-ekonomik yapısına hareketlilik kazandırılması hedeflenmektedir.
- 9- Yöre tütüncülüğüyle ilgili pazarlama sorunları: Sorunun aşılması için tütün üretimine uygun yörelerde (Gümüşhacıköy, Taşova gibi) tütün üretim ve pazarlama kooperatif veya birliklerinin kurulması öngörülmekte, böylece tütünün pazar değerinin artırılması, üretimde sürekliliğin sağlanması ve yöredeki yoğun göç hareketliliğinin kısmen de olsa engellenmesi hedeflenmektedir.

- 10- Amasya misket elması için gen bahçesinin kurulması ihtiyacı: Uygulamaya konulması düşünülen "Amasya Gen" projesiyle Amasya Misket Elma'sının koruma altına alınması, gerektiğinde ıslah çalışmalarında kullanılması ve ıslahçıların kullanımına sunulması için elde hazır genetik materyalin bulundurulması amacı güdülmektedir.
- 11- Yerel tarımsal ürünlerinin organik koşullarda üretiminin desteklenip yaygınlaştırılmamış olması: Bu amaçla hazırlanacak geniş ölçekli organik üretim projeleri; geçmişte yapıldığı gibi dar alanlarda az sayıdaki yerel ürün yerine çok sayıdaki yerel ürünle ve daha geniş sahada uygulanacaktır. Bu projelerde ürünlerin organik olarak markalaşması ve pazar ağlarının oluşturularak pazar değerlerinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca organik üretim konusunda çiftçilerin bilinçlendirilmesi ve örgütlenmesi amacı da yer almaktadır.
- 12- İlimizde süs bitkileri sektörünün hak ettiği konuma gelememiş olması; İklim özellikleri bakımından süs bitkileri üretimi açısından uygun ekolojide sahip olan Amasya İlinde sektörün mevcut duruma göre geliştirilmesi yönündeki destek ve çalışmalarla, üretimin artırılması yetkilendirilmiş üretici sayısı ve üretim alanının artırılması, az miktardaki dış mekan(3500m²)süs bitkileri yetiştiriciliğinin yükseltilmesi yanında hiç yapılmayan örtü altı ve açıkta kesme çiçek yetiştiriciliğine de geçilmesi, örgütlenme ve pazarlama altyapısının oluşturulması, üretim planlamasıyla dışarıdan alım bağımlılığının azaltılması ve TR 83 bölgesindeki iller arasında İlimizin hak ettiği konuma kavuşturulması hedeflenmektedir.
- 13- Amasya ilinde özdeşleşmiş ürünlerle ilgili olarak yapılan çalışma grubu toplantısı, panel, çalıştay ve konferansların azlığı: Bugüne kadar Amasya Misket Elması yetiştiriciliği sorunları, coğrafi işaret; süt çalıştay ve Ulusal kiraz-vişne grubu 17. grubu toplantısı dışında diğer ürünlerle ilgili herhangi bir etkinlik yapılmamıştır. Bu faaliyetlerin bölgemizde özel önem arz eden diğer ürünler içinde yapılması bu ürünlerin geleceğiyle ilgili sağlıklı projeksiyonların oluşturulmasına ve sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.
- 14- İlde Çiftçi Eğitim Merkezi veya Uygulamalı Çiftçi Okulunun bulunmaması; Yurdumuzun önemli tarım merkezlerinden biri konumundaki Amasya'da eksikliği hissedilen böyle bir merkezin veya okulun kurulmasıyla çiftçilere konaklamalı eğitim verilerek mesleki becerilerinin ve çiftçi niteliklerinin geliştirilmesi; alan öğrencilerine pratik yapma imkanı sağlanması, tarım sektöründe çalışan teknik personellerin mesleki eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, tarımda yeni teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması, eğitimlerle yörede tarımsal sanayiye dönük sağlıklı, hijyenik ve temiz gıda ürünleri üretiminin daha modern usullerle profesyonelce yapılmasının gerçekleştirilmesine katkı sunulması hedeflenmektedir.
- 15- Endüstriyel (sanayi) keneviri hakkında halkın bilinçlendirilmesi ve endüstriyel kenevir üretimine geçiş alt yapısının oluşturulması konusundaki eksiklikler: Bu alanda yapılacak çalışmalarla kenevir hakkında halkın bilinçlendirilmesi, endüstriyel kullanım alanı çok geniş olan endüstriyel kenevire hedef kitle ilgisinin artırılması ve yakın gelecekte gerçekleşmesi beklenen endüstriyel kenevir üretimi alt yapısının şimdiden oluşturulması hedeflenmektedir.
- 16- Geniş linyit üretim sahalarının bulunduğu İlimizde bu madenlerden çıkarılan leonardit ham maddesinden leonardit kaynaklı organik gübre üretiminin henüz yapılmıyor olması; İlimiz genelinde çok sayıda linyit maden sahalarının bulunması leonardit esaslı organik gübre üretimi için önemli bir alternatif sunmaktadır. Bu amaca yönelik olarak bölgemizdeki maden sahalarındaki leonardit ham maddesinin karakterizasyonunun ve zenginleştirmesinin yapılması ve organik gübre üretiminde kullanılabilirliğinin tespiti ile bu maden sahalarından daha farklı bir şekilde yararlanılması hedeflenmektedir.
- 17- Toprak ve bitki analizlerine dayalı üretim yapan çiftçi ve işletme sayısının azlığı: Yörede bilinçli tarım için toprak analizleri sonuçlarına göre gübreleme programı uygulayarak tarımsal üretim yapan çiftçi ve işletme sayısının artırılması, gübrelemede etkinlik ve tasarrufun sağlanması ile etkin gübreleme konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması hedeflenmektedir.

- 18- Tuzlu (çorak) ve alkali (sodlik) toprak ıslahı ile ilgili sorunlar: Sorunun çözümüne yönelik olarak bu problemin daha yoğun olarak görüldüğü Merzifon ve Gümüşhacıköy yöreleri için uygun ıslah ve yönetim projelerinin yapılıp sahada uygulanması hedeflenmektedir.
- 19- Hayvan beslemede silajın öneminin tam olarak bilinip benimsetilememesi, silajlık bitki tarımının azlığı ve silaj tekniğinin yaygınlaştırılmaması: Önemli bir hayvancılık üretim merkezi olan İlimizde sağlıklı hayvan besleme ve süt hayvanlarının süt verimi performanslarını arttırmada vazgeçilmez öneme sahip silaj konusunda yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi, yörede silajlık bitki yetiştiriciliği ile silaj tekniğinin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
- 20- Tarla kültürü içerisindeki yem bitkileri ekim alanları payının azlığı nedeniyle hayvan beslemede kaba yem açığının oluşması sorunu: Yeterli miktarda kaba yem üretimi için yem bitkileri tarımını özendirici uygulamalarla tarla tarımı sistemi içerisinde yem bitkileri ekiliş alanı ve üretiminin arttırılması, yem bitkileri tarımının çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.
- 21- İlimiz için entegre su kaynakları yönetim planının uygulamaya konulması: Planla ilimizde su kaynaklarının geliştirilmesi, kontrolü ve yönetimi yeni bir yaklaşımla ele alınmakla, havzanın sadece su miktarı değil çevre odaklı olarak tüm yönleri ve kaynakları ile tanınması, ulusal su kaynakları veri tabanı ile uyumlu olarak daha tutarlı yönetim kararlarının verilmesi hedeflenmektedir.
- 22- Salep orkidelerinin kültüre alınıp yaygınlaştırılması projesinin uygulamaya konulması: proje kapsamında ilimizde odun dışı gelir getiren orman ürünlerinden salep orkidelerinin orman fidanlıklarında kültüre alınarak geliştirilmesi, salepin doğal yayılış alanlarına transferinin gerçekleşmesi, salep bitkisinin yok olma tehlikesinin önüne geçilmesi ve salep yetiştiriciliği konusunda farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca hasadı yapılan saleplerin saklama ve transfer süreci boyunca korunması için entegre paketleme tesisi (kurutma makinası, öğütme makinası gibi) ihtiyacının karşılanması planlanmaktadır.
- 23- Tarımsal atıklardan tarımsal üretimde yeterince yararlanamama (atık yönetimi) sorunu; Kompost ve vermikompost (solucan gübresi) üretilmesi projesiyle yörede çevre sorunu haline gelen tarımsal ve hayvansal atıkların işlenerek ekonomik, sürdürülebilir ve çevre dostu bir tarımsal üretim modeli sunulması, küçük ve orta ölçekli tarım ve hayvan üreticileri için düşük girdili tarım sisteminin mümkün kılınarak organik tarıma geçişe destek verilmesi hedeflenmektedir.
- 24- Alternatif tarımsal ürün ekiliş alanlarının yetersizliği sorunu; Çözüm için pazar açığı sorunu olmayan katma değeri yüksek, yeni ve alternatif ürünlerin yöre tarımına kazandırılması ve üretim alanlarının genişletilmesi hedeflenmektedir.
- 25- Nadas alanlarının daraltılmasına yönelik sorunlar: Yöre koşullarına uygun ekim nöbeti uygulamalarıyla ürün çeşitlendirmeleri yapılarak nadas alanlarının daha da daraltılması, nadasa duyulan gereksinimin azaltılması atıl ve üretim dışı kalan bu alanların (Yörede 33.000 hektar nadas alanı bulunmakta olup, toplam yöre tarım arazisine oranı %12.66'dır) üretime kazandırılması hedeflenmektedir.
- 26- Meyve ve sebze depolamada yeni nesil atmosfer kontrollü depolama ihtiyacına yönelik fizibilite çalışmasının eksikliği: . Atmosfer kontrol sistemleri ise ürünlerin daha uzun süreler (**hemen hemen iki katı bir süre**) saklanmasını sağlamak ve mevsimi dışında bile taze meyve ve sebzeleri nihai tüketicinin sofralarına sunmaktadır. O yüzden son yıllarda dünyada ve ülkemizde çok büyük rağbet görmektedir. Fizibilite çalışmasıyla ilimizde atmosfer kontrollü depolama ihtiyacının belirlenmesi hedeflenmektedir.
- 27- Örgütlenme sorunları: Tarımsal ve kırsal kalkınma sektörü bağlamında faaliyet gösteren örgütlerin etkili bir çalışma alt yapısına sahip olmamalı sebebiyle bu kuruluşların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

- 28- Tarım ürünlerinin yeterince endüstriyel ürüne dönüştürülmesi sorunu: Endüstriyel ürünlerin üretilmesi ve ürünlerin yarı mamul ve mamul olarak pazara sunulması adına teşvik ve hibeler konusunda potansiyel yatırımcıların bilinçlendirilmesi hedeflenmektedir.
- 29- Su kaynaklarının verimli kullanılması sorunu: Su kullanımı konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılarak kartlı sisteme geçilmesinin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
- 30- Mevsimlik gezici tarım işçilerinin hizmetlere ulaşım sorunu: Mevsimlik gezici tarım işçilerinin çeşitli hizmetlere ulaşabilmesi için yoğunluğun bulunduğu lokasyonlara yerleşkelerin kurulması hedeflenmektedir.
- 31- Tarımsal faaliyetlerin sebep olduğu çevre kirliliği sorunu: Kirliliğe ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve denetim sayısının artırılması hedeflenmektedir.
- 32- Tarımda kadın girişimciliği sorunu: Tarımda kadın girişimciliğinin farkındalığının artırılması için çalışmalar yapmak, sektörde çalışan kadınlara uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin verilmesi sağlamak, bu konuda ödüllü yarışmalar düzenlemek hedeflenmektedir.
- 33- İlde Ticaret Borsası'nın olmaması: Etkin ve verimli bir tarım piyasasının oluşturulması için ilde Ticaret Borsası'nın kurulması hedeflenmektedir.
- 34- Suluova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin atıl kapasite ile çalışması sorunu: Besi Organize Sanayi Bölgesinin tam kapasite ile çalışması için çalışmaların yapılması hedeflenmektedir.
- 35- Köy okullarının atıllık sorunu: Kırsal kalkınma bağlamında atıl kalan köy okullarının gerekli yatırımlar yapılarak sosyal tesislere ya da üretim hanelere dönüştürülmesi hedeflenmektedir.
- 36- Sektörde ki her üreticinin kendi makinelerine sahip olması sorunu: Ortak ihtiyaçlara cevap verecek makine parklarının yaygınlaştırılması ile verimin ve karlılığın artırılması hedeflenmektedir.
- 37- Taşova ilçesinde seracılığın profesyonelleştirilmesi: Taşova ilçesi seracılık için uygun iklim, suluma vb. gibi özelliklere sahip oldu için ilçede Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Bölgesi'nin kurulması hedeflenmektedir.
- 38- Sektörde kümelenme sorunları: Birçok sektörde kümelenme önemli katkılar sağlamaktadır. Amasya İlinde tarım sektöründe verimlilik ve büyümenin sağlanması adına kümelenmeye ilişkin bir fizibilite çalışmasının yapılması hedeflenmektedir.
- 39- Lisanslı depoculuk sorunu: Lisanslı depoculuk konusunda farkındalık oluşturarak il de lisanslı depo açılması hedeflenmektedir.
- 40- Arazi toplulaştırması sorunu: İlde toplulaştırma çalışmalarının tamamlanması hedeflenmektedir.
- 41- Köy değirmenlerinin atıl kalması sorunu: Köylerde yer alan değirmenlerin yapılacak çalışmalarla yeniden hayata geçirilmesi ile kırsal kalkınma bağlamında kırsal turizmin gelişmesi ve gelir artışının sağlanması hedeflenmektedir.
- 42- Taşova ilçesi sulanabilir arazi sorunu: Sadece %21 sulanabilir durumda olan Taşova İlçe'sinin sulanabilir arazi miktarının artırılması hedeflenmektedir.
- 43- Boraboy Gölü turizm potansiyeli sorunu: Doğal güzelliğiyle çok sayıda turist çekebilme özelliğine sahip Boraboy Gölü'nün altyapı çalışmalarının geliştirilerek ziyaret eden turist sayısının artırılması hedeflenmektedir.
- 44- Fuarlara katılım sorunu: Sektörde yer alan paydaşların yeni gelişmelerden haberdar olması ve iş birlikleri kurabilmeleri adına daha çok fuarlara katılmasının sağlanması hedeflenmektedir.

7. Performans Göstergeleri

<<EYLEM PLANI ADI>>		
GÖSTERGE ADI	Mevcut Durum	Planlanan hedef
Yerli üzüm çeşitleri kullanılarak tesis edilen bağ alanı	2	10
Üzüm işleme yapan tesis sayısı	0	2
Coğrafi işaret tescili yapılan yerli üzüm çeşidi sayısı	0	2
Bağ bozumu şenliği veya festivali sayısı	0	1
Bağcılık faaliyeti(Ekonomik anlamda) yapan üretici sayısı	0	40
Bağcılık eğitimi sayısı	0	2
Bağcılık eğitimi verilen üretici sayısı	0	40
Üzüm ve işlenmiş üzüm ürünleri pazarlaması alanında faaliyet gösteren firma sayısı	0	1
Coğrafi ürün tescili yapılan ürün adı	0	-
Coğrafi ürün tescili yapılan ürün sayısı	0	5
Tarla içi sulamalarda çoklu su alma ağızlı sulama sistemine geçilen tarla alanı	0	-
Tarla içi çoklu su alma sistemini alanda uygulayan çiftçi sayısı	0	200
Tarımda suyun etkin kullanımıyla ilgili sulama eğitimlerine katılan çiftçi sayısı	0	200
Yapılan sulama eğitimi sayısı	0	2
Amasya ili anıt ağaçları envanterinin çıkarılması	0	1
Kayıt altına alınan anıt ağaç türü	0	-
Kayıt altına alınan anıt ağaç isimleri	0	-
Kayıt altına alınan anıt ağaçlarla ilgili envantere eklenen GPS koordinatları sayısı	0	-
Doğal trüf mantarı yetiştirme alanının konumu	2	-
Doğal trüf mantarı yetiştirme alanı miktarı	1	-
Doğal olarak yetişen trüf mantarı türü	1	-
İşletmeye alınan trüf mantarı aşılı fidan(meşe gibi) tesisi	0	1
Trüf mantarı aşılı meşe fidanı dikimi yoluyla oluşturulan bahçe tesisi alanı alanı	1	3
Kültüre alınan trüf mantarı alanı	1	2
Trüf mantarı kültürüyle uğraşan üretici sayısı	0	5
Kendir işleme yapan tesis sayısı	1	2
Kendir işleme tesisi/tesislerinin kapasitesi	-	-
Kendir ekilen alan miktarı	-	-
Kendir tarımıyla uğraşan çiftçi sayısı	-	50
Kendir birim alan verimi değeri (lif /kgda)	-	-
İp, sicim, urgan küçük sanat kooperatifinin alanla ilgili faaliyet sayısı	0	2
Aktif hale getirilen tütün üretim ve pazarlama kooperatif veya birlik sayısı	0	1
Amasya elması gen bahçesi(Amasyagen) projesinin hazırlanması	0	1

Yerel ürünlerin organik üretimiyle ilgili proje sayısı	1	3
Organik tarım kursu sayısı	0	3
Organik tarım kursu katılım sertifikası alan çiftçi sayısı	0	50
Kurulan organik ürün ve üreticileri birliği adı ve sayısı	0	1
Organik tarım proje kaynaklarından çiftçilere verilen destek (tohum,gübre,ilaç vs.)	0	-
Yerel, organik ürün üretim sözleşmesi imzalayan çiftçi sayısı	2	50
Organik ürün üretimiyle ilgili belgelendirme ve sertifikalandırma yetkisine sahip kuruluş sayısı	0	2
Süs bitkileri genel üretim alanı	3500 m ²	5000 m ²
Süs bitkileri üretim alanı içerisinde dış mekân süs bitkileri üretim alanı payı	%0	% 25
Süs bitkiler üreti alanı içerisinde örtü altı ve açıkta kesme çiçek üretim alanı payı	%100	% 75
Süs bitkileri yetiştiriciliği yapan üretici sayısı	1	10
Süs bitkileri yetiştiricilik eğitimi sayısı	0	4
Süs bitkileri yetiştiricilik kursuna katılan ve sertifika alan üretici sayısı	1	10
Süs bitkileri sektörüyle ilgili faaliyette bulunan üretim ve pazarlama olarak yapılan	0	2
Yöreye özgü ürünlere ilişkin çalışma grubu toplantısı, panel, çalıştay ve konferans sayısı	3	6
Yöreye özgü ürünlerle ilgili çalıştaya katılan üretici sayısı	100	250
İlde çiftçi eğitim merkezi veya uygulamalı çiftçi okulunun açılması	0	1
Endüstriyel kenevir yetiştirme bölgesi olarak belirlenen alan miktarı	0	10
Endüstriyel kenevir yetiştiricilik izni verilen çiftçi sayısı	0	20
Endüstriyel kenevir üretimi eğitim sayısı	0	2
Endüstriyel kenevir ile ilgili yetiştiricilik ve bilinçlendirme eğitimine katılan çiftçi sayısı	0	20
Endüstriyel kenevir çeşidi olarak tescilli yapılan çeşit sayısı	0	1
Leonardit hammadde karakterizasyonu yapılan saha adedi	0	2
Leonardit esaslı organik gübre üretimi yapan işletme sayısı	0	2
Leonardit esaslı organik gübre üretimi yapan işletmelerin toplam kapasitesi	0	-
Leonardit üretimine uygunluğu belirlenen alan miktarı	0	-
Toprak ve bitki analizlerine göre üretim yapan çiftçi sayısı	1000	2000
Toprak ve bitki analizlerine göre üretim yapan alan miktarı	-	-

Tarımda gübrelerin etkin kullanımı konusunda verilen eğitim sayısı	0	4
Bilinçli gübreleme eğitimine katılan çiftçi sayısı	100	1000
Uygulamaya konan tuza dayanıklı yem bitkileri üretim projesi sayısı	0	2
Sulama suyu kalitesiyle ilgili olarak yapılan analiz raporu sayısı	0	10
Drenaj sistemi kurulan alan sayısı	-	-
Drenaj sistemi kurulan alan miktarı	-	-
Tuzluluğu önleme amacına yönelik olarak yürütülen kimyasal ıslah projesi sayısı	0-	2
Silajlık bitki tarımında mevcut duruma göre artış miktarı	0-	%10
Sözleşmeli silajlık bitki yetiştiricilik alanı	-	-
Sözleşmeli silajlık bitki yetiştirici sayısı	0	80
Bireysel silajlık bitki yetiştiriciliği yapılan alan miktarı	-	-
Bireysel silajlık bitki yetiştirici sayısı	40	80
Silaj makinesi sayısı	-	80
Silo yapımı desteği alan çiftçi sayısı	-	20
Silaj makinesi desteği alan çiftçi sayısı	-	20
Silajlık bitki tohum destek miktarı	-	-
Silajlık bitki yetiştiriciliği ve silaj tekniği eğitim sayısı	0	5
Silajlık bitki yetiştiriciliği ve silaj tekniği eğitime katılan çiftçi sayısı	0-	100
Yem bitkileri ekiliş alanlarındaki artış oranı	0-	%10-
Yem bitkileri ekilişlerinin yem bitkisi çeşitlerine göre dağılım oranı	-	-
Entegre su kaynakları planının uygulamaya alınması	0	1
Hasadı yapılan saleplerin saklama ve transfer boyunca korunması için kurulan entegre paketleme ünite sayısı	0	1
Orkide salepleri konusunda yapılan eğitim sayısı	0	1
Orkide salepleri eğitimine katılan üretici sayısı	0	20
Orkide salepleri konusunda verilen destek miktarı	-	-
Organik gübre(kompost ve vermikompost) üretimi eğitimi sayısı	1	2
Organik gübre(kompost ve vermikompost) eğitimine katılan sayısı	20	50
Kurulan küçük ölçekli(solucan gübresi) üretimi tesisi	0	20
Alternatif ürünlerin toplam tarımsal ürün üretimindeki payı	2	6
Alternatif ürünlerin toplam tarımsal ürün ekiliş alanları içerisindeki payı	%3	5
İlimiz nadas alanlarındaki daralma oranı	0	10
Nadas alanı dışına alınıp üretime katılan alan miktarı	-	-

İlimiz için atmosfer kontrollü soğuk hava deposu fizibilite etüdünün yapılması	0	1
Kurumsallaşma eğitimi verilen ve strateji planı hazırlanan üretici örgütü sayısı	0	159
Endüstriyel ürünlere dönüşüm konusunda bilinçlendirme eğitimleri sayısı	0	9
Su kaynaklarının sürdürülebilirliği eğitimleri	0	9
Sulamada kartlı sisteme geçen köy sayısı	1	30
Mevsimlik işçi yaşam merkezi kurulumu	0	1
Çevre kirliliğinin önlenmesi eğitimleri	?	9
Kadın Girişimciliği Çalıştayı	0	5
Kadın girişimcilere yönelik uygulamalı girişimcilik eğitimleri sayısı	2	12
Kadın girişimci proje yarışması adedi	1	6
Ticaret Borsası'nın kurulması	1	1
Suluova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin tam kapasiteye ulaşması	%20	%100
Köy okullarının dönüşümü	1	10
Makine Parklarının yaygınlaştırılması	1	5
Taşova Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması	0	1
Tarımda Kümelenmenin yapılabilmesi için bir raporun hazırlanması	0	1
Lisanslı Depoculuk konusunda farkındalık eğitimleri	0	2
Arazi toplulaştırması yapılmış tarım arazilerinin artırılması	%50	%90
Canlandırılan Köy Değirmeni Sayısı	0	10
Taşova ilçesi sulanabilir arazi miktarı	%21	%70
Boraboy Gölü bungalov sayısı	20	30
Borböy Gölü tesis işletmelerine ve çalışanlarına verilen hizmet eğitimi	0	2
Tarım fuarlarına katılan çiftçi sayısı	?	200

8. Sorumlu Kuruluşlar – Paydaş Analizi

- Amasya Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Amasya İl Özel İdaresi
- Amasya Üniversitesi
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
- TKDK Amasya İl Koordinatörlüğü
- Amasya Ticaret ve Sanayi Odası
- Amasya DSİ Müdürlüğü
- Amasya Orman Bölge Müdürlüğü
- Amasya Tapu Müdürlüğü
- Amasya Ticaret İl Müdürlüğü
- Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü
- Amasya Belediye Başkanlığı
- İlçe Kaymakamlıkları
- İlçe Belediye Başkanları
- İlçe Tarım Müdürlükleri
- İlçe Ticaret ve Sanayi Odaları
- Amasya TİGEM
- Amasya Ziraat Odası
- İlçe Ziraat Odaları
- Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
- Yeşil Irmak Havzası Kalkınma Birliği
- Yerel Eylem Grubu Derneği
- Amasya İli Damızlık-Koyun-Keçi Yetiştiriciliği Birliği
- Amasya ili Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
- Sulama Birlikleri
- Tarım Kredi Kooperatifleri
- Tarım Kooperatifleri
- Suluova Kırmızı Et Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği
- Amasya Süt Üreticileri Birliği
- Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi
- Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi
- Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü

- Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi
- Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü
- Bağcılık Araştırma Enstitüsü
- TKDK Amasya İ Koordinatörlüğü
- KOSGEB
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA)
- Amasya Valiliği
- Türk Patent ve Marka Kurumu
- Sulama Birlikleri
- Tarımsal Sulama Kooperatifleri
- Bölge Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Orman Bölge Müdürlüğü
- Milli Eğitim İl Müdürlüğü
- Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
- Odun Dışı Ürünler Şube Müdürlüğü
- Orman İşletme Müdürlük ve Şeflikleri (İl ve İlçeler)
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Trüf Araştırma ve Uygulama Merkezi-Trüf Mantarı Tanıtım ve Araştırma Derneği Pamukkale-Denizli
- Suluova Belediyesi
- Gümüşhacıköy İp, Sicim, Urgan Küçük Sanat Kooperatifi
- Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu (TAPDK)
- Gök höyük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü
- Organik Ürün Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları
- Organik Ürün Pazarlama Firmaları
- Özel Sektör
- Gümüşhacıköy İp, Sicim, Urgan Küçük Sanat Kooperatifi
- Muhtarlıklar
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
- Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ)
- Amasya DSİ 73.Şube Müdürlüğü
- İşkur İl Müdürlüğü
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü

9. Eylem Planı

EYLEMLER						
Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama - Bitiş	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
1	Merzifon İlçesi Bağcılığının Canlandırılması ve Geliştirilmesi	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- İl ve İlçe Özel İdaresi - Ziraat Odası -Merzifon İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü -Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi -Gaziosmanpaşa Ziraat Fakültesi - Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Orta Karadeniz Geçit Kuşluğu Tarımsal Araştırma Enstitüsü -Bağcılık Araştırma Enstitüsü -TKDK -KOSGEB -OKA	2018-2023	Eski bir yerleşim yeri olan Merzifon'da bağcılık uzun yıllar öncesine dayanmaktadır. M.Ö. 8. YY'da kurulmuş olan ilçenin iklim yapısı sofralık, özellikle şaraplık ve şıralık üzüm üretimine son derece elverişlidir. Ayrıca geçit bölgesinde olması, dört ana yolu bir birine bağlayan bir konumda bulunması ve sivil hava alanına sahip olması nedeniyle Merzifon son derece önemli bir merkez konumundadır. Bu yönüyle nakliye ve pazarlama konusunda çok şanslı görülmektedir. İlçede son yıllarda, kaliteli bir şaraplık üzüm çeşidi olan Merzifon Karası ile modern bağlar tesis edilmekte, yörede tekrar bağcılık bilinci oluşturulmaya çalışılmaktadır. Merzifon Karası ve Merican üzümü yörenin kendi yerel üzüm çeşitleri olup, uzun yıllar bu çeşitlerle bağcılık yapılmıştır. Ancak bağcılığın zamanla eski önemini kaybetmesiyle bağlar yok olma aşamasına gelmiştir. Mevcut birkaç üretici dışında adeta üzüm yetiştiriciliğinden vazgeçilerek bağlar kaderine terk edilmiştir. Yaşlanarak verimden düşen ve Türkiye topraklarının hemen hemen tamamına yayılmış filoksera zararlısından dolayı ekonomik önemini kaybeden -Yöre bağcılığının geliştirilmesine yönelik olarak yapılan ıslah ve adaptasyon çalışması sayısı -Yörede gerçekleştirilen Bağ Bozumu şenlik ve/veya festival sayısı omcılar sökülerek diğer meyve türleri yetiştirilmeye başlanmış ya da tarla tarımına terk edilmiştir. Merzifon bağcılığını, şarap fabrikalarının kapanması ve miras yolu ile paylaşımlar da olumsuz yönde etkilemiştir.	Yörede yeni tesis edilen sofralık,salamuralık, şaraplık ve şıralık bağ sayısı ile üretim alanı -Bağcılık faaliyetine başlayan yeni üretici sayısı -Bağcılık eğitimine katılan kişi sayısı -Üzüm işleme yapan işletme sayısı -Alanda tanıtım ve pazarlama faaliyetinde bulunan firma sayısı -Fidan desteği alan üretici sayısı ve destek oranı -Yöre bağcılığının geliştirilmesine yönelik olarak yapılan ıslah ve adaptasyon çalışması sayısı -Yörede gerçekleştirilen Bağ Bozumu şenlik ve/veya festival sayısı

	<p>Ekolojik özellikler bakımından bağcılığa son derece elverişli olan ilçe büyük bir bağcılık potansiyeline sahiptir. Merzifon İlçesinde yakın zamana kadar yöre insanının geçim kaynağını oluşturmuş olan bağcılığın tekrar canlandırılması gerekmektedir. Özellikle yöreye ait bir çeşit olan Merzifon Karası üzüm çeşidi ile kurulu bağlar arttıkça, bağcılığa olan ilgi de günden güne artacaktır. Yapılacak çalışmalarla bölgede bağcılığa karşı talep oluşturulması arzulanmaktadır. Yeni kurulacak bağların sağlıklı ve verimli bitkilerden oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçla mevcut bağlarda Merzifon Karası üzüm çeşidine ait klonseksiyonu çalışmalarına derhal başlanarak, verimli klonların tespiti ve damızlık bağ oluşturulması hayati önem taşımaktadır.</p> <p>Merzifon bağcılığının geliştirilmesi ve eski günlerine tekrar geri dönebilmesi, bağcılığın layık olduğu yerini alabilmesi için öncelikle eski bağlar Amerikan asma anaçlarına aşılı fidanlarla yeniden tesis edilmeli ve telli destek sistemleri uygulanmalıdır. Çünkü bölgede filokseradan sonra en büyük problem aşırı nemden dolayı külleme ve mildiyö hastalıklarının omcalara zarar vermesidir. Bu açıdan bölgeye uygun üzüm çeşitlerinin dikilerek yetiştirilebilme imkanları araştırılması, aynı zamanda kurulacak bağlarda modern bağcılık teknikleri uygulamalı olarak bölge çiftçilerine tanıtılmalı ve benimsetilmesi gerekmektedir. Bölgeye uygun Amerikan asma anaç veya anaçları tespit edilmeli, seleksiyonla belirlenen klonlar bu anaçlar üzerine aşılanarak yetiştiricilik yapılmalıdır. Ekim ayı içerisinde zaman zaman yaşanan sonbahar erken donları henüz olgunlaşmamış çubuklara zarar vermektedir. Bu sebeple anaç tespitinde kuvvetli gelişen anaçlardan daha ziyade üzerindeki çeşidi erken Yörede bağ kurulacak alanlar belirlenmeli ve bu alanların bağcılığa uygun koşullar taşıyıp taşımadığı tespit edilmelidir. Bağcılık yapacak kişilerin ilgili kişiler olması istenmelidir. Üretimin amacı meraktan çok gelir elde etmek olmalı bu nedenle bağ tesis edilecek alanlar 10 dekaradan az olmamalı ve buna uygun alanlar seçilmelidir.</p>

	<p>Merzifon Karası yanında yöreye uygun ve pazarlaması kolay diğer sofralık ve salamurluk çeşitler de denenmelidir. Bağ kuracak kişilere özellikle fidan alımında destek verilmeli, en azından fidan temininde karşılıksız ya da uzun yıllara yayılan geri ödeme kolaylığı getirilmelidir. Üreticilerin en büyük merakı üretimi yapılan ürünlerin nasıl ve hangi fiyatla pazarlanacağıdır. Bu konuda büyük firmaların katkıları sağlanmalıdır Üretilecek üzümlü işleyecek tesisler kurulmalı, pazarlama ile ilgili çalışmalar yapılmalı ve bu konuda üreticiye sorun yaşatılmamalıdır. Bölge üreticisinin gelir seviyesini artıracak, yöre halkına istihdam sağlayacak önemli bir tarım kolu olan bağcılığın özendirilmesi amacıyla gerekli çalışmaların bir an evvel yapılarak büyük çapta bağların kurulması gerekmektedir. Mevcut bağların korunması ve iyileştirilmesi amacıyla üreticilerin bağcılık teknikleri hakkında bilgilendirilmesi, üretimin ve kalitenin artırılması açısından son derece önemli olacaktır. Ayrıca yörede bağ bozumu festival ve /veya şenliklerinin yapılması ve geleneksel hale getirilmesi tanıtım faaliyetlerine katkı sağlayacaktır.</p>				<p>- Coğrafi işaret tescilli yapılan ürün adı -Coğrafi işaret tescilli yapılan ürün sayısı</p>
2	<p>Amasya Misket elması ve Amasya Çiçek Bamyası Coğrafi İşaret Sürecinin Tamamlanması</p>	<p>Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü</p>	<p>- Amasya Valiliği -Türk Patent ve Marka Kurumu</p>	<p>2018-2019</p>	<p>Coğrafi işaret, temel olarak benzerlerinden farklılaşmış ve bu farkı kaynaklandığı yöreye borçlu olan bir yöresel ürün adını ifade eder. Bu anlamda coğrafi işaret, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işarettir. Coğrafi işaretler menşee adı ve mahreç işareti olarak ikiye ayrılır.</p> <p>Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı tescilli tek bir üreticinin haklarını değil, tescil belgesindeki şartlara uygun üretim yapan ve pazarlayanların tümünün haklarını korur. Çünkü tescil yöresel, bölgesel ve ulusal genelliğe sahip olup, sağladığı haklar belli bir kişiye veya bazı kişilere bağlanamaz. Coğrafi işaretin ve geleneksel ürün adının amacı, tescille konu olan ürünün üretimi, kaynağı gibi bir takım genel niteliklerine bağlı özelliklerden ötürü belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunmasını sağlamaktır.</p>

	<p>Tüketiciler söz konusu yöre adıyla satılan ürünleri o yöre adına duydukları güven nedeniyle, diğer yerlerde üretilenlere tercih edebilirler. Bu nedenle bir ürün için belirli bir kalite ve aitlik işareti haline gelmiş yer adlarının coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı olarak koruma altına alınmasında o yöre halkının menfaatlerinin korunması açısından büyük fayda vardır.</p> <p>Coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları, ayrıca, ürüne pazarlama gücü katar ve ürünün gerçek üreticilerini koruyan kolektif bir hak olduğundan kırsal kalkınmaya aracılık eder ve ülke ekonomisine katkı sağlar. Ayrıca bu koruma ile sahte üretimlerin engellenmesi mümkün olduğundan, ürünün gerçek üreticisinin yaşayabileceği olası kazanç kayıpları da önlenmiş olur.</p> <p>Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adını tescil ile korumanın amaç ve faydalarından biri de, bu tescil ibarelerinin gerekli özelliklere haiz olmayan sahte ürünler üzerinde kullanılmasının önüne geçilerek, tüketicinin yanıltılmasına engel olunması ve tescilli ürünün üründen faydalanılmaması, dolayısıyla tüketicinin korunmasına yardımcı olmaktadır. Yukarıda dile getirilen ekonomik faydalarının yanı sıra coğrafi işaret ve geleneksel ürün adları, kültürün korunması açısından da yüksek öneme sahiptir. Bölgelere özgü üretimleri tescil yoluyla korumayı ve yok olmalarını önlemeyi amaçlar. Amasya ile adeta özdeşleşmiş /simgeleşmiş bu ürünlerin coğrafi işaret tescillerinin yapılıp belgelerinin alınması halinde Amasya'nın tanıtımına büyük katkı sağlanacağı gibi, çiftçilerin zor koşullarda ürettiği bu ürünlerin pazar değeri ve dolayısıyla çiftçinin gelir seviyesi artmış olacaktır. Bu ürünlere olan talep artışı üretim alanlarındaki artış da beraberinde getirecek, Amasya ili ekonomisi bu gelişmelerden olumlu yönde etkilenecektir. Tadı, aroması ve lezzetiyle ün yapmış bu ürünler sayesinde Amasya kenti ismi bu yönleriyle de anılacaktır. O yüzden bu ürünlerin coğrafi işaret süreçlerinin tamamlanması ve tescillerin yapılması gerekmektedir.</p>

3	Amasya Yöresinde Tarla İçi Sulamalarda Çoklu Su Alma Ağzılı Sulama Sisteminin Yaygınlaştırılması	-DSİ 7. Bölge Müdürlüğü -DSİ 73.Şube Müdürlüğü	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Sulama Birlikleri - Tarımsal Sulama Kooperatifleri	2018-2023	Yörede tarla içi sulamaların daha rantabl şekilde yapılması amacıyla su alma vanasından çoklu (6 adet) çıkışla su alabilecek şekilde çoklu su alma ağzılı sulama sistemi uygulanmalıdır. Sistemin yararları konusunda çiftçiler bilgilendirilmelidir. Böylelikle her çiftçinin sabit tarla içi sulama tesisini oluşturması ve su alma yapısına bağlantı yaparak su alması sağlanmış olacaktır.	-Tarla içi sulamalarda çoklu su alma ağzılı sulama sistemine geçişe yönelik proje sayısı -Çoklu su alma ağzılı sulama sistemine geçilen tarla alanı miktarı -Sisteme ayrılan mali kaynak (destek)miktarı -Sisteme geçen çiftçi sayısı -Sulama eğitimlerine katılacak kişi sayısı
4	İl Genelinde Bulunan Anıt Ağaçların Envanter Çalışmalarının Yapılması	-Amasya İl, İlçe ve Belde Belediyeleri	-Valilik -Bölge Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu -Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü -Orman Bölge Müdürlüğü -Orman İşletme Müdürlüğü -Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Anıt ağaçlar tarihin canlı tanıklarındır. Doğanın kendilerine bahsettiği uzun ömürlülerinden ötürü geçmiş geleceğe bağlayan değeri tartışılmaz zenginliklerimizdendir. Bu ağaçların korunması hem genç beyinlerde soya bağlılık duygularını geliştirmekte hem de doğa sevgisi ve çevre bilincinin kökleşmesine aracı olmaktadır. Kültürel mirasın yaşayan temsilcileri olan anıt ağaçlar 900- 1000 yıllık hayatları boyunca ülke tarihinin adeta kilometre taşı olan kimi tarihsel olaylara tanıklık etmekte, bazen de bireysel duygulara tercüman olarak şair ve bestekârlara ilham kaynağı olmaktadır. Toplum belleğini diri tutarak, kuşaklar arasında köprü işlevi gören bu yaşayan kültürel mirasların korunması, gelecek kuşaklar için yapılması gereken önemli bir görevdir. Toplumun ortak mirası olan bu ağaçların korunabilmesi, onlara mutlak özel ilgi gösterilmesi ve bunların ancak topluma mal olması ile mümkündür.	- Amasya İli Anıt Ağaçları Envanterinin Çıkarılması - Kayıt altına alınan ağaç türlerinin - isimleri, sayıları

5	<p>Amasya Yöresindeki Doğal Trüf Mantarı Yetiştirme Alanlarının Tespit Edilmesi</p>	<p>-Amasya Orman Bölge Müdürlüğü</p>	<p>-Odan Dışı Ürünler Şube Müdürlüğü -Orman İşletme Müdürlük ve Şeflikleri (İl ve İlçeler) -Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Trüf Araştırma ve Uygulama Merkezi -Trüf Mantarı Tanıtım ve Araştırma Derneği Pamukkale-Denizli</p>	<p>2018-2020</p>	<p>Dünyada “Kara Elmas” olarak bilinen Trüf mantarları genellikle görünüm, tat ve kokularına göre sınıflandırılırlar. Taze olduklarında kahverengi ile siyah arasında bir kabuk ve beyaz bir içyapıya sahiptirler. Büyüklükleri bir bezelye tanesinden bir portakal büyüklüğüne kadar değişebilir ve ağırlıkları 1 kilograma kadar ulaşabilir. Karakteristiği ve içerdiği aromalar bakımından çok leziz bir tat sunan, nadir bulunup yenilebilir bir mantar çeşidi olan trüf, mutfak dünyasının pırlantası olarak isimlendirilir. Trüf mantarları protein ve mineral madde içerikleri bakımından diğer mantarlara göre daha zengindir. Besin değeri olarak %53-76 su, %9 protein, %7 karbonhidrat ve %8 mineral içermektedir. Trüf türlerini diğer mantarlardan ayıran ve değerli kılan sahip oldukları “dimetilsülfid” kaynaklı çok özel aromatik bileşiklerdir ve lezzetleri doğrudan aromaları ile ilgilidir. Bu nedenle kilosu 200-3500 euro arasında alıcı bulabilmektedir.</p> <p>Tuberaceae familyasına bağlı Tuber cinsi içerisinde bulunan trüflerin yenilebilen, yemeyen, zehirli ve yalancı trüf olmak üzere birçok türü bulunmaktadır. İtalya’nın beyaz trüfü (<i>Tubermagnatum</i>), Fransa’nın kişilik siyah trüfü (<i>Tubermelanosporum</i>) ve yazlık siyah trüf (<i>Tuber aestivum</i>) dünya mutfaqlarında aranan ve ekonomik değere sahip en ünlü trüf türleridir. Genellikle Fransa, İspanya ve İtalya’da bulunan yaz mantarları (<i>Tuber aestivum</i>), trüf mantarlarının en yaygın çeşidi olup çok kuvvetli aromaya sahiptirler. Bununla birlikte tamamı orman ekosistemi içinde çok önemli role sahiptir.</p> <p>iklim, toprak ve diğer doğal koşullar açısından trüf tarımı ancak belirli yerlerde yapılabilmektedir. Ancak Türkiye bu konuda çok şanslıdır. Yurdumuzun büyük bir bölümünde trüf tarımı yapmak mümkündür. Trüfikorizasının severek yaşadığı meşe türü ağaçlar yurdumuzun genelinde zaten doğal olarak yetişmektedirler.</p>	<p>-Trüf mantarı tespit edilen doğal alanın konumu ve alan miktarı</p>
---	---	--------------------------------------	--	------------------	--	--

	Trüf Mantarı Aşılı Meşe Fidanı Dikimi Yoluyla Trüf Mantarının Kültüre Alınması	-Amasya Orman Bölge Müdürlüğü	-Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -Odun Dışı Ürünler Şube Müdürlüğü - Orman İşletme Müdürlük ve Şeflikleri (İl ve İlçeler)	2018-2020	<p>Amasya Orman Bölge Müdürlüğü Odun Dışı Ürünler Şube Müdürlüğünce Orman ve Su İşleri Bakanlığının "Trüf Ormanı Eylem Planı" kapsamında trüf mantarı tespit çalışmaları yürütülmüş ve neticede 2017 yılı Ağustos içerisinde Gümüşhacıköy ve Hamamözü ilçelerinde özel eğitilmiş köpeklerle yapılan araştırmada, 100 hektarlık alanda kendiliğinden yetişmiş yazlık siyah trüf olarak da bilinen değerli "Tuberaestivum" türüne rastlanmıştır.</p> <p>Sınırlı coğrafyalarda yetişen ve oldukça yüksek fiyatlarla alıcı bulan trüf mantarını Ülkemiz açısından önemli bir konuma getirmek için doğal yetiştiricilik alanlarının belirlenmesi (tespit çalışmaları yapılması) orman varlığı yönünden zengin olan yöremizde büyük önem arz etmektedir.</p>	
6	Trüf Mantarı Aşılı Meşe Fidanı Dikimi Yoluyla Trüf Mantarının Kültüre Alınması	-Amasya Orman Bölge Müdürlüğü	-Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -Odun Dışı Ürünler Şube Müdürlüğü - Orman İşletme Müdürlük ve Şeflikleri (İl ve İlçeler)	2018-2020	<p>Trüf mantarları meşe türleri, çam türleri, fındık, gürgen, kavak ve akağaç gibi ağaçların köklerinde oluşan mikorizal gelişme ile patates gibi toprak altında oluşur. Trüf mantarı yetiştirilmesi için gereken en önemli unsurlar uygun toprak, uygun iklim ve uygun bitki cinsidir. Uygun toprak dediğimiz zaman kireçli (ph7 -9) ve süzek olması çok önemlidir. Verimsiz, taşlı ama kireçli topraklar diğer ürünlerin tarımı için iyi bir toprak yapısı oluşturur. Buradan rağmen trüf tarımı için ideal bir yapı oluşturur. Buradan anlaşılacağı üzere Trüf tarımını cazip kılan özelliklerden biri de bereketli tarım arazileri dışında taşlı, eğimli, kireçli ve normal tarımın yapılması zor olduğu alanlarda kolaylıkla yapılabilmesidir. Bu tür kullanılmayan alanlarda kurulacak bahçeler sayesinde 5 ila 8 sene içinde çok yüksek getiri sağlamak mümkündür.</p> <p>1860'larda dünyada 2000 ton/yıl olan trüf mantarı arz talep dengesi, günümüzde kurulan çiftliklere rağmen yıllık 400 tonu geçmemektedir. Bu sebepten dolayı Trüf tarımı Dünya da en yüksek getirisi olan ani katma değeri en yüksek tarım yatırımı olarak değerlendirilmektedir.</p>	-Trüf mantarı aşılı meşe fidanı dikimi yoluyla oluşturulan bahçe tesisi alanı, meşe fidanı sayısı ve trüf mantarı üretim miktarı

7	Amasya İl Özel İdaresi Eski Çeltik Kömür İşletmesi Maden Sahalarının İslah (Rehabilitasyon) Edilmesi	- Amasya İl Özel İdaresi	- Suluova Belediyesi - Orman Bölge Müdürlüğü - Gıda Tarım ve Ormanlık İl ve İlçe Müdürlüğü - Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	2018-2023	<p>Bütün getirisi yüksek yatırımlarda olduğu gibi Trüf mantarı yetiştiriciliğinde de bilgi, tecrübe, ileri teknolojiler ve bilinçli kontroller başarının büyük bir parçasıdır. Sınırlı coğrafyalarda yetişen ve oldukça yüksek fiyatlarla alıcı bulan trüf mantarını ülkemiz açısından önemli bir konuma getirmek için doğal yetiştiricilik alanlarının belirlenmesi yanında, kültüre alma ve yetiştiricilikle ilgili çalışmaların devam ettirilmesi gerekmektedir.</p> <p>Bu amacı gerçekleştirmek için Trüf Mantarı Aşılı Fidan üretim tesisi kurulmalı, özel seralarda mikorizal kök analiz ve kontrolleri yapılmış fidanlar üretilmelidir. Veyahut bu işte ihtisaslaşmış işletme ya da araştırma kuruluşlarıyla irtibata geçilerek Trüf bahçesi tesisi yoluna gidilmelidir. Trüf mantarı konusunda sağlıklı ve iyi bir üretim yapıldığı takdirde ileride bu ürünle ilgili bir borsa kurulması gündeme gelebilir.</p>	-Tesis edilen ceviz ve badem plantasyonu alanı -İslahı Yapılan Eski Maden Sahası Alanı
---	--	--------------------------	--	-----------	--	---

8	Gümüşhacıköy'de Lif Bitkileri (Kendir) Üretimini Desteklenmesi ve Kendir Ürünü İşleme Tesislerinin Faal Hale Getirilmesi	- Gümüşhacıköy Belediyesi - Gümüşhacıköy Kaymakamlığı - Özel İdare - Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl ve İlçe Müdürlüğü	- Gümüşhacı köy İp, Sicim, Urgan Küçük Sanat Kooperatifi - Gümüşhacı köy Ziraat Odası - TKDK - OKA - OMÜ Ziraat Fakültesi - Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü - GOP Ziraat Fakültesi	2018-2023	<p>Keten, kenevir ve ısırganın Karadeniz Bölgesi'ndeki ilerde yoğunlaşması, sahip oldukları bazı üstün lif özellikleri, organik tarımsal üretime uygunlukları, sap ve artıklarının endüstriyel kullanım alanlarının çokluğu, ürünlerin tekstilde kullanılması nedeniyle istihdama kapı açması, bu bitkilerin önemlerini artırmaktadır.</p> <p>Tarımsal üretimin devamlılığını sağlamak için "Doğuluğun Yerde Doy" sloganının karşılık bulması ancak ve ancak tarımsal üretimin katma değerinin yerelde sağlanması ile mümkündür. Ülkemizde en yoğun göç hareketinin yaşandığı Karadeniz Bölgesi'nde keten, kenevir ve ısırgan tarımının yaygınlaştırılması, üretilen liflerin yerelde işlenmesi için tesislerin kurulması istihdamı sağlayacak ve göçü kısmen önleyecek, bölge tarımına ve sosyo-ekonomik yapısına hareketlilik kazandıracaktır.</p> <p>Karadeniz'in Lif Bitkileri Çalıştay'ında yıllardır üretimi yapılan keten ve kenevir gibi lifli bitkilerin üretiminin gittikçe azaldığı, hatta yok olma noktasına gelindiği, ekolojik-ekonomi için doğal liflerden yapılan ürünlerin üretilmesi ve tüketilmesi gerektiği Karadeniz Bölgesi iklim ve kütürünün kenevir ve ısırgan tarımı için çok uygun olduğu vurgulanmıştır. Bu bitkilerin yetiştirilmesi ve tam veya yarı mamul işleme tesislerinin Karadeniz Bölgesi'nde kurulması gerektiği de ifade edilmiştir. Ayrıca, güç birliği için tarımsal örgütlenmenin mutlaka gerekli olduğu da belirtilmiştir. Sonuç olarak Karadeniz Bölgesi'nde lif bitkilerinin üretiminin artırılması ve işlemeciliğinin geliştirilmesi, ürünlerin tarladan iplik ve diğer kullanım alanlarına dönüşümünün sağlanması gerekmektedir.</p> <p>Kenevir halk dilindeki adıyla kendir üretimi bakımından geçmişte Bölgede özel bir öneme sahip Gümüşhacıköy ve çevresinde günümüzde bu ürün kaybolmaya yüz tutmuştur.1970'li yıllara dek tarlaların bir köşesinde ekilmiş ve o dönemde dokuma ihtiyacını önemli ölçüde gidermiştir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kendir üretimi yapan üretici sayısı - Kendir ekilen alan miktarı - Kendir birim alan verimi değerleri - Kendir işleme yapan tesis sayısı ve kapasitesi - İp Sicim Urgan Küçük Sanat Koop. Faaliyet sayısı
---	--	---	---	-----------	---	---

9	Tütün Üretimini Yaptığı (Gümüşhacıköy ve Taşova ilçelerinde Tütün Üretim ve Pazarlama Kooperatiflerinin Kurulmasının Teşvik Edilmesi	- İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	-Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü -Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçi lik Genel Müdürlüğü -TAPDK	2018-2020	Keten ve kendir dokumacılığında merkez Karadeniz Bölgesi'dir ve Gümüşhacıköy de bu bölge içerisinde iyi seviyede kendir üretimi yapılan önemli bir merkez konumunda olmuştur.1958'de,Kastamonu'da 2243 hektar alanda ekilen kendir tohumunun tamamı bu ilçemiz tarafından karşılanmıştır. Şanlıurfa, Ordu, Yozgat, Çorum, Samsun, Burdur, Gaziantep, Zonguldak, Isparta, Tokat, Kütahya ve Malatya gibi illere de ilçeden kendir tohumu satışı yapılmıştır. Bunlara karşılık ilçede son 15 yıldır kendir ekimi yapılmamaktadır. Gümüşhacıköy'de 1980 öncesine kadar önemli geçim kaynakları arasında yer alan ip, sicim, gırnap ve urgan eğirme işi de günümüzde önemini yitirmiştir. Kendir ekonomik değeri yüksek bir tarım ürünüdür. Yukarıda da ifade edildiği gibi geçmiş dönemde ilçemizde üretimi yapılan tarım ürünlerinden birisidir. Kendir üretiminin desteklenerek tekrar hayata geçirilmesi ilçe ekonomisine önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu amaçla ilçede çok önceden kurulmuş ve şu an atıl durumda bulunan bir kendir fabrikası ve konuyla ilgili bir kooperatif te (Gümüşhacıköy İp, Sicim, Urgan Küçük Sanat Kooperatifi) bulunmaktadır. Kendir üretimi açısından bu potansiyelin iyi değerlendirilmesi ve fabrikaya tekrar işlevsellik kazandırılması gerekmektedir.	-Aktif hale getirilen Tütün Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Sayısı
---	--	--	--	-----------	--	--

	<p>Hükümünün olmasına rağmen fiyatlar alıcı firmalar tarafından belirlenmekte ve üreticiye teklif edilmektedir. Mutabakat olmamakta, satıcı zayıf konumda olduğundan fiyatı kabul etmekte ya da sözleşme yapmamaktadır. Hiçbir üreticinin, alıcının belirlediği sözleşme kilosuna karşı itiraz etme şansı bulunmamaktadır. Üreticinin itiraz etmesi ya da alıcının o üretici ile sözleşme imzalamaması durumunda, üreticiyi riske karşı koruyabilecek bir düzenleme sisteme mevcut değildir. Üreticiler adeta özel sektörün vermiş olduğu karara bırakılmakta ve üreticiler kendilerini güvende hissetmemektedirler. Bu durum, üretimin sürekliliğini tehlikeye sokmaktadır. Fiyat ve alım desteğini hissetmeyen üreticiler tütün üretiminden vazgeçerek şehirlere göçmeyi tercih etmektedirler. Ürettiği ürünü satamayan veya değerinin altında eiden çıkarmak zorunda kalarak zarar eden çiftçilerin bir kısmı tütün tarımını bırakmış ve ekici sayısında da son yıllarda ciddi azalmalar yaşanmıştır. Bu durumdan ilimizin tütün tarımı yapılan ilçelerindeki üreticilerimiz ciddi şekilde olumsuz yönde etkilenmeye devam etmektedirler.</p> <p>Dolayısıyla bu noktadan sonra yöremizde tütün üreticilerinin yaşadığı mağduriyetlerin bir nebeze de olsa giderilmesi amacıyla üreticileri destekleyici güçü örgütler, yapılaşmalar veya kooperatiflerin kurulması teşvik edilmelidir. Bu sağlandığı takdirde sözleşmeli tütün üretiminde sadece alıcı lehine olan tek taraflı anlaşmalar yerine her iki tarafı da koruyucu ve çiftçilerin de sözcü olduğu bir fiyatlandırma modeline geçilmiş olacaktır. Yakın zamanda Gümrük ve Ticaret Bakanlığına yapılmış olan bir açıklamada geleneksel yöntemle üretim yapan tütün üreticilerinin kooperatif kurmalarının sağlanacağı, kooperatiflerin kendi bölgelerinden aldıkları tütünlerin paketlenme, taşıma, bandrolleme ve satış işlemlerini kayıtlı olarak gerçekleştirebilecekleri, kooperatiflerin TAPDK'dan (Tütün ve Alkol Piyasasını Düzenleme Kurulu) tesis kurmak için yetki alabilecekleri,</p>

	<p>tütün sözleşmeli veya sözleşme dışı kuruma bildirmek kaydıyla satın alabilecekleri, yine kurumun izniyle tütünün iç ve dış ticaretiyle sarmalık kıyılmış tütün üretim ve ticaretini yapabilecekleri ve bunun için düzenlemeler yapılacağı bildirilmektedir. Bütün bu faydalar göz önüne alındığında Gümüşhacıköy ve Taşova İlçelerinde söz konusu kooperatiflerin kurulması üreticilerin çıkarınadır. Mümkün olduğu kadar tek bir çatı altında güçlü bir birlik kurulması ise çiftçiye daha fazla yarar sağlayacaktır. Dünya tütün piyasalarını, gelişmeleri ve yenilikleri takip eden, üreticileri yönlendiren ve destekleyen, ürettikleri ürünlerin pazarlamasına yardımcı olacak bir yapılaşma tütün tarımını da olumlu yönde etkileyecektir.</p>		<p>2018-2020</p>	<p>Özel İdare - Amasya Üniversitesi - Gökhöyük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü</p>	<p>- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü</p>	<p>Amasya Elması Gen Bahçesi (Amasya Gen) Projesi</p>	<p>10</p>
<p>Amasya elmasını yabancı tozlaşmadan arındırılmış ortamda, ekolojik isteklerini de göz önüne alarak korumaya almak. Gerektiğinde islah çalışmaları için elde hazır materyal bulundurmamak amacıyla ilimizde böyle bir projenin uygulanması faydalı olacaktır. Bunun için hakim rüzgarların estiği tarafta aynı türden ağaç bulunmayan, Amasya elmasının soğuklama ihtiyacını, iklim isteklerini karşılayabileceği toprak parçası (5 dönüm), sulama sistemi, ıslah ve çimlendirme odası, çevre çit teli, parke gezi yolları, secere levhaları, bitki koruma ilaç ve aletleri, bitki bakım ve gübreleme aletleri ve ekipmanları gibi deneme sahası, bitki materyali ile diğer donanımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Gen bahçesini oluşturmak için Amasya'nın merkez, ilçe ve köylerinde saha taraması yapılarak Amasya elması özelliklerini kaybetmemiş Amasya elması ağaçları belirlenecektir. Bu ağaçlardan kök çözümlü örnekleri alınacak, bu mümkün değilse gövde ve dallardan daldırma yöntemi ile çoğaltma yapılarak 1-2 yıl içerisinde fidanlar elde edilecektir. Çalışma yapılırken aşılama yöntemi kullanılmayacaktır, Çünkü anaç dahil tüm özellikleri ile kullanılan ağaçlar Amasya elması olması ve genetik özelliklerini koruması hedeflenmektedir.</p>	<p>Amasya Gen Projesinin Uygulamaya Konulması</p>						

					<p>Anatılan şekillerle çoğaltılan ve örnek alınan fidanlar, belirlenen araziye uygun mesafelerde dikilecek, büyütülecek ve korunacak ve bu ağaçların meyvesi alınacaktır. Tüm bu aşamalar ve meyve özellikleri kayıt altında tutulacaktır. Her ağacın başına, bu ağacın kaynağının hangi bahçeden alındığı, bu ağacın kaç yıllık Amasya elması ağacı olduğu, aroma ve tat özelliklerinin yazılı olduğu secere tabelası dikilerek teşhir edilecek, alınan fazla meyveler pazarlanabilecektir. Bu materyaller uzun yıllar muhafaza edilerek gerektiğinde islahatların kullanımına sunulacaktır. Alan, talebe göre zaman zaman ilgi duyan ziyaretçilere de açılacaktır.</p> <p>Yapılan gözlemlerde, Amasya elmasının ekolojik istekleri göz önüne alındığında en uygun alanın ırmak kenarından uzak, diğer bahçelerden arındırılmış Gökhöyük Havzası olduğu kanaatine varılmıştır. Sosyal sorumluluk kapsamında Gökhöyük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi(Tarım Lisesi) proje için hem arazi hem de teknik personel ve donanım yönünden doğru bir adres olarak görülmektedir. Böyle bir çalışmanın hayata geçirilmesi yerel gen kaynaklarımızın korunması ve sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir.</p>	
11	Gümüşhacıköy İlçesine Özgü Ürünler Ait Coğrafi İşaret Sürecinin Başlatılması ve Bu Ürünlerin İlçe Adına Tescillenmesi	- Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Valiliği - Türk Patent ve Marka Kurumu	2018-2020	<p>Üveyik Buğdayı, Patlak Kara Üzüm, Gümüş Pırasası, Basma tütün, Çayköy Kuru Fasulyesi, Tekerlek Soğan ve Dumanlı Patatesi gibi ürünlerin tescillenerek marka değeri oluşturulması ürünlerin pazar payı ve ekonomik değerini arttıracaktır.</p> <p>Bu yüzden isimleri belirtilen Gümüşhacıköy İlçesi'ne özgü ürünlere coğrafi işaret süreci başlatılmalı ve bu ürünler İlçe adına tescil ettirilmelidir.</p>	<p>-Coğrafi işaret başvuru süreci başlatılan ürün adı</p> <p>-Coğrafi işaret başvuru süreci başlatılan ürün sayısı</p> <p>-Tescilli yapılan ürün adı</p> <p>-Tescilli yapılan ürün sayısı</p>

12	Gümüşhacıköy'de Bağcılığın Geliştirilmesi ve Yöreye Özgü Patlak Kara Üzüm Üretiminin Yeniden Teşvik Edilmesi	- Amasya İli Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Gümüşhacıköy İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü -Özel İdare -Ziraat Odası - Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi - OKA - TKDK	2018-2021	Osmanlı verilerine göre ilçede 1844 yılında 525 dönüm üzüm bağının mevcut olduğu ve bağcılığın ilçenin en yüksek gelir getiren tarımsal faaliyeti olduğu belirtilmektedir. Bu üzümlerden yine Turnalar Şarabı üretilmektedir. Geçmiş deneyimlerden faydalanılarak ilçede yeniden üzüm ve üzümünden şarap üretimi yapılabilir. Böylelikle hem tarihsel değerlerin sürdürülebilirliği sağlanmış, hem de yöreye özgü üzüm ve şarap markası ile istenilen ekonomik gelir elde edilmiş olacaktır.	-Yöreye özgü üzüm üretilen alan miktarı ile üzüm üretici sayısı -Üzüm işleme yapan işletme sayısı ve kapasitesi -Mevcut duruma göre bağ üretim alanı ile üretici sayısındaki artış oranı
13	Gümüşhacıköy ve Çevresinde Yöre Ait Ürünlerin (Tekelek Soğan, Üveyik Buğdayı, Dumanlı Patatesi ve Gümüş Pirasası) Organik Koşullarda Üretimini Desteklenmesi ve Yaygınlaştırılması	- Amasya İli Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Üniversitesi İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Özel İdare - Ziraat Odası - Organik Ürün Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları - Organik Ürün Pazarlama Firmaları	2018-2023	Soğan ilçede en fazla yetiştiriciliği yapılan tarım ürünüdür. Tütün politikaları ve üretim sürecinin kolay olması üreticiyi soğana yönlendirmektedir. Bununla birlikte Gümüşhacıköy soğan piyasasında önemli bir yere sahip değildir. Zira soğan, bulunan bölgede fazlaca üretilmektedir. İlçenin soğan piyasasında yer edinebilmesi diğer illerden farklılaşması ile mümkündür. Bu bağlamda diğer illerden farklı olarak, yöreye özgü tekelek soğanın desteklenmesi ve üretiminin artırılarak patentinin alınması ilçeyi soğan üreticileri arasında bir adım ileriye taşıyacaktır. Tahıl dolayısıyla da buğday Ülkemizin en önemli tarım ürünlerinin başında gelmektedir.	-Organik ürün üretimiyle ilgili proje sayısı ve adı -Organik koşullarda yetiştirilen ürün adı, organik üretim alanı ve sözleşmeli üretici sayısı -Açılan organik tarım kursu sayısı ve adı -Organik tarım kursu sertifikası alan çiftçi sayısı

<p>İlçemiz kendisine özgü bir buğday türüne (Üveyik buğdayı) sahiptir.</p> <p>Buğday üretimi içerisinde Üveyik buğdayının desteklenerek markalaştırılması sağlanmalıdır.</p> <p>Dumanlı Köyü yüksek rakımlı (1355 m) dikkat çekmekte ve adıyla özdeşleşmiş patates yetiştiriciliği için çok ideal bir konumda bulunmaktadır.</p> <p>Gümüş pırasası olarak bilinen sebzenin tohumları, henüz bir işlah çalışmasından geçmemiş, mutasyona uğramamıştır.</p> <p>Normal pırasa bir metre kadar boylanırken gümüş pırasası 50 - 60 santim boylanmaktadır. Normal pırasaya göre yapraklar arasındaki aç daha yüksektir. Gövde genişliği normal üretim pırasalara göre daha dardır. Kendine özgü tat ve lezzetle iç pazarlarda özellikle aranan sebze olmayı başarmıştır. Yöreyle ait söz konusu tarım ürünü yalnızca yakın ilçelerde tanınmaktadır. Hak ettiği değeri görmesi ve bu sebzenin kimlik kazanarak yalnız iç pazarda değil, dış pazarda da yer alması düşünülerek 2013 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Organik Tarım Yetiştiriciliği ve Kontrolü Projesi kapsamında 'Organik Gümüş Pırasası' Projesi hazırlanmıştır. İlçenin Merkez ve köylerinde (Çetmi ve Karakaya köyleri) uygulamaya konulan projenin uygulama süresi, 2013-2015 yılları olarak planlanmıştır. 2013 ve 2014 yılında yetiştirilen ürünler, organik geçiş ürünü olarak sertifikalandırılırken, 2015 yılında elde edilen ürünler ise organik ürün sertifikası ile sertifikalandırılmıştır.</p>	<p>-Kullanılan organik ürün üreticileri birliği adı ve sayısı</p> <p>-Proje kaynaklarından çiftçiye verilen tohum, organik gübre ve ilaç miktarı</p>
--	--

14	Taşova'da Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Tescilli Alma Potansiyeli Taşyan Ürünlerle İlgili Olarak Başlatılan Çalışma Sürecinin Devam Ettirilmesi ve Tescillerinin Gerçekleştirilmesi	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Valiliği - Türk Patent ve Marka Kurumu	2018-2023	Kendi ekolojisine uyumlu bu çeşitler, birçok tarımsal özellik yönünden üstün olmalarına rağmen maalesef verim yönünden modern çeşitlerle yarışmamaktadırlar. O yüzden bu çeşitlerin organik tarım koşullarında yetiştiriciliği daha uygun düşmektedir. Bu amaçla ilgili ürünlerle ilgili organik tarım projeleri hazırlanmalı ve üretim alanları belirlenmelidir. Yetiştiricilere organik tarım kursları açılmalı, çiftçiler bu konuda sertifikalandırılmalı, kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarıyla sözleşmeler yapılmalı, organik üretim için topraklar analiz ettirilmelidir. Çiftçilere proje kaynaklarından tohum, organik gübre-ilaç dağıtım yapılmalıdır. Bu ürünler için pazar ağı oluşturularak pazar değerlerinin artırılmasına çalışılmalıdır. Organik Ürün Üreticileri Birliği'nin kurulması desteklenmelidir. Yörede bulunan eski köy su değirmenleri üretilen organik buğdayın (Üveyik) öğütülerek bu buğdaydan un elde edilmesinde; köy fırınları ise undan ekmeek yapılmasında değerlendirilmelidir.	- Tescil başvurusu yapılan ve tescilli gerçekleştirilen ürün adı ile sayısı
----	---	---	--	-----------	--	---

15	İlimizde Süs Bitkileri Sektörünün Mevcut Duruma Göre Geliştirilmesi	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Özel İdare - Ziraat Odaları (il ve ilçeler) - İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri	2018-2023	<p>Akdeniz, Ege ve Marmara Bölgelerinin yanında Karadeniz Bölgesi de iklim özellikleri bakımından süs bitkileri üretimi için uygun ekolojije sahip bir bölgedir. Sahil yanında Karadeniz'in iç kesimlerinde geçit bölgelerinde, düşük yağış ve Karadeniz'in etkisinde olan serin dağ (yayla) iklimi görülmektedir. Yalova ve civarı bölgeleri, iklim benzerlikleri göstermektedir. Dolayısıyla, bu bölgelerde pek çok süs bitkisi yetiştirilebilir. Süs bitkilerinin parçalanmış arazileri en iyi değerlendirilen, az yatırımla aile bireylerine iş imkânı yaratan özellikleri, Karadeniz Bölgesi için de son derece uygundur.</p> <p>TR83 illerinde süs bitkileri sektörünün mevcut duruma bakıldığında bu bölgede yer alan illerden Samsun ve Tokat ağırlıklı bir üretim söz konusudur. Çorum'da Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğüne yetkilendirilmiş süs bitkileri üreticisi bulunmadığı görülmektedir. Amasya'da ise Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünde yetkilendirilmiş sadece 1 üretici bulunmaktadır. Üreticinin sahip olduğu üretim alanı 1.7 dekar alandır. Ayrıca Amasya'da fidanlık satışı yapan 5 firma mevcuttur. Bu firmalar üretim yaptığı türler haricinde Yalova, İzmir ve Sakarya'dan çalı ve ağaç grubu bitki temin etmektedirler. Üretim yaptığı türlerin başında <i>Rosasp, Loncera</i> ve akasya (<i>Robiniapreudoacacia</i>) gelmektedir. İlimizde 3500 m²'lik alanda dış mekân süs bitkisi yetiştiriciliği yapılmakta olup, örtü altı ve açıkta kesme çiçek üretimi yoktur. İklim koşullarının elverişli olması, işçilik maliyetinin düşük ve kalifiye elemanın kolay bulunabileceği düşünüldüğünde, bu alan miktarının ve işletme sayısının çok düşük olduğu açıktır.</p>	<p>- Süs bitkileri üretim ve üretimi yapılan süs bitkisi gruplarında mevcut duruma göre artış oranı</p> <p>-Mevcut duruma göre süs bitkileri yetiştiriciliği yapan üretici sayısındaki artış oranı</p> <p>-Süs bitkileri yetiştiricilik eğitimine katılan kişi sayısı</p> <p>-Sektörle ilgili olarak faaliyete geçen üretim ve pazarlama kooperatifi ve/veya üretici birliği sayısı</p>
----	---	---	---	-----------	---	---

	<p>TR 83 bölgesi, coğrafi konumu ve iklim özellikleri bakımından; Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinin bir kısmı için süs bitkileri pazarlama yönünden alternatif sağlayacak bir bölgedir. Ancak bölgenin başlıca önemli sorunları; pazar arayışının olması, işletmelerin tarımsal birlik ve kooperatifleşmeye sahip olmaması, işletmelerin küçük aile işletmelerinden oluşması, pazarlama altyapısının yetersizliği, üretim planlamasına dönük sağlıklı bir düzenlemenin olmayışı olarak özetlenebilir. Bu durum, yörenin Ege, Marmara ve Akdeniz bölgesinden alım bağımlılığını artırmaktadır. Genellikle özel fidanlık işletmelerinin profilleri incelendiğinde; yöneticilerin geneelde resmi kurumlardan emekli olmuş, farklı meslek mensuplarından olduğu dikkat çekmektedir. Bu yüzden süs bitkileri yetiştiriciliğini meslek olarak benimseyip önemseyecek kişilere yetiştiricilik eğitimleri verilmesi ve bu işi tekniğine göre yapmalarının sağlanması büyük önem arz etmektedir.</p> <p>Karadeniz bölgesinde Çiçek mezatı sadece Samsun ilimizde vardır. Çiçek sektörünün gelişmesi ve ihracat için gerekli olan hava yolu kargo taşımacılığı ihalesi yapılmıştır. Alternatif pazarlar bulunabildiğinde örtü altı sebze yetiştiriciliği konularında tecrübeli olan üreticilerin varlığı süs bitkileri üretimi için de önemli bir potansiyel arz etmektedir. Ayrıca devlet politikası olarak işletmelere sosyal güvence ve vergi açısından avantajlar sağlanması sektördeki istihdam imkanlarını da artıracaktır. Bölgenin dış mekân süs bitkileri sektörü nün gelişme göstermesi için özel sektörün daha profesyonel çözümler sunması, bu yönde yeni stratejiler geliştirmesi ve çağımız gerekleri doğrultusunda yatırımlar yaparak kendini yenilemesi,</p>

16	Amasya'nın Simgesi Haline Gelmiş Tarımsal Ürünlerle İlgili Yeni Çalışma Grubu Toplantıları Panel, Çalıştay ve Konferansların Düzenlenmesi	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Üniversitesi ve Diğer Üniversiteler - Tarımsal Araştırma Enstitüleri - Ticaret ve Sanayi Odaları - Ziraat Odaları - Üretici Birlikleri - Özel Sektör	2018-2023	aynı zamanda da yerel yönetim ve resmi kurumların destekleyici olması gereklidir. Dış mekân bitkileri yetiştiren fidanlıklarda görülen arz ve talep dengesizliğinin nedenlerinden biride; süs bitkileri sektörünün devletin tarım politikası içinde yer alamamasıdır. Ancak son zamanlarda bakanlığın yönetmelik çalışmalarına hız vermesi sektörde olumlu bir gelişmedir.	-Yöre ile özdeşleşmiş ürünler konusunda gerçekleştirilen çalışma grubu toplantısı, panel, çalıştay ve konferans adı ile sayısı -Katılımcı sayısı, kurumları ve işgal alanları
					Türkiye'de kiraz-vişne yetiştiriciliği ve işleme -pazarlama endüstrisinin iyileştirilmesi amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Üniversiteler ve Özel sektör işbirliğinin kurumsallaşması için 1997 yılında oluşturulan Ulusal Kiraz-Vişne Çalışma Grubu'nun 17. Toplantısı 10 Haziran 2013 tarihinde ilimizde düzenlenmiştir . Akabinde aynı gün Ülkemizde Kiraz-Vişne Yetiştiriciliği, Güncel Sorunlar ve Çözüm Yolları ile İlgili Görüşlerin Bildirilmesi, Dünyadaki Son Gelişmeler Işığında Ülkemizde Yapılması Gereken Yeni Projelerin Tartışılması Paneli düzenlenmiştir. 29-30 Eylül 2017 tarihinde ise yine ilimizde Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne "Amasya Misket Elması Yetiştiriciliği ve Sorunları, Coğrafi İşaret" konulu Çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştaylarda Bölgemizde yetiştiricilik açısından özel önem arz eden bu ürünlerle ilgili tüm konular derinliğine ve bilimsel bir yaklaşımla ele alınmış, tartışılmış ve sonuç raporları hazırlanarak gelecekte yapılacaklarla ilgili yol haritaları belirlenmiştir. Çok yararlı sonuçları olan bu faaliyetlerin çiçek bamyası ve soğan başta olmak üzere Amasya ile özdeşleşmiş diğer ürünler için de gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.	

17	Çiftçi Eğitim Merkezi veya Uygulamalı Çiftçi Okulu Adı Altında Bir Birimin İlimize Kazandırılması	-Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü -Amasya Üniversitesi	-Özel İdare -OKA -TKDK	2018-2023	<p>Tarımsal potansiyeli oldukça yüksek olan ilimizin böyle bir merkez ya da okula kavuşturulması bilimsel ve nitelikli bitkisel-hayvansal üretimle sağlıklı gıda üretimine, dolayısıyla da yöre kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Böyle bir birimle çiftçilere konaklamalı eğitim imkanı sağlanarak mesleki becerilerinin geliştirilmesi, alanla ilgili ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine uygulamalı eğitimlerin verilmesi, tarım sektörüne hizmet veren kamu personellerinin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve en önemlisi de yörede tarım, hayvancılık ve bunlara dayalı gıda ürünleri üretiminin modern usullerle profesyonelce yapılması amaçlanmaktadır.</p> <p>Çiftçi Eğitim Merkezleri ya da diğer adıyla Uygulamalı Çiftçi Okulları tarım eğitiminde yeni bir yaklaşım olarak tarımda ileri ülkeler ve son yıllarda da Ülkemizde gündemine girmiş bir konudur. Nitekim yakın zamanda Ülkemizde DAP(Doğu Anadolu Projesi) Kalkınma İdaresi destekli olarak Erzurum Atatürk Üniversitesi bünyesinde DAP-Tarım Bilimleri Merkezi, Elazığ Fırat ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde ise Çiftçi Eğitim Merkezleri kurulmuştur. Yine Isparta Süleyman Demirel Üniversitesinde Çiftçi Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Çiftçi Eğitim Merkezleri Projesi bu Üniversitelerin araştırma ve uygulama merkezlerinin fiziki altyapılarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yanında çiftçi-üniversite ve sanayi-üniversite bağlarını güçlendirici etkilere sahiptir. Bu birimler Üniversite bünyeleri dışında da kurulabilmekte olup, Ülkemizde ve Dünya'da başarılı birçok örnekleri mevcuttur.</p>	-Çiftçi Eğitim Merkezi veya Uygulamalı Çiftçi Okulunun Açılması
----	---	---	------------------------------	-----------	--	---

18	Endüstriyel (Sanayi) Keneviri Konusunda Farkındalık Eğitimleri Düzenlenmesi ve Gümüşhacıköy'de Endüstriyel Kenevir Üretimine Geçiş Altyapısının Oluşturulması	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	-Amasya Üniversitesi -Ondokuz mayıs Üniversitesi -Kaymakamlık -Ziraat Odası -Ticaret ve Sanayi Odası -İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Üretici Birlikleri Gümüşhacıköy İp, Sicim, Urgan Küçük Sanat Kooperatifi Muhtarlıklar	2018-2023	Tarım-hayvancılık ve gıda üretimi adına önemli bir misyonu yerine getiren bu merkezler uygulamalı eğitim imkanları sunan uygulama arazi ve seraları, hayvancılıkla ilgili yapılar, gıda üretim üniteleri, makina parkı, taşıma araçları yanında barınma ve diğer ihtiyaçlar için misafirhane, yemek ve dinlenme salonu gibi pek çok donatılara sahiptir. İlimizde bir merkeze kavuşturulması yerinde olacaktır.	-Yetiştiricilik bölgesi olarak belirlenen alan miktarı ve alanların konumu -Yetiştiricilik izin belgesi verilen çiftçi sayısı -Yapılan eğitim faaliyetleri sayısı Yetiştiricilik ve bilinçlendirme eğitimine katılan çiftçi sayısı
----	---	---	---	-----------	---	---

	<p>Sanayi kenevirinden yapılan kağıtta sekiz geri dönüşüm sağlanabilmektedir.) Dolayısıyla da hammadde olarak odun ve keresteden çok daha ucuzdur.) • “Dış cephe izolasyonu malzemesi” olarak kullanıldığında, ısı geçirgenlik katsayısı çok düşüktür. • 1 dönüm kenevir tarlası, 25 dönüm orman kadar oksijen üretmektedir. • 1 dönüm kenevir tarlasından, 4 dönüm ağaca eş kapasitede kağıt ve hammadde üretilmektedir. • Kenevir 4 ayda, bir ağaç ise uzun yıllar içinde yetişmektedir. • “İp”, “ürgan”, “kırap çuval” (unuttuğumuz sanayi dallarımız) • Kanseri hastalığının belki de tek etken ilacı, “kenevir yağı”dır. Dünya şimdi organik, faydalı tekstillerin peşindedir. Diğer taraftan kenevirin farklı elyaf özelliği nedeniyle fazla kimyasal kullanılmadan veya hiç kullanılmadan pamuğa göre daha temiz bir üretim yapılabilmektedir.</p> <p>Ayrıca forumda Osmanlı tıbbında kenevir, kenevirin anti-kanser etkileri ve yasaklanma süreçleri, sağlık sektöründe kullanımı ve değerlendirilmesi, sanayi keneviri Dünya ticareti, kenevir yan ürünlerinin karma değerli ürüne dönüştürülmesi ve tıbbi kenevir girişimleri, kenevirin kullanım alanları, tarımı ve değerlendirilmesi, kenevirin Avrupa ve Türkiye’deki durumu ve yasal mevzuatlar, kenevir yönetmeliği gibi sunumlar yapılmıştır. İki oturum halinde gerçekleştirilen forumun ilk oturumunun kenevir bitkisi ve genel kullanım alanları ana başlığı altında kenevirin endüstri bitkileri arasındaki yeri ve kenevirden yararlanma, kenevir bitkisinin sistematığı ve bitkisel özellikleri, kenevirin adaptasyonu ve yetiştirilmesi, narkotik ve keyif verici bitkiler arasında kenevirin yeri,</p>

	<p>Dünya ve Türkiye’de yasadışı kenevir ekimleri/yasal mevzuat ve kenevir ekiminin kontrolü ve AB’deki uygulamalar alt başlıkları yer almıştır. İkinci oturumun kenevirin endüstriyel kullanımını ana başlığı altında ise kenevirin ilaç ve gıda sanayiinde kullanımı, endüstriyel kullanım alanları ve biyopolimer, AB’nin kenevire bakışı alt başlıklar olarak verilerle konular ekseninde tartışılarak forum sonuç ve değerlendirmelerin ardından sonlandırılmıştır. Forum kitapçığının yayınlanması beklenmektedir.</p> <p>Dünya’da endüstriyel anlamda üretimi yapılan esrar içermeyen çok sayıda kenevir çeşidi (Örneğin Almanya’da üretim izni verilen 51 adet endüstriyel kenevir çeşidi) bulunmasına rağmen Ülkemizde halihazırda endüstriyel kenevir çeşidi bulunmamaktadır. Konunun önemi üzerine Ondokuzmayıs Üniversitesi tarafından kenevir esrarı içermeyen kenevir çeşidini ortaya çıkarmak amacıyla “Kenevir Populasyonlarında THC (tetrahidrokanabinol (=esrar etken maddesi)) Oranı Düşük Genotiplerin Geliştirilmesi ” isimli 260.000 TL’lik proje TÜBİTAK destekli olarak başlatılmıştır. Proje ile ümit var çeşitlerin elde edilmesi ve üretime sunulması amaçlanmaktadır.</p> <p>Ülkemizde uzun yıllar yasaklı olan ve 2016 yılında Amasya ilimizin de içerisinde bulunduğu 16 ilde kontrollü olarak serbestiyet kazanan (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının “Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolü Hakkında Yönetmeliği” 2016 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.). Sanayi keneviri açısından ilimizin özellikle Gümüşhacıköy ilçesi özel bir öneme sahip olup kenevir yetiştiriciliğinin geçmişte çok eskilere dayanmaktadır.</p>

19	Linyit Madenlerinden Leonardit Esaslı Organik Gübre Üretimi	-Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Özel İdare - Ticaret İl Müdürlüğü - Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü - Amasya Üniversitesi - Çevre ve Şehircilik İl	2018-2023	Bu potansiyelin harekete geçirilmesi gerekmektedir. Yönetmeliğe göre kenevir yetiştiriciliği için başvuruda, çiftçinin daha önce izinsiz kenevir ekme, uyuşturucu imal etme, dağıtma, ticaretini yapma veya kullanma suçu işlemediğine ilişkin taahhütname vermesi gerektiği ve yetiştiricilik belgesinin sınırlı süreli (en çok 3 yıl) olduğu ve üretimin kontrole tabi tutulduğu bildirilmektedir. Bu kapsamda yetiştiricilerin özenle belirlenmesine çalışılmalı, aynı titizlik yetiştiricilik alanlarının tespitinde de gösterilmelidir. Yer seçiminde dağılık kontrolü güç (etrafı ormanla çevrili veya ulaşılabilir yerler olmamalı) yerler yerine ana yol kenarı, yerleşim yeri yakını gibi çiftçilerin bittiği ilgisini çekecek yerlerin tercih edilmesine çalışılmalıdır. Çiftçilerin kenevir yetiştiriciliği ve bu bitkinin doğru kullanım alanlarıyla ilgili eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarına katılımı sağlanmalıdır. Pazar ihtiyacına göre üretim planlaması yapılmalı, pazar isteklerine cevap verecek kalitede ürün yetiştirilmelidir. İç ve dış pazarda aktif sektör temsilcileriyle temasa geçilmelidir.	-Karakterizasyonu yapılan alan sayısı -Üretime uygunluğu belirlenen alan sayısı -Leonardit esaslı organik gübre üretimi yapan işletme sayısı ve kapasitesi
----	---	--	--	-----------	--	--

			<p>Müdürlüğü - Ticaret ve Sanayi Odaları - Özel Girişimciler - KOSGEB - TKDK - TKİ</p>	<p>İçerdiği yüksek orandaki humik asitlerden dolayı önemli bir ekonomik değere sahiptir. Leonardit oluşum açısından linyitle benzeşmekte, linyitten barındırdığı organik maddelerin yüksek olmasıyla ayrılmaktadır. Leonarditi linyitten ayıran diğer belirgin farklılık ise oksijen yüzdesinin fazla olması ve yakıt olarak kullanım olanağının bulunmamasıdır.</p> <p>Son yıllarda leonardit ve düşük kaliteli linyitlerden üretilen organik tarım alanlarında yaygın olarak kullanılan humik maddelerin önemi gittikçe anlaşılmaya başlanmıştır. Diğer humik kaynağı madenler ise gıdya ve torttur. Dünyada ve ülkemizde leonardit madeni en yaygın olarak organik toprak düzenleyicisi olarak kullanılmaktadır. Tamamen organik kökenli olması, toprağa organik madde dışında humik ve fulvik asit sağlaması nedeniyle toprağın fiziksel ve kimyasal özelliklerini olumlu yönde geliştirmektedir. Toprakları alkali özellikte ve kireççe zengin ortamlarda sağladığı organik asitlerle bitki besin maddelerinin (alkali şartlarda özellikle demir alımı)alımını artırmakta ve bu toprakları nötralize ederek ıslahına yardımcı olmakta ve toprak tuzluluğunu azaltmaktadır. Topraklarımızda yıllardır yanlış gübreleme sonucu birikmiş olan fosfor, potasyum gibi besin elementlerini çözerek bu besin elementlerinin alımını artırmaktadır. Leonardit yüksek su tutma kapasitesi nedeniyle suyun toprakta fazlaca kayba uğramadan yüksek etkinlikte depolanmasını sağlamakta ve düşük su tüketimine neden olmaktadır. Topraktaki kireç içerisindeki karbondioksiti serbest duruma getirip bu karbondioksitin fotosentezde kullanılması imkanını hazırlamaktadır. Anlaşıldığı üzere özellikle sert yapılı, kurak, kıraç, kireçli tuzlu topraklar için çok etken organik yapıya sahiptir.</p>
--	--	--	--	--

	<p>Humik asit biyokimyasal özelliği ile toprağın zararlı, kirlenici ve zehirli maddelerden temizlenmesini sağlar.</p> <p>Tamamen doğal gübrelerin kullanıldığı organik tarım için önemli bir yeri olan leonardit hammaddesinin Türkiye'deki karakterizasyonu ve zenginleştirilebilirliği Türk tarımı ve ekonomisi için önem arz etmektedir. Leonardit hammaddesinin ve bu hammaddeden elde edilen humik, fulvik ve ulmik asidin, tarımdaki bu önemli kullanımının dışında diğer pek çok alanda da kullanımı mevcuttur.</p> <p>Leonardit toprakların ıslah edilmesinde, sanayi artıklarının kirlendiği toprakların temizlenmesinde, derin sondajlarda sondaj çamuru katkı maddesi olarak; hayvan yemi katkı maddesi olarak; dökümlükte döküm kalıp kumuna katkı malzemesi olarak; hava ve su filtre sistemlerinde; kağıt, boya, mürekkep, çimento, seramik, pil, asfalt, absorban, kauçuk, ecza ve kozmetik, enzim immobilizasyonu, gres ve yağlayıcılar, köpük giderici endüstrilerinde; ayrıca denizlerdeki petrol kirlenmeleri ile sulardaki radyoaktif kirlenmelerin temizlenmesinde, atık su arıtma ve tıpta kanser dahil birçok hastalığın önlenmesi veya tedavisi konularında kullanımı ile ilgili pek çok ciddi araştırmalar yapılmaktadır. Tıpta bazı hastalıklar için tedavi aşaması geçilmiş durumdadır ve leonarditin (humikasitin) hammaddesi olarak kullanıldığı ilaçlar kullanılmaya başlanılmıştır.</p> <p>Özellikle tarımda kullanımı katı (granül veya pelet) veya leonarditin ekstraksiyonu ile elde edilen humatları (sıvı veya toz) olmak üzere iki şekilde olmakta ve ticari boyutta pazarlanmaktadır.</p>

20	Toprak ve Bitki Analizlerine Dayalı Üretim Yapan Çiftçi ve İşletme Sayısının Artırılması	-Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Üniversitesi - Gıda tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlükleri - Ziraat Odaları - Üretici Birlikleri - Kooperatifler - Muhtarlıklar	2018-202	Leonarditin tesis kuracak özelliklere sahip olabilmesi için içerisinde organik madde miktarının (humik asit + fulvik asit) %55'in üzerinde olması gerekmektedir. Linyit kömürünün içerisinde tarımda kullanılması sakıncalı oranlarda ağır metallerin bulunması halinde buradan elde edilen Leonarditin organik tarımda kullanımını uygun olmamaktadır. İlimizde birçok linyit yatağı bulunmaktadır. Linyit kömürünün bulunduğu bu yerlerde linyit olarak kullanılmayacak tipteki numunelerin Leonardit halinde değerlendirilmesi ilimiz ve dolayısıyla Ülkemiz madenciliğine, tarım sektörüne ve sanayisine önemli katkılar sağlayacak katma değer yaratacaktır. Türkiye'nin tarım ülkesi olması nedeniyle, Leonardit ve türevlerinin tarımda kullanılması Ülkemiz tarımının nicelik ve nitelik yönünden gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır Bunun için yöredeki madenlerin taranarak Leonardit hammaddesinin karakterizasyonu yapılmalı, uygun özellikte bulunan Leonardit hammaddesinden organik esaslı gübre üretimi için çalışma başlatılmalı, bu tipteki tesislerin yörede kurulması teşvik edilmelidir.	
					<p>Toprak analizi maliyeti düşük ve kaliteli bir üretim için mutlak şarttır. Bitkinin isteği olan gübre cins ve miktarı ile uygun zamanda ve ne şekilde toprağa verilmesini bilmek demek üretici için karlı bir üretimin vazgeçilmezlerindedir. Toprak analizinin önemi burada vurgulanır. Analizi yapılacak toprağa ekilecek bitki, gübre miktarı ve cinsi hatta şekli, besin elementlerinin topraktaki eksiklik, fazlalık, elverişlilik durumu analizler ile ortaya çıkar. Toprak analizi sonuçlarına dayalı bir üretim yapıldığı takdirde bilinçsiz gübre kullanımı nedeniyle toprak ve su kaynaklarının kirlenmesi büyük ölçüde önlenebileceği gibi;</p>	<p>-Toprak analizi yaptırılan çiftçi veya işletme sayısındaki artış oranı</p> <p>-Yapılan gübreleme eğitimi sayısı</p> <p>-Tarımda etkin gübreleme eğitimine katılan üretici sayısı</p>

	<p>Toprakların yapısı ve dokusu da korunmuş olacaktır, Yeraltı su kaynaklarında nitrit ve nitrat başta olmak üzere kimyasal kirliliğin fazla olması geleceğimiz için büyük bir tehdittir. Toprak analizleri ayrıca tarımda gübrelerin doğru, yerinde ve etkin kullanımına olanak sağlamaktadır. O yörenin toprak özelliklerine en uygun bitkinin ne olacağına karar verilmektedir.</p> <p>Toprak analizinin önemi konusunda çiftçilerimizin bilgilendirilmesi için eğitim çalışmaları yapılmalıdır. Toprakta analiz için numune alma yöntemlerini ve toprağı tanıması sağlanmalıdır. Yörede bilinçli bir tarım için analiz yaptırın çiftçi ve işletme sayısı artırılmalı, analiz sonuçlarına göre ürün planlaması yapılarak ürün desenleri oluşturulmalıdır. Yöredeki çiftçilerin topraklarının analizlerinin yaptırılması konusunda Üniversitemizin Merkezi Araştırma Laboratuvarının geniş imkanlarından faydalanılmalı, Şeker Fabrikası ile Üniversitemiz arasında yapılan işbirliği protokolü benzerinde olduğu gibi Üretici Birlikleri ve Ziraat Odaları öncülüğünde Üniversiteyle analiz konusunda işbirlikleri geliştirilmelidir. Analizler akredite olmuş laboratuvarlarda yaptırılmalıdır. Yöre topraklarının makro elementler yanında mikro elementler yönünden de eksiklik durumları tespit edilmeli, gerekli hallerde bitkianalizleride yapılarak eksiklik durumuna göre gerekli önlemler alınmalıdır.</p>					<p>-Uygulamaya konulan ıslah projesi sayısı -Islah çalışması yapılan köyler</p>
21	Merzifon İlçesinde Yüksek pH ve Düşük Organik Madde	-Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Valiliği İl Özel İdaresi - Merzifon	2018-2021	Toprak pH'ı, bitkinin besin alım kapasitesine etki eden en önemli parametrelerden birisidir. Tarla ve bahçe ürünlerinin büyük bir bölümü pH'ın 5.5-7.5 aralığında olmasını ister. Bu aralıklarda bitki, topraktaki makro ve mikro elementlerden azami derecede faydalanmaktadır.	

<p>İçeren Toprakların İslahı Projesi</p>		<p>Ziraat Odası - Merzifon Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Sulama Birliği</p>	<p>pH miktarı arttıkça toprakta azot, fosfor, demir, mangan, bor, çinko ve bakır bulunsu bile bitki bu elementleri almakta zorluk çekmektedir Ziraat Odası İşbirliği ile Merzifon tarım arazilerinin mevcut içerik haritalaması tamamlanmıştır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde Merzifon topraklarının %0.003'ünde toprak pH'ı 5-6.0 değerleri arasında, %0.06'ında 6.00-6.5 arasında, %3.84'ünde 6.5-7.3 arasında, %54.21'inde 7.3-7.8 arasında, %41.88'inde 7.8-8.4 değerleri arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre Merzifon topraklarının %96.09'unda pH değeri 7.3'ün üzerindedir. Merzifon topraklarında verimi arttırmanın en önemli yollarından birisi de pH'ı istenilen seviyelere düşürmektir. pH değerindeki 1 birimlik düşüşün iz element alınımını birkaç kat arttırdığı belirlenmiştir. Elementel kükürt toprak pH derecesinin ayarlanmasında uygulanan en kesin ve ekonomik yoldur. Toprağa kükürt uygulandığında pH düşmekte, fosfor ve diğer iz elementlerin alınımı kolaylaşmakta, yüksek pH'ta görülen çözünmez bileşik oluşumu azalmakta, toprağın fiziksel yapısı düzelmekte, penetrasyon (su geçirgenliği) artmakta, toprak daha yumuşak bir yapı kazanmaktadır. Kükürdün bitkiye zararlı bir etkisi bulunmamaktadır. Bu uygulama, aynı zamanda topraktaki mantarı ve bakteriyel bitki hastalıklarının önlenmesi içinde faydalıdır.</p> <p>Merzifon topraklarının organik madde içeriği %4'ünde çok düşük ve %85'inde ise düşük olarak tespit edilmiştir. Toprakta organik madde miktarının artırılmasında en kolay ve en ekonomik yol toprağa uygulanacak ahır gübresidir. Ancak geniş alanlarda organik maddeyi arttırmak için gerekli olan ahır gübresini temin etmek mümkün değildir. Bu nedenle organik maddeyi geniş alanlarda hızlı bir şekilde arttıracak alternatif maddeler üzerinde durulmaktadır.</p>	<p>-İslahı yapılan toprakların İslah öncesi analiz sonuçları -İslah sonrası toprak özelliklerindeki değişime ait analiz değerleri -Tavsiyesi en uygun uygulama veya uygulama kombinasyonu -Önerilen uygulamanın ekonomik analizi</p>
--	--	--	--	--

	<p>Bunlardan birisi leonardittir. Leonardit, linyitin kömürleşme esnasında yüksek oranda oksidasyona uğramış hali olup, %35-85 arasında değişen miktarlarda humik asit içeriğine sahiptir. Leonardit, yüksek oranda humik asit dışında; karbon, makro ve mikro besin elementleri içeren, kömür düzeyine ulaşmamış tamamen doğal organik madde olarak da tanımlanır. İçerdiği yüksek orandaki humik asitlerden dolayı önemli ekonomik değere sahiptir. Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü (MTA) Jile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı arasında yürütülen ortak proje ile ülkemizdeki linyit ve turba yataklarının organik gübre hammaddesi olarak kullanılabilirliği araştırılmıştır. Sonuçlar ülkemiz leonardit kaynaklarının büyük ölçüde organik gübre hammaddesi olarak kullanılabilirliğini ortaya koymuştur.</p> <p>Proje Leonardite ek olarak büyükbaş hayvan gübresi ve bitkisel protein kaynaklarının bilimsel yöntemlerle fermentasyonu yöntemiyle üretilen biyogübre de kullanılacaktır. 3. yıl sonunda belirgin bir organik madde artışı hedeflenmektedir. Merzifon ilçesinde yoğun yetiştiriciliği yapılan tarla bitkilerinden ayçiçeği ve buğday ile meyve türlerinden elma model ürün olarak alınmıştır.</p> <p>Deneme yeri, toprak tekstürel analizi ve sulama suyu analizi yapıldıktan sonra kesinlik kazanacaktır. Denemeler tesadüf blokları deneme desenine göre dizayn edilecektir. Her denemede, üretici uygulaması (kontrol), toz kükürt, toz kükürt + leonardit ve toz kükürt + biyo gübre olmak üzere 4 uygulama yapılacaktır. Her uygulama 1'er da alanda toplam 4 da alanda uygulanacaktır. 3 farklı köyde yapılacak uygulamalara 3 yıl boyunca devam edilecektir. Her yıl toprağın içerik analizleri yapılarak değerlendirilecektir. Projenin 3. yılında ayçiçeği ve buğdayda verim-kalite denemesi kurulacaktır.</p>

22	Tuzlu (Çorak) ve Alkali (Sodik) Toprakların Islahı ve Yönetimi	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Amasya Valiliği İl Özel İdaresi - Amasya DSİ 73.Şube Müdürlüğü - Ziraat Odaları - Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü - Sulama Birlikleri	2018-2023	Ayrıca ekonomik verim çağındaki elma bahçesinde verim-kalite verileri alınacaktır. Projenin 3. yılında toprak ve bitki element analiz değerleri, elde edilen verim ve kalite değerleri istatistiksel olarak analize tabi tutulacaktır. Mevcut verim ve kalite değişiminin önemlilik düzeyi, uygulamaların ne oranda katkı yaptığı ortaya konulacaktır. pH'ı düşüren ve organik maddeyi yükselten dolayısıyla verimi arttıran en iyi uygulama kombinasyonu tespit edilerek yöre çiftçisine tavsiyelerde bulunulacaktır. Bu projenin çıktısını yaygınlaştırmak amacıyla farklı kaynaklardan yaygınlaştırma projeleri yapılması da planlanmaktadır. Bu ilk projenin tahmini maliyeti 16.346 TL olarak hesaplanmıştır.	Yapılan ve uygulamaya konulan "Tuza Dayanıklı Yem Bittikleri Üretim Projesi " sayısı Çiftçilere yönelik olarak gerçekleştirilen etkin sulama ve gübreleme eğitimi sayısı -Sulama suyu kalitesi ve tuz içeriğiyle ilgili olarak yapılan analiz sayısı ve değerleri -Drenaj sistemi kurulan alan miktarı - Tuzluluğu önleme amaçlı olarak yürütülen diğer ıslah (kimyasal ıslah vb. projesi sayısı
----	--	---	---	-----------	--	--

	<p>Yoğun yetiştiricilik yapılan alanlarda yüksek konsantrasyonlarda kullanılan gübrelerin uzun yıllar boyunca birikimi ile tuzluluk oluşmaktadır. Amasya yoğun şekilde tarımsal faaliyetlerin yapıldığı bir yetiştiricilik bölgesidir. Bölge çiftçisinin toprak analizi yapmadan yetiştirdikleri ürünlere aşırı ve dengesiz gübre kullanımları zamanla gübrelemeden kaynaklanan artı bir toprak tuzluluğuna sebebiyet vermektedir. Bunun için toprak tuzluluşması ve çoraklaşmasını önleyen etkin gübreleme programları konusunda çiftçiler için eğitim çalışmaları yapılmalıdır.</p> <p>Tuzdan etkilenmiş toprakların ıslahında ana amaç topraktaki çözünebilir tuz ve değişebilir sodyum yüzdesi seviyelerini, bitkilerin yetiştirebileceği seviyeye düşürmektir. Bunu yaparken de yapılan ıslah çalışmalarının ekonomik olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir Tuzluluğun giderilmesinde toprakta biriken tuzların yıkanarak uzaklaştırılması esasına dayanan çeşitli yöntemler kullanla gelmektedir. Fiziksel ve kimyasal ıslah yöntemleri hem zaman alıcı, hem de pahalıdır., Ancak bu yöntemlerin uygulama zorluğu, pahalı olması ve devamlılık arz etmemesi nedeniyle son yıllarda tuzluluğa dayanıklı bitkilerin kullanılması, kalıcı ve tamamlayıcı çözüm olarak öne çıkmaktadır. Bu sebeplerden dolayı tuza toleranslı bitkilerin kullanımı, üretkenliği artırmada yararlı bir yaklaşım sunmaktadır.</p> <p>Birçok doğal faktör ile birlikte insan faaliyetleri Amasya yöresindeki toprakların çoraklaşmasında pay sahibidir. Merzifon'daki sorun Gümüşhacıköy Ovası toprakları için de geçerli olup, yapılan saha çalışması sırasında dile getirilmiştir.</p>	

	<p>Çözüm yolları aranırken mutlaaka sürdürülebilir olmasına dikkat edilmeli birkaç ıslah ve rehabilitasyon yöntemi kombine edilmelidir. Özellikle, biyo-ıslah da denilen tuza toleranslı ve dayanıklı bitkilerin tarımı mutlaaka ıslah yöntemleri içerisinde yer almalıdır. Özellikle bu bitkilerin yem bitkisi olması çiftçinin de kazanç sağlamasına neden olabilecek ve çiftçiler tarafından kolayca benimsenebilecek uygulamalardır. Bunun için tuzluluk sorunu olan alanlarda “Tuza Dayanıklı Yem Bitkileri Üretimi Projeleri” uygulanmalıdır. Yapılan çalışmalarda materyal olarak toprakların EC ve ESP değerlerini en fazla düşüren ve literatürlerde en fazla rastlanan 4 buğdaygil yem bitkisi; Bermuda çimi (Cynodactylon var. Coastal L.), Yüksek otlak ayrığı (Agropyronelongatum L.), Yüksek çayır yumağı (Festucaarundinacea L.) ve Rodos otu (Chlorisgayana var. Katambora) türleriyle başarılı sonuçlar alındığı bildirilmektedir. Sulu tarıma açılan alanlarda bünyesine tuz alan ve topraktan tuz kaldırarak tuzluluğunu azaltan bitkilerden Arpa (Hordeumvulgare L)mutlaaka ürün deseninde bulunması gereken bir tahıldır. Tuzluluğa dayanıklılık bakımından Şekerpancarı çok dayanıklı kültür bitkileri grubunda yer almaktadır, ancak şekerpancarı tarımı toprağı yormaktadır. Tritikaleve Durum buğdayı (makarnalık) ve Sudan Otu da etkili bitkilere dir. Sulanan alanlarda sürdürülebilir tarımsal üretimin vazgeçilmez koşulu kök bölgesinde bitkilere zarar verecek düzeyde tuz birikimini önleyecek su ve tuz dengesinin oluşturulmasıdır. Böyle bir denge ise bölge ve toprak koşullarına uygun projelenmiş ve inşa edilmiş sulama ve drenaj sistemleri ile gerçekleştirilebilir. Sulama yöntemlerini seçerken bitki, toprak, iklim ve topoğrafik faktörleri dikkate almak gerekir.</p>

	<p>Ayrıca hangi sulama yöntemi seçilirse seçilsin dengesiz, aşırı, yüzey sulamadan kaçınılmalı, her sulama yönteminin artı ve eksilerinin olduğu unutulmamalıdır. Sık ekimi yapılan tarla bitkilerinden arpa, buğday, mercimek ve yem bitkilerinde yağmurlama sulamaya gidilmeli, yazlık sebze bitkilerinden domates, biber, patlıcan, hıyar, kavun ve karpuz gibi bitkilerde ise damla sulama yapılmalıdır. Bağcılık ve meyveciliğe ise, damlama ve yağmurlama sulama yöntemlerinden birinin seçilmesi uygundur</p> <p>O yüzden tuzluluğu önleyen ve su tasarrufu sağlayan etkin sulama programları konusunda bilgilendirilmelidir.</p> <p>Buharlaştırma kayıplarını önlemek için de sulama aralığı ve sayısı iyi ayarlanmalıdır. Tuzlu topraklarda düşük tuz içeren (en fazla 1000 ppm tuz içermeli) su kullanımı yanında buharlaşmanın en az olduğu gece saatleri sulama zamanı olarak tercih edilmelidir.</p>
	<p>Tuzlu sulama suyu kullanılan tarım alanları, düzgün yüzeye sahip değilse ve özellikle yüzey sulama yöntemleri uygulandığında, tümsek kısımlarda aşırı tuz birikmesi olacak ve buralarda yetişen bitkiler tuzluluktan olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle özellikle tuzlu sulama sularının kullanıldığı alanlarda homojen bir sulama yapılmasına ve arazi yüzeyinin tesviye edilmiş olmasına özen göstermek gerekmektedir.</p>
	<p>Sodik topraklarda değişebilir sodyum konsantrasyonunun yoğunluğu nedeniyle toprak geçirgenliği çok düşük olduğundan tuzlu topraklarda olduğu gibi sadece fiziksel iyileştiricilerle ıslah zor görülmektedir. Bu nedenle, toprak reaksiyonunu nötralize etmek ve Ca+2 ile değişebilir Na+ un yer değişimini sağlamak için sodik toprakların ıslahında kimyasal ıslah maddeler kullanmak esastir.</p>

23	Silajlık Bitki Tarımı ve Silaj Tekniğinin Yaygınlaştırılması	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Süt Üretici Birlikleri - Damızlık Hayvan Yetiştirici Birlikleri - Ziraat Odaları - Yetiştiriciler	2018-2021	<p>Bu yüzden çorak topraklara çeşitli kimyasal ıslah maddeleri de (Çözünabilir Kalsiyum Tuzları CaCl₂, Çözünürlüğü düşük kalsiyum tuzları CaCO₃CaSO₄.2H₂O;Asitler ve asit oluşturanlar S, H₂SO₄, FeSO₄, Al₂(SO₄)₃ uygulanabilmektedir.</p> <p>Çoraklaşmaya yüz tutmuş veya çoraklaşma tehlikesi bulunan araziler belirlenmeli ve burada uygun rotasyon ve kültürel tedbirler alınmalıdır. Sonuç olarak tuzluluğun giderilmesi ve kontrolü için tek bir yolun yeterli olmayacağı, çeşitli amanjman ve ıslah yöntemlerinin birlikte düşünülmesinin daha doğru ve gerçekçi bir yaklaşım olacağı aşikardır.</p> <p>Önemli bir hayvancılık üretim merkezi olan Amasya yöresinde hayvan beslemede yeterli miktar ve kalitedeki yemin sağlanması önemli bir problemdir. İhtiyaç duyulan kaliteli kaba yemin temini için diğer uygulamalar yanında mısır gibi alternatif yem kaynaklarına da yer verilmesi zorunlu hale gelmiştir. Çoğunlukla tane üretimi amacıyla yetiştirilerek insan gıdası olarak tüketilen mısırın, ülkelerin kalkınmışlık düzeylerine bağlı olarak hayvan beslemedeki kullanım oranı da artmaktadır. Çok iyi bir enerji kaynağı olan mısır, hayvan besleme yönünden uygun özelliklere sahiptir. Nişasta bakımından zengin olup, içerdiği nişastanın hazmolunma derecesi yüksektir. Bu yüzden mısır besi ve süt sığırlarının, koyunların, atların ve kümes hayvanlarının beslenmesinde başarılı bir şekilde kullanılmaktadır. Mısır tane olarak hayvan beslemedeki önemi yanında, silaj olarak da büyük bir öneme sahiptir. Gerek yeşil (hasıl), gerekse silaj olarak en önemli sulu kaba yemlerden birisidir. Silajlık mısır, yüksek süt verim performansını gösteren sağlam ineklerin vazgeçilmez yemidir.</p>	<p>-Silajlık bitki tarımında mevcut duruma göre artış oranı</p> <p>-Sözleşmeli silajlık bitki yetiştiriciliği alanı, silajlık ürün grubu dağılımı, sözleşmeli üretim yapan yetiştirici sayısı</p> <p>-Çiftçilere verilen silajlık bitki tohumu miktarı</p> <p>-Sağlanan alet-ekipman desteği ve bu alet-ekipmanların çeşitleri</p> <p>-Silajlık bitki yetiştiriciliği ve silaj tekniği konusunda verilen eğitim sayısı</p>
----	--	---	--	-----------	--	--

	<p>Ayrıca besi sığırlarında et veriminin artırılmasında önemli bir yem kaynağıdır Özellikle süt ineklerinin uzun kış mevsimi boyunca yalnız kaba kuru yemlerle değil, silaj yemi ile de beslenmesi daha doğru bir beslenme yöntemidir. Mısır silajı yüksek kaliteli yem olarak bilinmekte ve diğer silajlar değerlendirilirken mısır silajı esas alınmaktadır. Yeterli şeker içerdiğinden koruyucu madde kullanmaya gerek duymayan yani katkısız silolanabilen, birim alandan en fazla hazm olunabilir besin maddesi sağlayan, lezzetli ve besleme değeri yüksek olan, siloda uzun süre saklanabilen ve kış mevsiminde taze sulu yem olarak tüketilebilen ideal bir bitkidir. Mısır silajı çok ekonomik olup, sulu tarım yapılan alanlarda dekardan ortalama 8-10 ton silaj elde edilebilmektedir. Bunun besin değeri yaklaşık olarak 26 ton arpa eşdeğeridir. Günümüzde bilinçli hayvancılık yapan işletmelerde silo yemi, hayvanların kış beslenmesinde verimliliği güvence altına alan önemli bir uygulamadır. Halbuki üreticilerimiz yem sıkıntısının yaşadığı dönemlerde genelde hayvanlarını zorunlu olarak besin maddesi içeriği düşük tahıl samanı ile beslemektedirler. Silaj besin maddelerindeki değer kayıplarını en aza indiren, su içeriği yüksek, kaba yem özelliği ile tarımı ileri ülkelerde yoğun olarak kullanılmaktadır.</p> <p>Baklagillerin kış dönemi için kuru ot veya otlak sistemleri içerisinde yetiştiricilikleri oldukça yaygındır ve eskilere dayanır. Fakat bu gruba giren bitkilerin son yıllarda silaj olarak saklanıp değerlendirilmeleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Yonca ve korunga, revaçta olan baklagil yem bitkileridir. ABD’de süt ineçliğinin yoğun olarak yapıldığı eyaletlerde mısırdan sonra en fazla silajı yapılan bitki yoncadır.</p>

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>Bu bakteriyel katkılar silaj üzerinde enzim katkılarında daha fazla olumlu etkiye sahiptirler. Baklagil silajında ortaya çıkabilecek fermentasyon sorunlarını çözmeye pratik yollarından birisi de karışım yapmaktır. Nitekim birçok yerde baklagiller silaj yapılırken başta buğdaygiller olmak üzere diğer bitkiler ile karıştırılarak silolanırlar. Fiğlerin tahıllarla, soyanın mısır ile yoncanın mısır veya ayçiçeği ile ve yem bezelyesinin tahıllarla karışımı sık sık yapılan uygulamalarıdır. Böylece baklagil otunda düşük olan eriyebilir karbonhidrat oranı karışımlarda silaja daha uygun bir seviyeye getirilmektedir. Yüksek protein, vitamin ve mineral içeriğine rağmen baklagil silajının enerji değeri düşüktür. Bu sorun buğdaygillerle karışım yapılarak veya katkı maddesi ilaveleri ile giderilebilir.</p> <p>Baklagil yem bitkileri uygun gelişme devresinde biçildikleri zaman düşük lif konsantrasyonlarına ve yüksek sindirim oranlarına sahiptir. Bu nedenle buğdaygillere kıyasla baklagil yem bitkileri silaj olarak yedirildiğinde daha yüksek hayvansal verim sağlamaktadır. Besin maddesi ihtiyacı yüksek olan hayvanların beslenmesinde baklagil silajlarının üstünlüğü daha belirgin olarak görülmektedir. Baklagillerin kurutulmuş yedirilmesi yerine silaj yapılması, besleme değerinde olumlu sonuçlar doğurmaktadır.</p> <p>Yöremizde son yıllarda silaj yapımı, balyalanması ve paketlenmesi, pazarlanması konularında bazı firmalar ticari faaliyete başlamış olmasına rağmen silajın tanınırlığı ve hayvan beslenmesindeki önemi konusunda çiftçilerde bilgi eksikliği söz konusudur. Bu eksikliğin giderilmesi ve yörede silajlık bitki (özellikle silajlık mısır) tarımının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Silajlık bitki yetiştiriciliğini yaygınlaştırmada sözleşmeli üretim modeli etkili olabilir. Bu konuda Süt Üretici Birlikleri, Damızlık Sığır ve Diğer Yetiştirici ve Üretici Birlikleri devreye girebilir.</p>

24	Tarla Kütürü İçerisindeki Yem Bitkileri Ekim Alanları Payının Artırılması	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Üretici birlikleri - Ziraat odaları - Özel idare - Kooperatifler	2018-2022	<p>Ayrıca silajlama tekniği ve yem silolaması konularında da çiftçi eğitimlerinin yapılması ve yem maliyetini düşürmek için mümkünse çiftçinin kendi silajını yapabilecek teknik bilgi kapasitesine ulaştırılması ve mali imkanlara (silajlık bitki tohumu ve silaj makine destekleri gibi)kavuşturulması gerekmektedir. Bunlar yapıldığı takdirde hayvancılıktan ekonomik düzeyde gelir elde edilmesine ve en önemlisi yöre hayvancılığının önemli sorunu olan kaliteli kaba yem açığının kapatılmasına katkı sağlanmış olacaktır.</p> <p>Yem bitkileri gerek hayvan besleme değerleri, gerek toprağı ıslah edici vasıfı ve gerekse erozyonu önlemedeki rolleri sebebiyle sürdürülebilir tarım açısından büyük bir öneme sahiptir.</p> <p>Ülkemiz hayvancılığının en önemli sorunlarından biri yeterli miktarda kaliteli kaba yem üretilmemesidir. Kaliteli kaba yemin üretilmediği iki kaynaktan biri olan doğal çayır ve meralarımız uzun yıllardır devam eden erken ve aşırı otlatmalar nedeni ile verim güçlerini kaybetmişlerdir.</p> <p>Kaliteli kaba yemin diğer kaynağı olan yem bitkileri tarımına gereken önem verilmediğinden tarla topraklarında yetiştirilen bu bitki grubu fazla gelişme göstermemektedir.</p> <p>Hayvancılıkta ileri olan ülkelerde yem bitkileri tarımı toplam ekili alanın %25-30'unu teşkil ederken, ülkemizde bu oran çok düşük düzeylerdedir. Bu da yem bitkileri kütürünün ülkemizde ne kadar az geliştiğinin açık bir göstergesidir.</p> <p>Çayır-mera ve yem bitkileri ekilişlerinden sağlanan kaba yem mevcut hayvanlarımızın ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır.</p>	-Tarla kütürü içerisinde yem bitkileri ekilişindeki artış oranı
----	---	---	---	-----------	--	---

25	Amasya İli Entegre Su Kaynakları Yönetim Planının Uygulamaya Konulması	-Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği	- DSI - Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	<p>İhtiyaç duyulan kaliteli kaba yemin temini için otlatma yoğunluğunun azaltılması çayır ve meraların ıslah çalışmalarıyla iyileştirilmesi, marjinal alanların değerlendirilmesi, tarla tarımı sistemi içerisinde yem bitkileri ekiliş alanlarının artırılması, yem bitkisi tarımının çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi yanında son zamanlarda olduğu gibi mısır gibi diğer alternatif yem kaynaklarına da yer verilmesi zorunlu hale gelmiştir.</p> <p>Yem bitkileri sektörü hayvancılık sektörüyle yakından ilgilidir. Dolayısıyla hayvancılık sektöründeki tüm problemler yem bitkileri için de birincil öncelikli sorunlardır. Ülkemizde hayvansal üretim yapan işletmelerle bitkisel üretim yapan işletmeler arasında sektörel bazda bir işbirliği bulunmamakta ve bunun sonucunda da pazarlama problemleri açığa çıkmaktadır. Pazarlama problemlerinin açığa çıktığı noktada ise kaliteli kaba yem üretimi için gerekli tohum, teknik bilgi, mekanizasyon ve sulama gibi konularda da istenilen düzeyde bir gelişme gerçekleşmemektedir. Aynı sorunlar Amasya yöresi için de geçerlidir.</p> <p>Yöremizde sürdürülebilir verimlilik açısından, yem bitkilerinin ekim nöbeti içerisinde yer alması titizlikle sağlanmalıdır.</p>	-Hazırlanmış Entegre Su Kaynakları Yönetim Planının Amasya İli Ölçeğinde Sahada Uygulanması
----	--	--------------------------------------	---	-----------	---	---

		<p>- Orman Bölge Müdürlüğü - Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü</p>	<p>Bu sorunlar, su kaynaklarının geliştirilmesi, kontrolü ve yönetiminde yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.</p> <p>Çevrenin de su, hava, toprak gibi doğal kaynaklar açısından bir bütün oluşturması; dolayısıyla bir kaynağa yapılan müdahalenin diğerlerini etkilemesi nedeniyle, su kaynakları yönetiminin çevre bütünü içinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede su kaynakları yönetimi açısından günümüzde gelişen yaklaşım, kaynak yönetiminin havza bazında ve diğer doğal kaynaklarla "entegre" biçimde gerçekleştirilmesidir. Entegre havza yönetiminin temel amacı, havzanın sadece su miktarı değil, tüm yönleri ve kaynakları ile tanınması ve böylelikle daha tutarlı yönetim kararlarının verilmesidir.</p> <p>Türkiye akarsu havzalarında günümüzde karşılaşılan sorunlar karmaşık hale gelmiş, yönetim zorlaşmıştır. Bu açıdan havza planlama ve yönetim çalışmalarında yeni yaklaşımlara ihtiyaç doğmuştur. Bu yeni yaklaşımın da, diğer ülkelerde olduğu gibi entegre yönetim esasına dayandırılması gerekli görülmektedir. Esasen, ülkemizde son yıllarda entegre havza yönetiminin gerekliliği ve önemi anlaşılmaya başlanmıştır.</p> <p>Bu bağlamda Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği öncülüğünde Yeşilirmak Entegre Su Kaynakları Yönetim Planı (ESYK) hazırlanmıştır.</p> <p>Bu planla;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Havzadaki mevcut su kaynaklarının durumunun anlaşılması: <ul style="list-style-type: none"> • Havzanın ana karakteristikleri yönünden iyi bir kavramsal anlayış oluşturmak
--	--	---	--

					<p>•Aşağıdaki bilgilerin değerlendirilmesi yoluyla, Yeşilirmak Nehir Havzasındaki su rejiminin tarif edilmesi (ve mümkün olan yerlerde iskelet modelinin çıkarılması): - Atmosferik girdiler - Yüzeysel su kaynakları (ve bunların mevcut düzeni), - Yeraltı suyu kaynakları (ve potansiyeli), - Su kalitesi, - Genel su dengesi</p> <p>2. Geleceğe yönelik senaryoların değerlendirilmesi ve modellenmesi:</p> <p>• Havzanın Sosyo-Ekonomik Kalkınma Master Planının uygulanması için gerekli su ihtiyaçlarının tahmin edilmesi. Su kalitesi hedeflerine en maliyet etkin biçimde ulaşılması ve bu hedeflere uyum sağlanması için gerekli eylemlerin değerlendirilmesi (Su Çerçeve Direktifine uyum için gerekli eylemler) • Gelecekteki atmosferik girdilerin (iklim değişikliği senaryolarını içerecek şekilde) projeksiyonunun yapılması • Projeksiyonu yapılan senaryolar üzerinde model simülasyonlarının yapılması</p> <p>3. Su kaynaklarının entegre yönetiminin planlanması için gerekli soruların cevaplanmasına yardımcı olmak amacıyla yürütülen analizlerin kullanılması.</p> <p>4. Su Çerçeve Direktifine (SCD) uyum için geliştirilecek bir havza planını içeren çerçevelerin oluşturulması hedeflenmektedir.</p> <p>Planın uygulanma aşamasına geçilmesi Amasya İli bazında su kaynakları yönetiminde görülen sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.</p>	
26	Salep Orkidelerinin Kütüğe Alınması ve Yaygınlaştırılması Projesi	- Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği	-Orman Bölge Müdürlüğü -Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2020	Dünyada ve ülkemizde tıbbi ve aromatik bitkilere olan ilgi ve talep her geçen yıl artmaktadır. Artan talebe bağlı olarak kütüğe alınamamış bu kapsamdaki birçok bitki türü dünyada halen doğadan toplama yolu ile iç ve dış piyasaya arz edilmektedir.	Salep Orkidelerinin Kütüğe Alınması ve Yaygınlaştırılması Projesinin Sonuçlandırılması

			<p>-Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü</p>	<p>Bu bitkilerin aşırı ve denetimsiz toplanması, yetiştirme muhitlerinin daralması, her türlü çevresel kirlilik etmenleri gibi sebeplerden etkilenmeleri nedeni ile bu bitkilerden sürdürülebilir anlamda faydalanılması zorlaşmakta ve türlerin yok olmasına sebep olmaktadır. Ülkemiz barındırdığı endemik tür sayısı ile oldukça zengin bir ülkedir. Ancak ekonomik değeri nedeni ile faydalanması yoğun türlerin bir bölümünde nesillerinin tükenmesi tehdidi söz konusudur. Halen ülkemizin orman köylüsü olarak tanımlanan nüfusu 7 milyon civarındadır.</p> <p>Milli gelirden en az payı alan bu kesim için, odun dışı orman ürünü niteliğindeki salep bitkisinin toplanması ve ticareti önemli bir gelir kalemini teşkil etmektedir. Bu nedenle ticareti yapılan ancak kültürü henüz yapılamamış birçok bitki gibi salep bitkisi de uluslararası sözleşme ve yerel mevzuat tedbirine rağmen tehdit altındadır. Salep bitkisinin yok olma tehlikesinin önüne geçmek amacıyla Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği ana yürütücüsü olduğu Amasya Orman Bölge Müdürlüğü'nün ortaklığında yürüttüğü " Salep Orkidelerinin Kültüre Alınması ve Yaygınlaştırılması " projesinin YHKB ve AOBM arasında imzalanan protokol ile proje çalışmalarına başlanmıştır. Proje kapsamında salep bitkisinin kültüre alınarak geliştirilmesi, salebin doğal yayılış alanlarına transferinin gerçekleştirilmesi ve salep bitkisinin yok olmasının önüne geçilmesi ile salep yetiştiriciliği konusunda Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat illerinin kırsal kesimlerinde farkındalığın artırılması için konuya istekli köylülere-çiftçilere teorik ve uygulamalı eğitimlerin verilerek farkındalığın artırılması, hasadı yapılan saleplerin saklama ve transfer süresi boyunca korunması için entegre paketleme</p>
--	--	--	--	--

					<p>tesisi (kurutmamak, ögütme, vb) ihtiyaçlarının karşılanması planlanmıştır. Amasya Samsun Çorum ve Tokat illerinde yapılan arazi keşif çalışmalarıyla salep bitkisinin doğal yayılış alanlarının tespiti yapılarak bu bölgelerin koruma altına alınması için tedbirler alınmıştır. ” Salep Orkidelerinin Kültüre Alınması ve Yaygınlaştırılması ” projesi için Amasya Kapaklı Orman Fidanlığı, Çorum Sıklık Orman Fidanlığı ve Samsun-Bafra Fidanlığı ve Tokat Merkez Fidanlığı pilot alan olarak belirlenmiştir. Belirlenen pilot alanlardan Amasya Kapaklı Orman Fidanlığı ve Samsun-Bafra Fidanlığında salep bitkisi yumrularının ilk dikim çalışmaları yapılmış olup diğer fidanlıklardaki çalışmalar da devam etmektedir. Söz konusu proje ile salep orkidelerinin bölgemizdeki yayılış türlerinin başarı göstergelerinin ve ürün verimlerinin alanlara göre belirlenmesinin de yazılı olduğu proje faaliyetlerinden oluşan proje sonuç raporunun kamuoyu ile paylaşılması planlanmıştır. Salep ’in tarımsal maksatlı üretimine katkı sağlanıp doğal kaynaklara olan baskının azaltılması ve fidanlıklarda yetiştirilecek türlerin doğal yayılış alanlarına transferi kapsamında yapılacak çalışmalarla doğada her geçen yıl yayılış alanları daralan orkidelerin yayılış alanlarını genişletilmesi kapsamında Salep Orkidesi Bitkisi Bahçelerinin oluşturulması projenin hedeflenen sonuçları arasındadır. Yerel halka eğitim verilerek salep orkideleri hakkında farkındalığın sağlanması, yanlış toplama metotlarının önüne geçilmesi, salep orkideleri üretimi için uygun alanlarda çoğaltılması ve yaygınlaştırılması, ekonomik değeri olan salep orkideleri ile yerel halka ek gelir oluşturularak halkın gelir düzeyinin iyileştirilmesinin sağlanması,</p>

				<p>salep orkidelerin yayılış alanlarının artırılması ile salep orkidelerin yok olmasının önüne geçilmesi amacıyla hazırlanan "TR83 Bölgesinde Salep Orkidelerinin Kültüre Edilerek Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması" adlı projenin faaliyetleri arasında yer alan Amasya Orman Bölge Müdürlüğü, Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği, Amasya-Çorum-Samsun-Tokat Üniversiteleri ve Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri teknik personellerine yönelik salep bitkisinin kültüre alınarak çoğaltılması ile ilgili teorik ve uygulamalı eğitimlerin verilmesinin planlaması ve gerçekleştirilmesi adlı faaliyeti kapsamında 24 Mayıs 2018 Perşembe günü saat 09:30'da Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nün uzman personellerinden Dr. Ünal KARİK tarafından Büyük Amasya Otel'i'nde teorik ve akabinde aynı gün projenin Amasya pilot uygulama alanı olan AOBM Kapaklı Fidanlık Sahası'nda salep yetiştiriciliği uygulamalı eğitimi gerçekleştirilmiştir. Başarıyla devam ettirilen projenin yöremiz açısından çok yönlü ve yararlı sonuçlarının olacağı açıktır.</p>	
27	Bitki ve Hayvan Atıklarından Kompost ve Vermikompost Üretilmesi" Projesi.	-Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği	-KOSGEB -Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -İşkur -Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	<p>TR83 Bölgesi'nde (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat) çevre sorunu haline gelen tarımsal ve hayvansal atıkların işlenmesi konusunda ekonomik, sürdürülebilir ve çevre dostu bir tarımsal üretim modeli sunulması, küçük ve orta ölçekli tarım ve hayvan üreticileri için düşük girdili üretim sisteminin mümkün kılınarak organik tarıma geçiş destek verilmesi amacıyla, toprağa hayat veren "bitki ve hayvan atıklarından kompost ve vermikompost (solucan gübresi) üretilmesi" projesi kapsamında uygulanacak eğitimi almaya hak kazanan her katılımcıya "KOSGEB Girişimcilik Sertifikası" ve başarılı 20 katılımcıya küçük ölçekli organik gübre (solucan gübresi) üretim ünitesi kurulum desteği verilmesi planlanmıştır.</p>	<p>-Organik gübre üretim eğitimi sayısı -Eğitime katılan kişi sayısı -Sertifikalı girişimcilik eğitimi sayısı -Girişimcilik sertifikası alan kişi sayısı -Organik gübre (solucan gübresi) üretim ünitesi</p>

28	Alternatif Ürün Tarımının Yaygınlaştırılması	-Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -Ziraat Odaları -Üretici Birlikleri	-Ziraat Odaları -Üretici Birlikleri -Kooperatifler	2018-2023	<p>Eğitim bütünlüğü 3 modülden oluşmaktadır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organik Gübre Üretimi eğitimi verilmesi 2. Solucan Gübresi Üretimi yapan tesislere katılımlarla teknik ziyaret gerçekleştirilmesi 3. Katılımcılara Sertifikalı Girişimcilik Eğitimi verilmesi. <p>Projeye başlanmış olup projenin Amasya İli ayağında 09.04.2018 tarihinde katılımcılar için organik gübre üretimi eğitimi gerçekleştirilmiştir. Proje aşamalarının tamamlanmasına çalışılmaktadır.</p> <p>Geleneksel üretim kalıplarından sıyrılıp rekabet gücü yüksek, verimli ve kaliteli bitkisel üretim modeline geçmek için katma değeri yüksek yeni ve alternatif ürünlerin yöre ile buluşturularak yöre tarımına kazandırılması gerekmektedir.</p> <p>Tüm dünyada ve özellikle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de insan sağlığı açısından büyük öneme sahip, antioksidan kapasitesi yüksek, antosiyanin bakımından zengin meyvelere ve bu meyvelerden üretilen ürünlere olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Trabzon hurması (Diospyroskaki), meyvelerin cazip turuncu rengi, kendine özgü tadı ve yapısı, antioksidan ve fenolik bileşikler bakımından zengin olması nedeniyle son yıllarda ilgi odağı haline gelmiştir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, meyvenin kolesterolü ve tansiyonu düşürücü özelliğinin olduğunu, bağışıklık sistemini güçlendirdiğini, sindirim sistemi rahatsızlıklarından ve günümüzde yaygın olarak görülen kanser hastalıklarından korunmada önemli bir yer tuttuğunu göstermiştir Trabzon hurması meyveleri, taze tüketim yanında kurutularak ve dondurularak da değerlendirilebilmektedir.</p>	<p>kuran ve destek alan girişimci sayısı</p> <p>-Verilen destek miktarı</p>
----	--	--	--	-----------	--	---

	<p>Püre haline getirilip dondurulan ürün daha çok marmelat, jöle, nektar, kek, sos, dondurma, krema ve muhallebi yapımında kullanılmaktadır. Meyve pulpu yanında Trabzon hurması bazı karışık meyveli marmelat üretiminde de kullanılmaktadır. İlimiz Trabzon hurması yetiştiriciliği açısından iyi bir iklim ve toprak yapısına sahip olup il bazında yetiştiriciliğinin yoğunlaştırılarak kitlesel üretimlerin yapılması, farklı pazarlara ürün sunmayı sağlayabilecektir.</p> <p>İlimiz için gelecek vadede alternatif meyve türlerinden birisi hünnap'tir. Şu anda yörede meraklı az sayıda üretici tarafından dar bir alanda yapılan hünnap yetiştiriciliğinden hem adaptasyon, hem de verim ve kalite özellikleri açısından başarılı sonuçlar alınmış olup üretim miktarlarının artırılması gerekmektedir. Hünnap, Ünnap, Hinnap, İnnap, Çğde, Kuran İğdesi gibi yerel isimleri bulunan şifalı bir bitkidir. Birçok faydaları olan Hünnap ülkemizde yeterince tanınmamaktadır. Genellikle bazı bölgelerimizde doğal bitki örtüsü içerisinde kendiliğinden çoğalmaktadır. Üretimi ise oldukça sınırlıdır. Kültüre alınmış bir meyve olmadığı için hastalık ve zararlılara karşı oldukça dayanıklıdır. İlkbaharın son ve sonbaharın erken donlarına karşı oldukça dayanıklıdır. İlaçlama yapmadan kolayca yetiştirilebilir. Orman ağacı olarak nitelenen hünnap, erozyon kontrolü için ağaçlandırma çalışmalarında da kullanılmaktadır. Hünnap (hünnap) (Zizyphusjujubemill.) Çehriğiller (Rhamnaceae) ailesine mensup 10 metre kadar boylanabilen, ülkemizde daha çok Batı ve Güney bölgelerinde yetişen, oldukça estetik görünümü, dikenli bir meyve ağacıdır. Oldukça lezzetli ve besin değeri yüksek meyvesi; şekerler, müsilaj, vitamin C ve pektin taşır.</p>

	<p>Özellikle Arap hekimlerince göğüs yumuşatıcı, balgam söktürücü, öksürük kesici, müshil ve kan temizleyici olarak kullanılmış, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde şeker hastalığına karşı da kullanıldığı görülür. Meyvelerinin yanında, dal kabuğu ve yaprakları da kabız ve midevi etkilere sahiptir. Sonbaharda olgunlaşan meyveler taze tüketildiği gibi, eski çağlardan bu yana kurutulularak da tüketilir. Kurutulabilme özelliği onun uzun süre saklanmasını da sağlar. Hasat döneminin yağmurlu zamanlara rastladığı zamanlarda çatlamış meyveler sirke yapımında kullanılabilir. Ayrıca çikolata yapımına da uygun bir üründür.</p> <p>Yöremiz için isminden bahsedilecek diğer bir alternatif meyve türü Aronya (Aroniamelanocarpa)'dır. Aronya, çalı benzeri, 3-4 metre kadar büyüyen, mor üzümü meyveleri olan ve yüksek oranda antioksidan içeren bir meyvedir. Amerika Kızılderilileri tarafından yüzlerce yıl öğünlerinde, çetin kış şartlarında hastalıklara karşı dirençli olmak ve sağlıklı yaşamak amacıyla kullanılmıştır. Kızılderililerin sağlık iksiri olarak ta bilinmektedir. Zamanla dünyaya yayılmış olan Aronya, besin içeriği ve faydaları nedeniyle sağlıklı yaşam ve lezzet konularına özel önem veren Avrupa'da popüler hale gelmiştir. Aronya, doğal bir meyvedir. Stres, çevre kirliliği ve günlük yaşam aktivitelerinin vücudumuzda ürettiği hücrelere zarar veren serbest radikaller ile mücadele eden antioksidan polifenolik doğal karışımını içerir. Amerikan Millî Tıp Kütüphanesi tarafından yayınlanan çalışmaya göre bu antioksidanlar arasında yer alan antosiyaninlerin bazı kanser türleri, kalp-damar hastalıkları, kronik inflamasyon ve karaciğer fonksiyon gibi oksidatif strese bağlı hastalıklarla mücadelede yardımcı olduğunu göstermiştir.”</p>

29	Nadas Alanlarının Daraltılarak Tarımsal Üretime Kazandırılması	-Amasya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	-İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri -Ziraat Odaları -Üretici Birlikleri -Özel İdare -Köy muhtarlıkları -Üreticiler	2018-2023	Ülkemizin kurak ve yarı kurak iklim koşullarına sahip olan bölgelerinde kuru koşullarda uzun yıllardır klasik “ nadas-tahıl ” şeklinde bir münavebe sistemi uygulanmaktadır. Bu sistemde tarla bir yıl nadasa bırakılarak dinlendirilmekte, ertesi yıl da tahıl üretilmektedir. Bu tür uygulama sonucunda işlenen tarla alanlarımızın oldukça önemli bir kısmı üretim dışı kalmaktadır. Nadas-tahıl monokültürünü zorunlu hale getiren nedenler gelişme süresinde bitkiye ekonomik ve yeterli nem sağlanamaması ile bitki besin maddelerinin yetersizliğidir. Ancak bunlardan ikincisi yapay gübrelerle sağlandığı halde yine de ekonomik bir verimin her yıl alınmaması, nem konusunu tahıl üretiminde en önemli ve sınırlayıcı faktör haline getirmektedir. Artan nüfusumuz ve dış satım kapasitesini artırma zorunluluğu sebebiyle üretim gereksinimimizin yükselmesi karşısında tüm iç kaynaklarımızın olduğu gibi, nadas alanlarından da daha çok yararlanma gereği vardır. Ancak bunu yaparken toprağın korunması ve üretkenliğinin sürekli kılınması zorunluluğunu da unutmamak gerekmektedir. Bu durum karşısında nadas alanlarından daha çok yararlanma yollarının toprak korumalı tarım ilkeleri baz alınarak düşünülmesi gerekmektedir. Yurdumuzda nadas alanları daraltılma olanağının araştırıldığı çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlar, kurak ve yarı kurak bölgelerimizde bazı yerlerde nadasın tamamen kaldırılabilceğini, bazı yerlerde de azaltılabileceğini göstermektedir. Aşırı derecede kurak topraklarımız şimdilik bir tarafa bırakılacak olursa, nadas alanlarımızın birçoğunda günümüz tarım teknolojisi ile üretim yapılması için bir sakınca olmadığı anlaşılmaktadır.	-Nadas alanlarındaki daralma oranı -Nadas alanı dışına alınıp üretime kazandırılan alan miktarı
----	--	--	---	-----------	--	--

	<p>Nadas alanlarının azaltılmasına ilişkin öneriler a- Nadas alanlarının sulamayla azaltılması, b-Arazi kullanımındaki dönüşümlerle azaltılması ve c-Nadas-tahıl sistemi yerine yeni ekim nöbetlerinin uygulanmasıyla azaltılması şeklinde sıralanmaktadır.</p> <p>İlimiz genelinde yaklaşık 33.000 hektar tarım arazisi nadas uygulaması (tarım arazisine oranı % 12.66) nedeniyle her yıl atıl veya üretim dışı kalmaktadır.</p> <p>İlimizde nadas alanlarının azaltılması için üzerinde önemle durulması gereken en önemli yol, tek ve çok yıllık baklagil yem bitkilerini münavebe sistemi içerisine dahil ederek nadasa duyulan gereksinimi azaltmaktır. Hayvancılık bakımından özel konuma sahip bölgemizde, bu sektörde önemli darboğaz oluşturan kaliteli kaba yem ihtiyacını gidermeye yönelik yem sorununun öncelikle ele alınması kaçınılmaz olduğundan, özellikle nadas alanlarının bu bitkilerin ekimine yönlendirilmesi zorunludur.</p> <p>Ülkemizde yıllarca süren araştırmalar kuru tarım uygulanan yörelerdeki nadas alanlarında ekilmesi gereken tek yıllık bitkilerin başında kışık fiğler ve bunların tahıllarla karışımlarının geldiğini göstermektedir. Ayrıca yazlık fiğ, yazlık tahıllarla karışımları da denenebilir. Özellikle ot üretimi için ekilen fiğ- tahıl karışımlarının hasadı tohum hasadına göre 1-1,5 ay daha erken olmaktadır. Böyle bir uygulama ile daha az su ve besin maddesi sömürülmesi yanında, önemli ölçüde organik artıklar da toprağa kazandırılmaktadır. Ayrıca toprak tavının oldukça yeterli düzeyde olmasından dolayı sonraki ekim için tohum yatağı hazırlığı kolaylaşmakta, buna bağlı olarak tahıl veriminde azalma olmamaktadır.</p>

	<p>Bu alanlardan elde edilen ürün hasıl yem,silajlık materyal veya kuru ot olarak değerlendirilebileceği gibi, buralardan hayvan otlatılarak da yararlanılabilmektedir.</p>	
	<p>Çok yıllık baklagillerle kıraç alanlarda yapılacak münavebelerde ilk düşünülebiyecek bitki korungadır.Özellikle ekonomik olarak tahıl üretimi yapılmayan yüksek ve erozyon sorunu bulunan yerlerde en kısa zamanda ekim planlamasına gidilerek tahıl yerine çok yıllık yem bitkilerinin (özellikle korunga gibi) alınması gerekmektedir.</p>	
	<p>Yemeklik tane baklagillerden nohut ve mercimek özellikle kurak iklim koşullarında toprak verimliliğini koruma, artırma ve nadas alanlarının azaltılmasında kullanıma olanağı bulan bitkilendir.</p>	
	<p>Aynı şekilde endüstri bitkilerinin nadas alanlarına sokulabilme olanaklarının araştırıldığı, çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.Bu amaçla bölgede kuruga dayanıklı ayçiçeği,aspir ve kolza çeşitleriyle ciddi denemelerin yapılması gereklidir.Zira nadasan çıkarılacak alanlarda her yıl üretim için bölge ekolojik koşullarına uygun ürün çeşitlendirmesi zorunludur.</p>	
	<p>Bölgemiz gibi hayvancılığın geliştirilmesi açısından önem taşıyan yerlerde yem bitkileriyle yapılan ekim nöbetleri daha ekonomik olmaktadır.Böyle işletmelerde hem toprağı islah etmek, hemde kaba yem üretimini sağlamak mümkün olacaktır.Ayrıca bu bitkilerin erozyonu önlemek açısından taşıdıkları önemi de gözardı etmemek gerekir.</p>	

30	Amasya İli Atmosfer Kontrollü Soğuk Hava Deposu Fizibilite Etüdünün Yapılması	-Amasya İli Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	- TKDK Amasya İl Koordinatörü -OKA -Özel İdare -Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	2018-2020	Soğuk hava depoları, taze meyve ve sebzeleri bozulmadan, tazelikli ve dış görünüşünü koruyarak kullanım anına kadar bir müddet muhafaza edilen ve gerekli teknik koşulların sağlandığı tesislerdir. Meyve ve sebzeleri depolamanın temel amaçları; ürünün kalitesini korumak, hastalıkları kontrol etmek, yetiştirme mevsimleri dışında da bulunmasını sağlamak, ürünlerin yüksek fiyat dönemlerinde pazara sürümüne olanak vermek ve işletmenin ihtiyaç fazlası ürününü korumaktır.	Diğer taraftan bitkisel iç yağ talebinin karşılanması, yağlı tohumlar üretimimizi hızla artırmayı gerektirdiğinden, bölgemiz koşullarında yukarıda bahsedilen yağ bitkileri umut verici görülmektedir. Tahıl-nadas ekim nöbetlerinin uygulandığı alanlarda ürün çeşitlendirmesi gerçekleştirildiğinde, iş gücünün aylara daha iyi dağılımı sağlanacağından, insan kaynağının verimli kullanımı, dolayısıyla ulusal ekonomiye katkı sözkonusu olacaktır. Bütün bunların yanında tarımda entansifleşme gerçekleştirilmiş olacaktır. Günümüzün ekonomik koşulları bu alanlarda mümkün olduğunca nadasın azaltılmasını ve bölge çiftçisinin gelirinin artırılmasını gerektirmektedir. Bölgemizde sulama suyu potansiyeli ekonomik sınırlar içerisinde kullanıma alınır, arazi kullanımındaki çelişkiler düzeltilir ve bölge koşullarına uygun ekim nöbeti uygulamalarıyla ürün çeşitlendirmesi yapılırsa nadas alanlarının daha da daraltılması mümkün olabilecektir. Nadaslı tarıma devam edilmesi zorunlu alanlardan daha etkin yararlanmak için ise kuru tarım tekniklerinin uygulanması gerekmektedir.	-İlimiz için atmosfer kontrollü soğuk hava deposu fizibilite etüdünün yapılması
----	---	---	---	-----------	--	---	---

	<p>Depolama yapıları; yetiştirme mevsimi dışında üründen yararlanmayı, üreticinin pazar fiyatlarını izleyerek ürünün uygun zamanlarda uygun fiyatlarla pazara sürümünü, tüketicinin pazarda uzun süre daha nitelikli ve uygun fiyatlarla ürün bulmasını, üretim ve pazarlama işlerinin güçünün yıl içerisinde dengeli şekilde dağılımını, ürünü değerlendiren sanayinin daha uzun süre ve ekonomik olarak çalışma olanağı bulmasını sağlamaktadır</p> <p>Kontrollü Atmosferli (KA) depolarda sıcaklık, bağıl nem ve ortamdaki gaz (karbondioksit ve oksijen) seviyesi kontrol edilebilmektedir. Bu depolarda temel prensip; ortamdaki oksijen oranını azaltıp karbondioksit oranını artırarak ürünlerin solunum hızını düşürmektir. Bu ortam oksijenin neredeyse yok edildiği, azotlu bir ortamın oluşturulduğu, saklanan sebze ve meyveden üreyen zarar verici karbondioksit ve etilen gazının emildiği, ideal soğutma derecesinin sağlandığı bir ortamdır. Çevreye duyarlı, kimyasal ya da benzeri herhangi bir yöntem içermeyen Atmosfer kontrollü soğuk muhafaza depolarında yaşam durmakta ve depolanan ürünlerde sürekli tazelik sağlanmaktadır. Bu sayede ürünler daha uzun süre ve daha kaliteli olarak depolanabilmektedir. Depolardaki gaz bileşimi ürünün tür ve çeşidine göre değişmektedir. Bu depolama sistemi, taze meyve ve sebze için dalından koparıldığı tazelikte, ıskartasız, daha uzun süre depolama kapasitesine sahip muhafaza yöntemlerinden birisidir.</p> <p>KA taze meyve ve sebze için depolanmasında dünya çapında kullanılmaktadır. Atmosfer kontrollü depo depolama teknolojisinde en üst düzeydedir.</p>

	<p>Atmosfer kontrollü soğuk hava depoları normal sistem soğuk hava depolarına göre çok daha modern ve ihracata uygun ürün saklanması sağlayan ve özellikle elma depolaması için çok tavsiye edilen bir sistemdir. KA'da muhafazanın normal atmosfer ile karşılaştırıldığında sağladığı en önemli avantajlar muhafaza süresini iki kata yakınuzatması ve üründe meydana gelen ağırlık kaybını 3-4 kat(% 70 oranında) azaltması olarak bildirilmektedir.</p> <p>Globalleşen dünya tarımında, tarımsal ürünlerin depolanması, depolamadan kaynaklanan kayıpların giderilmesi, ürünün en uygun sürelerde ve düzenli olarak pazara sevk edilmesi ve pazar taleplerinin karşılanması büyük önem arz etmektedir. İlimizde normal atmosfer koşullarında depolama yapan yeterliye yakın seviyede soğuk hava deposu bulunmaktadır. Ancak yukarıda anlatılan üstün özellikleri nedeniyle tüketilmeyen ve pazara sürülemeyen meyvelerin israfını önlemek için fizibilite çalışmaları yapılarak yeni nesil atmosfer kontrollü soğuk hava deposu yapımı da gündeme alınmalı ve ihtiyaç halinde teşvik edilmelidir. Meyve ve sebze mevsimi kavramının ortadan kalktığı günümüzde saklanabilir özellikteki ürünlerin 12 ay boyunca tüketiciye ulaştırılması hem bölgemiz hem de şehrimiz üreticilerine fayda sağlayacaktır. Ürün kalitemizin uluslararası standartlara uygunluğu laboratuvarlarla belgelenmesi ihracat fırsatlarına da kapı aralayacaktır. Tarım sektörünün en büyük sorunlarının başında gelen ürünlerin çürümesi ve atıl duruma gelmesi bu sayede minimuma indirilecek sonuçların tarım sektörüne sağlayacağı katkı, başta elma olmak üzere meyve üreticilerine son derece olumlu düzeyde olacaktır.</p>

31	Süt Sığırcılığına Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi ve Damızlık Süt Sığırcılıklarının niteliklerinin artırılması	Amasya İli Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	-Amasya İli Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	İnsan beslenmesinde büyük bir yere ve öneme sahip olan inek sütü üretiminin artırılması amacıyla süt sığırcılığının nicelik ve nitelik yönünden geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle hayvancılığı ileri olan ülkelerdeki gibi modern sistemlere geçilmesi ve bunun yaygınlaştırılması; üretim düzeyi ve kalitesi yüksek olan işletmelerin model alınması iyi bir çözüm olacaktır. Bahsi olunan bu modern alt yapının oluşturulmasında büyük işletmelerin ciddi manada problemleri olmadığı, ancak küçük aile işletmelerinin bu sistemleri uygulamak için ciddi desteğe ve teknik bilgiye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Türkiye genelinde olduğu gibi Amasya'daki hayvancılık işletmelerinin azımsanmayacak bir bölümünün küçük aile işletmelerinden oluştuğu düşünüldüğünde, üretim miktar ve kalitesinin artırılmasında bu potansiyelin canlandırılması kritik bir önem taşımaktadır. Bu amaçla söz konusu işletmelerde öncelikle üreticilerin yüksek damızlık değeri taşıyan hayvanlarla modern üretime geçmeleri sağlanmalıdır. Aksi takdirde verimsiz bir sürü hiçbir zaman karlı olmayacağı için çiftçinin üretime devam etmesi de söz konusu olmayacaktır. Ancak sadece iyi nitelikli damızlık temini de tek başına bir çözüm değildir. Bunun yanında bakım ve beslenme konusunda üreticiler bilinçlendirilmeli ve üreticilere konu ile ilgili uygulama ağırlıklı çeşitli eğitimler verilmelidir. Çünkü yüksek verimli hayvanların verim payı ihtiyacı da yüksek olacağından iyi bir bakım ve beslenme programı gerekmektedir.	-Üretim düzeyi -Üretim kalite seviyesi -Damızlık değeri yüksek hayvan sayısı -Destek alan üretici sayısı -Eğitim faaliyet sayısı -Eğitim faaliyetlerine katılan üretici sayısı
----	--	--	---	-----------	---	---

32	Damızlık Et Sığırını Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	-Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	Amasya'da pek çok Besi İşletmesi genellikle ticari işletmeler şeklinde olup, küçük yaşta alınan buzağların, damızlık dışı bırakılan hayvanların veya erkek hayvanların hedef canlı ağırlığa ulaşılmasına kadar belli bir besi programına tabi tutulması şeklinde yapılmaktadır. Büyük işletmeler için karlı bir program olmakla birlikte küçük işletmeler için kalıcı bir üretim şekli olmamaktadır. Çünkü hayvancılıkta karlılığın sağlanabilmesi, büyük ölçüde sürünün devamlılığına bağlıdır. Bu nedenle damızlık et sığır işletmelerinin sayısının ve niteliğinin artırılması gerekmektedir. Böylece bilinçli bir üretimle hem kaliteli damızlıklar yetiştirilerek bölgedeki damızlık materyal problemi çözülecek hem de kendi sürüsünü kuran yetiştirici için sürdürülebilir bir hayvancılık olacaktır. Bunun sonucunda hayvan ithalatlarının önüne geçilebilecek ve Amasya ili Türkiye için önemli bir damızlık materyal temin noktası olacaktır. Bu konuda yeterli teşviklerle üreticilerin damızlık et sığır yetiştiriciliğine özendirilmesi ve üreticilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.	-Damızlık İşletme Sayısı -Eğitim faaliyet sayısı -Eğitim faaliyetlerine katılan üretici sayısı -Verilen teşvik oranı
33	Besi Sığırcılığı konusunda önemli bir potansiyele sahip olan Suluova'da et ve et ürünleri işleme tesislerinin artırılması	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	-Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	Suluova ilçesi besi sığırcılığı yönünden önemli bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle, durumun avantaja çevrilip modern teknoloji ile donatılmış et ve et ürünleri işleme tesislerinin kurulması teşvik edilmelidir. Böylece hem Amasya ili bir et markası haline gelecek hem de yeni bir iş istihdam alanı oluşturulacaktır.	-Modern Et ve et ürünleri işleme tesis sayısı

34	Bölgeye uygun alternatif yem bitkilerinin belirlenerek üretime teşvik edilmesi ve mevcut yem bitki ekim alanlarının artırılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Hayvansal üretim girdilerinin en büyük oranını yem materyali oluşturmaktadır. Rasyonel bir üretim için yem ham maddelerinin daha ucuza temin edilmesi bir zorunluluktur. Bu nedenle bölgenin iklim özelliklerine uygun yeni alternatif yem bitkileri belirlenmeli ve bu bitkilerin yetiştirilmesi konusunda üreticinin özendirilmesi, teşvik edilmesi gerekmektedir. Mevcut yem bitkileri ekimi ise artırılmalı ve böylece hayvanlara daha ucuz yem kaynağı oluşturulmalıdır.	-Teşvikten yararlanan üretici sayısı -Yem bitkileri ekim alanı
35	Meraya dayalı hayvancılığın geliştirilmesi ve mera ıslah çalışmalarının artırılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	-Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Karlı bir hayvancılık öncelikle üretim maliyetlerinin düşürülmesi sonucu gerçekleştirilebilir. Bunun yapılabilmesi için mülkiyeti devlette ve kullanımı yöre halkında olan mera olarak isimlendirilen otlakların etkin bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Meralar büyükbaş ve küçükbaş hayvanların kaba yem ihtiyaçlarını karşılanabileceği, yem bitkileri ile donanmış doğal alanlardır. Ruminant (geviş getiren) hayvanların kaba yem ihtiyaçlarının karşılanmasında bu doğal alanların değerlendirilmesi önem arz etmekte fakat kuraklık gibi nedenlerle otlatma mevsimi boyunca doğal meraların çoğunlukla yeterli olmadığı görülmektedir. Bu amaçla öncelikle meraların mevcut durum analizi yapılmalı; ot verimi, ot kalitesi ve kapasitesi, yöredeki hayvan sayısının belirlenmesi ile ilgili raporlar hazırlanmalıdır. Hazırlanan raporlar dikkate alınarak mevcut meralar en uygun yöntemlerle rehabilite edilmeli, taşınmaya müsait meralarda erozyonu önleyebilecek tedbirler alınmalı ve hayvanların otlatılmaları için kullanıma hazır hale getirilmelidir.	-Faydalanılan azami alan -Otlatılan hayvan sayısı -Üretim miktarı

36	Meraların Amenajman ilkelerine uygun olarak kullanımının sağlanması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Özel İdaresi	2018-2023	Yapılacak ıslah çalışmaları ile ot verim ve kapasitesi artırılmış; ot kalitesi iyileştirilmiş; zehirli bitkiler tarafından sebep olunan zehirlenmeler kontrol altına alınmış olacak ve dolayısıyla hayvansal üretim miktar ve kalitesi arttırılacaktır. Ayrıca hayvanları merada otlatmanın ayak tırnak hastalıklarının önlenmesinde büyük bir avantaj olacaktır. Suluova Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün Ayrancı, Saluca, Kurnaz, Saygılı, Yüzbeyi, Uzunoba, Kapancıağlı, Cürü ve Deveci köyleri için planlanan mera ıslahı amenajmanı projesi öncü olma niteliğindedir.	-Denetim düzeyi -Eğitim verilen üretici sayısı
37	Buzağı kayıplarının önlenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Bölgedeki meraların düzenli bir sistemle kullanılması büyük bir önem arz etmektedir. Bu amaçla meraların amenajman ilkelerine uygun olarak değerlendirilmesi konusunda yöredeki üreticilerin bilinçlendirilmesi ve yetkili kişilerce denetimlerinin yapılması gerekmektedir. Bu denetimler ile otlatma kapasitesi belirlenerek aşırı otlatmanın önüne geçilebilecek; hayvan türüne uygun bir otlatma programı uygulanabilecektir. Aksi takdirde yalnızca mera ıslah çalışmalarının yapılması yeterli olmayacak ve meraların sürdürülebilirliği sağlanamayacaktır. Nüfusu az olan ve hayvancılık yapan yetiştirici sayısı düşük olan köylerdeki meraların mera yönetmeliği çerçevesinde civardaki diğer üreticilerin kullanımına açılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.	-Buzağı ölüm oranı -Bilinçlendirilen üretici sayısı -Konuyla ilgili Panel,

	<p>Buzağı ölümlerinin düşürülmesi ile canlı hayvan ve et ithalatlarının önüne geçilebilecektir. Bu amaçla, öncelikle dişi hayvanların uygun dönemde (ergin canlı ağırlığının yaklaşık ¾'üne ulaştığında) damızlıkta kullanılması ve gebe hayvanların bu dönemde iyi bir bakım ve beslenme programına tabi tutulması gerekmektedir. Doğumdan sonra ise hem annenin hem de buzağının bakım ve beslenmesine dikkat edilmelidir. Buzağının doğumdan sonraki ilk yarım saat içerisinde annesinden ilk sütünü alması gerekmektedir. Bu süte kolostrum (ağız sütü) denilmektedir. Yeni doğan buzağının yeterli serum immunoglobulin düzeyini sağlayabilmesi bu sütü alabilmesine bağlıdır. Çünkü insan yavrusunun aksine yeni doğan buzağılar bütün antikorları ağız sütünden almaktadırlar. Yeterli düzeyde ağız sütü içermeyen buzağılar septisemiden ölebilir. Bunun önlenmesi için yetiştiricilerin konuyla ilgili daha fazla bilinçlendirilmesi gerekmektedir.</p>	Sempozyum sayısı

38	Suluova şehir merkezinde bulunan hayvan barınaklarının şehir merkezinden uzağa taşınması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	-Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü -Suluova Kaymakamlığı -Suluova Belediyesi	2018-2023	Suluova şehir merkezinde yer alan ahırların şehirden uzakta belirlenen alanlara taşınması gerekmektedir. Bu anlamda Suluova Kaymakamlığı'nın "Çiftlik Evleri" projesinin hayata geçirilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bu proje ile şehir merkezinde bulunan barınaklar, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından yapılan çiftlik evleri şeklinde şehirden uzak bir yerde toplulaştırılabilecektir. Özel olarak yapılacak bu konutlarda yetiştiriciler yaşamlarını devam ettirirken hemen yakınlarında bulunan modern hayvan barınaklarında üretime devam edebileceklerdir. Böylece hem yetiştiriciler için yeni bir yaşam alanı olacak hem de şehir yaşamını olumsuz olarak etkileyen görüntü, kirlilik ve koku bertaraf edilmiş olacaktır. Aynı zamanda küçük ölçekli işletmelerin bu şekilde bir araya getirilmesi ile yetiştiriciler fikir alışverişinde bulunabilecek ve bu durum hayvancılık konusunda yetiştiricileri teşvik ederek üretim faaliyetlerini olumlu anlamda etkileyecektir.	-Şehir merkezinden taşınan ahır sayısı -Bir araya getirilen çiftlik sayısı
39	Sürü yönetimi eğitimlerine ağırlık verilmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Sürünün sevk ve idaresinin kolaylaştırılması, dönemlerine göre bakım işlerinin tam ve doğru bir şekilde yapılabilmesi, ihtiyaca uygun beslenme programlarının uygulanabilmesi ve hayvan sağlığını koruyacak tedbirlerin alınması için yetiştiricilerin teknik bilgilerle donatılması ve çeşitli uygulamalı eğitimlere katılmaları ve eğitimler sonucu çeşitli sertifikalar almaları sağlanmalıdır. Böylece bilinçli üreticilerin yetiştirilmesi ile hayvancılığın bir meslek olarak kabul ettirilmiş ve teknik bilgi olmadan karlı bir üretimin yapılamayacağına gösterilmiş olacaktır. Sürü yönetimi kurslarına katılan yetiştiricilerin hem kendi işletmelerinde uygulayabilecekleri faydalı bilgileri alması hem de diğer büyük işletmelerde istihdam ettirilebilmeleri açısından arz etmektedir.	-Açılan kurs sayısı -Kursa katılan yetiştirici sayısı

40	Hayvancılık işletmelerinde kayıt tutmanın önemi hakkında yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi ve işletmelerde kayıt tutma sistemine yönelik bilgisayar paket programlarının kullanımının yaygınlaştırılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Hayvancılık işletmelerinde kayıt tutmak için bilgisayar paket programlarının kullanımının yaygınlaştırılması ile bakım, beslenme, kesim öncesi ve sonrası veriler, hastalık, sürü yönetimi ve soy kütüğü gibi bilgiler veritabanlarında uzun süre saklanabilecek ve gerektiğinde bu kayıtlara istenilen zaman hızlı bir şekilde ulaşılabilecektir. Bu tür paket programlarının işletmelerde kullanımının yaygınlaştırılması için konuyla ilgili bilinçlendirme toplantıları yapılmalı ve programın avantajları ve kullanımı hakkında eğitimler düzenlenmelidir.	-Bilgisayarlı kayıt sistemini kullanan işletme sayısı -Konu ile ilgili gerçekleştirilen bilinçlendirme toplantısı -Program kullanımı hakkında eğitim faaliyet sayısı ve eğitime katılan yetiştirici sayısı
41	Amasya ilinde hayvancılıkla ilgili yeni ürünlerin yaygınlaştırılması ve konsantre yem ham maddelerinin (tahılların) flakes uygulamalarının artırılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Özel İdaresi	2018-2023	Yetiştiricilerin yeniliklerle buluşturulması hayvancılıkta karlı ve başarılı bir üretim için oldukça önemlidir. Yeni teknolojilerin takip edilmesi ve hayvanların yemden en iyi oranda yararlanabileceği sistemlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu anlamda ruminantlarda tahılların kırılması ve ezilmesine oranla nişasta sindirilebilirliği daha yüksek olan flakes gibi uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yem maliyetini düşürebilecek ve yemden yararlanmanın en iyi olduğu yeni tekniklerin kullanılması ile bölge hayvancılığı ciddi manada geliştirilmiş olacaktır.	-Flake makine sayısı ve desteği -İşletmede steamflake tahıl teknolojisini kullanan yetiştirici sayısı -Konu ile ilgili bilinçlendirilen yetiştirici sayısı
42	Alternatif kaba yem kaynaklarının geliştirilmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Silaj, yetiştiricilerin hayvanlarına yedirdikleri önemli bir sulu kaba yem kaynağıdır. Bazı avantajları (kolay silolanabilir olması) ve yetiştirme tipine uygunluğu gibi nedenlerle mısır silajı en çok tercih edilen silaj tipidir.	-Alternatif kaynakları kullanan işletme sayısı -Desteklenen haylalaj makine sayısı

43	Topraksız yem bitkileri üretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	<p>Fakat buna alternatif olabilecek bölgede yetiştirilmesi uygun yeşil yem bitkilerinin silolanması ile çeşitlilik artırılmalıdır. Amasya'nın elma üretim potansiyeli düşünüldüğünde taze veya kuru elma posası ve elma posası silajının süt sığırcılığına alternatif bir kaynak olarak kullanılmasıyla yem maliyetinin düşürülmesine katkı sağlayacak ve sonuçta bölge hayvancılığının gelişmesini teşvik edecektir. Elma posası, karbonhidrat içeriği düşük olan yem kaynaklarının silajının yapılmasında da kullanılabilir. Önemli bir silaj katkı değeri olan atıktır. Bu yem ürünün değerlendirilmesi için yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca otların kurutulup saklanması daha avantajlı olan haylaj (kuru silaj) yem teknolojisinin de yeterli bir şekilde tanıtımı yapılmalı ve desteklenmelidir.</p>	<p>-Topraksız tarım yapan işletme sayısı -Konu ile ilgili yapılan bilgilendirme toplantıları -Demonstrasyonlara katılan çiftçi sayısı</p>
----	---	---	---	-----------	--	---

44	Yem bilgisi ve teknoloji, hayvan besleme, rasyon hazırlama, hayvan bakımı, hijyen, hayvan refahı gibi konularda bölgedeki hayvan yetiştiricilerinin bilinçlendirilmesi ve çeşitli hayvancılık fuarlarına katılımlarının desteklenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Bölgede özellikle küçük ölçekli işletmeler olmak üzere pek çok hayvancılık işletmesinde bakım ve beslenmenin teknik bilgilerden yoksun ve daha çok geleneksel olarak devam ettirildiği görülmektedir. Üretimi arttırmak için hayvan bakım ve beslenmesi üzerine teknik bilgilerin kullanımının sağlanması ve yeniliklerin kazandırılması gerekmektedir. Bu amaçla yetiştiriciler için kurslar açılması, yetiştiricilerin hayvancılık konusunda bilinçlendirilmesi ve hayvancılığın bir meslek olarak kabul ettirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yetiştiricilerin organize edilen hayvan fuarlarına katılımın desteklenmesi ile modern uygulamaların yakından takip edilmesine imkan verilmelidir.	-Bakım ve beslenme konuları ile ilgili verilen eğitim sayısı ve katılım oranı -Hayvancılık fuarlarına katılan çiftçi sayısı
45	Hayvansal üretimin teşvik edilmesi amacıyla bölgede hayvan sergi ve panayırlarının düzenlenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya Belediye Başkanlığı	2018-2023	Sergi ve panayırlar düzenlenerek yetiştiriciler bir araya getirilmelidir. Sergilenen hayvanların yarıştırılması sonucu dereceye giren hayvanların sahiplerinin ödüllendirilmesi ile yetiştiriciler arasında tatlı bir rekabet ortamı oluşturulacak ve dolayısıyla üretim desteklenmiş olacaktır.	-Düzenlenen sergi ve panayır sayısı -Sergi ve panayırlara katılım oranı

46	Yöresel süt ürünlerinin tanıtılması, geliştirilmesi ve pazarlama imkanlarının sağlanması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Köy peynirlerinin ve küp çökelek gibi Karadeniz yöresel ürünlerinin tanıtımının yapılması, bu gibi ürünlerin geliştirilmesi ve pazarlama kolaylığı sağlanmalıdır. Ayrıca Amasya'nın haşhaş tarımında önemli bir potansiyele sahip olması sebebiyle alternatif bir peynir çeşidi olarak haşhaşlı peynir gibi üretimlerin yapılması ve yaygınlaştırılması önemli olacaktır.	-Yöresel ürün pazarlarının sayısı -Yöresel ürün tanıtımı için hazırlanan ve dağıtılan broşür sayısı
47	Bölgede küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin canlandırılması ve bir Gen kaynağı olarak Amasya Herik koyununun korunması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Bölgede bulunan Amasya Heriğinin bir gen kaynağı olarak yerinde korunması gerekmektedir. Bu nedenle irttaki mevcut varyasyonun kaybedilmemesi için çeşitli koruma projeleri ve programları yapılmalıdır. Ayrıca Küçükbaş hayvan bakım ve beslenmesi yönünden yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi sağlanmalıdır.	-Herik koyununun korunması ile ilgili başlatılan programlar -Küçükbaş hayvan bakım ve beslenme konusunda eğitim verilen yetiştirici sayısı
48	Proje yazma eğitimlerinin gerçekleştirilmesi ve genç çiftçilere bitkisel üretim ve hayvansal üretim faaliyet alanlarında proje yarışmaları düzenlenerek dereceye girenlerin projelerinin desteklenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü TKDK	2018-2023	Bitkisel ve hayvansal üretimde bulunan başta genç ve kadın yetiştiriciler olmak üzere yetiştiricilerin üretime özendirilmesi amacıyla çeşitli proje eğitimlerinden sonra proje yarışmaları düzenlenerek hayata geçirilebilecek kayda değer projelerin desteklenmesi gerekmektedir. Böylece yetiştiricilerin üretime teşvik edilmesi sağlanmış olacaktır.	-Yapılan proje yarışma sayısı -Destek düzeyi

49	Mobil eğitim araçları ile görevlendirilen teknik elemanlar tarafından büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin özellikle hayvan ayak tırnak bakımı, parazitlerle mücadele gibi teknik konularda yerinde bilgilendirilmesi ve çeşitli hizmetlerin götürülmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Türkiye'de örneği bulunan mobil eğitim araçları ile söz konusu bölgede teknik elemanların hayvan yetiştiricilerini yerinde bilgilendirmesi önemli bir uygulama olacaktır. Böylece herhangi bir sebeple eğitim kurslarına katılmayan, katılma imkanı bulamayan yetiştiricilere yerinde özellikle ayak tırnak bakımı, parazit mücadelesi gibi konularda teknik ve uygulamalı bilgi verilerek hayvancılığın gelişimine katkı sağlanmalıdır.	-Konuyla ilgili proje varlığı ve kapsamı -Bölgedeki mobil eğitim araç sayısı
50	Yem analiz laboratuvarlarının aktif olarak kullanımının sağlanması ve kendi rasyonlarını hazırlayan yetiştiricilerin yem numunelerinin analizinin yaptırılması konusunda bilinçlendirilmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya Üniversitesi	2018-2023	Büyük işletmeler kendi bünyelerinde bulunan laboratuvarlarda yem analizlerini yapabilmekte ve bunu bir rutin olarak devam ettirebilmekte veya kesif yem karmalarını dışarıdan temin ettikleri için bu bilgiye yem fabrikalarının yapmış olduğu analiz sonuçlarından ulaşabilmekteyler. Ancak kendi rasyonunu hazırlayan küçük veya orta büyüklükteki işletmeler bunu gerçekleştirememektedir. Bu amaçla hayvan ihtiyacına uygun rasyonların hazırlanmasında yem ham maddelerinin laboratuvar analiz sonuçlarına göre değerlendirilmesi önem arz etmektedir.	-Analiz edilen

51	Hayvansal atıkların kontrolünde Biyogaz tesislerinden maksimum kapasite ile faydalanılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Suluova'da bulunan 2 adet biyogaz tesisinden bir tanesi aktif olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Aktif olan ve Suluova Besi OSB'de bulunan biyogaz tesisinin bazı işletmelerin hayvansal atıklarını vidanjör sistemiyle aldığı bilinmektedir. Besi OSB'den uzak olan büyük ve küçük işletmelerde ise böyle bir kanal sistemi ile aktarma işlemi yapılamamaktadır. Bu durumda yetiştiricilerin bir kısmının hayvansal atıklarını Tersakan Irmağına boşalttığı ve Tersakan'ın ciddi anlamda kirlenmesine neden olmaktadır. Bunun önüne geçilmesi için uzak yerlerdeki hayvansal atıkların toplanması konusunda faaliyette bulunacağı bilgisi verilen Besi OSB'de bulunan aktif olmayan tesisin aktifleştirilmesi gerekmektedir. Böylece hem atıklar değerlendirilmiş ve enerji elde edilmiş hem de kirliliğin önüne geçilmiş olacaktır.	-Destek oranı -Pelet gübre tesis sayısı
52	Kanatlı hayvan atıklarının değerlendirilmesinde pelet gübre tesislerinin kurulmasının teşvik edilmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Bölgede atık kontrolü ile bundan kaynaklı çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi amacıyla kanatlı hayvanların katı atıkları organik pelet gübre yapımında değerlendirilebilir. Bu tip tesislerin kurulması ve geliştirilmesi teşvik edilmelidir. Böylece elde edilen gübre, başta sakı yetiştiriciliği olmak üzere sebze ve meyve yetiştiriciliği gibi faaliyetlerde değerlendirilerek katma değer sağlayacak hem de atık yönetimi gerçekleştirilmiş olacaktır.	-Destek oranı -Pelet gübre tesis sayısı
53	Rendering işleme tesislerinin kurulmasının teşvik edilmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Mezbaha atıklarının değerlendirilebileceği yeni modern rendering işleme tesislerinin kurulması gerekmektedir. Bu tip tesislerin desteklenmesi ve geliştirilmesi ile hayvansal atıklar değerlendirilmiş olacaktır. Rendering ürünleri yönetmelikte izin verilen türlerde ve sınırlar dahilinde protein kaynağı olarak kullanılabilir.	-Rendering İşleme Tesis Sayısı -Destek oranı

54	Gübre çukurlarının yapılmasının sağlanması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Tersakan'ı kirleten hayvansal atıkların önüne geçebilmenin bir yolu da gübre çukurlarının yapılması ile olacaktır.	-Yapılan gübre çukuru sayısı
55	Arıcılık faaliyetlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	2018-2023	Bitki florası ile önemli bir noktada yer alan Amasya'da arıcılık faaliyetlerinin arttırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu faaliyet kolu ile ilgili yetiştiricilerin özendirilmesi amacıyla desteklenmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir.	-Arılı kovan sayısı ve bal üretim düzeyi -Destek payı -Proje varlığı -Verilen eğitim sayısı
56	Suluova Yedikır Barajının (Yedi Kuğular Kuş Cenneti)yer aldığı ve oldukça yoğun bir ilgiye sahip mesire alanı içerisinde çeşitli süs tavuklarından oluşan bahçelerin kurulması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Suluova Belediye Başkanlığı	2018-2023	Bu konuda yapılacak projeler ile süs tavuk ırklarından oluşan bahçelerin kurulması Yedikır Barajı'nı turistler için cazibe merkezi haline getirecektir.	-Proje varlığı
57	Keçi kılından elde edilen ve kırınap (eğirme) adı verilen ipleri kullanarak yapılan el sanatının yaşatılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2023	Keçi kılından eğrilen ve kırınap adı verilen iplerin kullanımı ile çeşitli objelerin yapılması ve bölgeye gelen turistlere sergilenmesi hem geleneksel bir el sanatının yaşatılması hem de kırsal kalkınmayı desteklemek için oldukça önemlidir. Bu nedenle bu el sanatının canlandırılması gerekmektedir.	-El sanatının tanıtımı ile ilgili faaliyet düzeyi

58	Çeşitli geleneksel ata sporları ve biniciliğin devam ettirilmesi ve geliştirilmesine yönelik projelerin yapılması	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2023	Ata sporlarının yaşatılması ve geliştirilmesi amacıyla çeşitli projelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yapılabilecek geniş kapsamlı projeler ile hem kaybolmaya yüz tutmuş ata sporları canlandırılmış olacak hem de bölgedeki insanların şehir stresinden uzakta güzel vakit geçirebilmeleri için yeni sosyal tesislerde atalar sporları olacaktır. Ayrıca bu sosyal tesislerde ata sporları yarışmalarının düzenlenmesi ile bölge yerli/yabancı turistler için gözde bir merkez haline gelecektir.	-Konuyla ilgili proje sayısı -Ata sporu faaliyetlerinin tanıtım düzeyi -Ata sporları yarışma organizasyon sayısı -Desteklenen proje sayısı
59	Yaban hayvan tahnitlerinin yapılması ve müzelerde sergilenmesi	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2018-2023	Doğada ölmüş ve doku bütünlüğü bozulmamış hayvanların biyirkişiler tarafından tahnitlerinin yapılması ve tahniti yapılan bu hayvanların sergilenmesi müzelerin açılması her kesimden ve yaş grubundan insanın ilgisini çekebilecek, genel kültürü olumlu anlamda etkileyebilecek bir yenilik olacaktır. Yaban hayatta ölen hayvanların bu şekilde değerlendirilebilmesi için doku bütünlüğü bozulmadan bulunduğu yerden alınması gerekmektedir. Bu anlamda ölmüş olan hayvanların ihbar sistemi ile ilgili kuruma bildirilmesi sağlanmalıdır. Bunun ile ilgili bilgilendirme tarzında broşür ve benzerleri dağıtılmalıdır.	-Tahnit yapan kişi sayısı -Bilgilendirilen kişi sayısı -Müzenin açılması
60	Tarımsal üretici örgütlerinin kurumsallaşmalarının sağlanarak rekabet güçlerinin geliştirilmesi	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- İl Özel İdaresi - Tarım Kooperatifleri - Tarım Üretici Birlikleri - Ziraat Odaları (il ve ilçeler)	2018-2023	Kırsal alanlara tarımsal hizmetlerin götürülmesi belirli bir altyapıyı, bilgi birikimini ve insan kaynağını gerektirmektedir. Yerel yönetimler tarafından sağlanan tarımsal hizmetlerin ve kırsal kalkınma faaliyetlerinin belirli bir plan ve program çerçevesinde etkili bir şekilde ulaştırılmasında kooperatifler ve üretici örgütleri kritik önemdedir. Çoğu zaman kooperatifler kaynakların etkin bir şekilde yerine ulaştırılmasında en uygun organizasyonlar olabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı tarımsal üretici örgütlerine yönelik verilecek eğitimlerle kurumsallaşma alt yapıları oluşturularak üretim ve pazarlama alanlarının hazırlanacak, piyasada rekabet güçleri artırılacaktır.	-53 adet tarımsal kalkınma, 105 adet sulama ve bir adet pancar ekicileri kooperatiflerine kurumsallaşma eğitimlerinin verilmesi ve ardından her birinin üretim ve pazarlama alanlarının hazırlanmasının sağlanması.

61	Tarım ürünlerinin endüstriyel ürüne dönüştürülmesi sistemlerinin geliştirilerek, ürünlerin mamul ve yarı mamul olarak pazara sunulması katma değerlerinin artırılması	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Tarım Kooperatifleri - Tarım Üretici Birlikleri - Ziraat Odaları (İl ve İlçeler) - KOSGEB - TKDK - OKA	2018-2023	Küreselleşme ile birlikte şeffaflaşan ülke sınırları rekabeti yerelden uluslararası doğru taşımaktadır. Artık tarım işletmeleri birçok yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetten etkilenebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde tarım sektörüne bakıldığında ürünlerin pazarlara mamul ve yarı mamul olarak sürülmesini sağlayacak sistemlerin geliştirildiği görülmektedir. Bu sistem hem sektörü geliştirmekte hem de üreticiye daha çok kazandırmaktadır. Endüstriyel ürünlerin üretilmesi ve ürünlerin yarı mamul ve mamul olarak pazara sunulmasının faydaları konusunda üretici, birlik ve kooperatiflerin bilinçlendirilmesi, yatırım yapmaları için teşvik sistemlerinin anlatılması ve hibe desteklerinde tarımda endüstrileşmeye daha çok pay ayrılması.	- Tarımsal endüstride yatırım yapan girişimci sayısı - Yatırım için ayrılan hibe miktarı - Bilinçlendirme eğitimlerine katılacak kişi sayısı
62	Su kaynaklarının akılcı ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması ve tarımsal sulamada elektronik sayaçla kartlı sistem kullanılmasına geçişin yaygınlaştırılması.	-Özel İdare -DSİ	- Özel İdare - DSİ - Kooperatifler ve Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	Doğru bir toprak ve su kaynakları politikası; başarılı bir tarımsal yapının temelini oluşturmaktadır. Fakat bu durum üreticilerin su kullanımında bilinçli olmalarını gerektirmektedir. Bilinçli bir su kullanımı hem su tasarrufu sağlayacak hem de tarımsal üretimde verimi arttıracaktır. Bilinçsiz sulama yapılması nedeniyle ülkemizde binlerce dekar arazi tarım yapılamaz hale gelmiş ve verim kayıpları oluşmuştur. Üreticilerin su kullanımını konusunda bilinçlendirilerek, sürdürülebilir bir su kullanımı için açıklamalar yapılmalıdır. Tarımsal sulamada tasarruf edilmesi, sulama yapılan alanların daha fonksiyonel olarak kullanılmasını ve toprağın yapısının korunması amacıyla, sulama bölgesinde bulunan hidrantlara elektronik sayaç takılarak, tarımsal sulamada kartlı sisteme geçilmesinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Amasya ilinde geçtiğimiz yıllarda Gümüşhacıköy Doluca Köyü bu sisteme geçmiştir).	-Bilinçlendirme eğitimlerine katılacak kişi sayısı - Kartlı sisteme geçen üretici sayısı

63	Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik hizmetlerin geliştirilmesi	-Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Özel İdare	- MEB - İl Sağlık Müdürlüğü	2018-2020	Mevsimlik gezici tarım işçiliği, günümüz tarımsal faaliyetlerinin vazgeçilmez bir parçası durumundadır. Ancak bünyesinde var olan geçicilik ve gezicilik özelliği, barınmadan eğitime kadar birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin daha uygun şartlarda yaşamlarının sağlanması için ilde yoğunluğun bulunduğu lokasyonlara yerleşkeleri kurulması gerekmektedir. Bu yerleşke içerisinde tuvalet ve banyo alanları, çamaşırhaneler, büfe ve kafeterya, çocuk oyun parkları, eğitim çağındaki çocukların ders göreceği derslikler, mescit gibi birtakım hizmetlerin verileceği alanlar oluşturulacaktır.	- 2018 yılında Amasya'nın en çok mevsimlik işçi bulunduran bölgesi olan Kızılca Köyü ve Oluz köyünde ilk yaşam merkezinin kurulması. - 2019 yılında ede edildeneyle diğer yerlerde benzer uygulamaların yapılması
64	Tarımsal faaliyetlerden dolayı ortaya çıkan çevre kirliliğinin önlenmesi	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Özel İdare - DSI - Kooperatifler ve birlikler - Yeşil İrmak Havzası Kalkınma Birliği		- Tarım Alanlarında kullanılan zirai ilaçların boş ambalajlarının, gelişi güzel çevreye atılması - Hayvansal üretim sonucunda arta kalan atıkların çevreye atılması - Tarım ürünlerinin işlenmesi sonucu ortaya çıkan atıkların çevreye atımı sonucu ortaya çıkan çevre kirliliğinin önlenmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir. Kirliliğin yol açabileceği sonuçlara ilişkin bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.	- 2018 yılında bir, diğer yıllar da ikişer kez kirliliğe ilişkin bilinçlendirme eğitimlerinin verilmesi - 2018-2023 yılları arasında gelişmelere göre denetim sayısının artırılması
65	Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi Programının Yaygınlaştırılması	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Tarım Kooperatifleri - Tarım Üretici Birlikleri - Ziraat Odaları (İl ve İlçeler) - KOSGEB - İŞKUR	2018-2020	Kırsal ekonomik kalkınmayı yönetmek, yerel aktörlerin yeterince ekonomik hayatta yer alması ile mümkündür. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kırsal kalkınma çabalarında istenilen sonuçların alınmıyor olmasının başlıca nedenlerinden biri de kadın girişimcilerin ekonomik hayata yeterince giremiyor olmasıdır. Son yıllarda Bakanlığın "Tarımda Kadın Programları" ile tarımda kadınların girişimci olarak çalışmaya başlamalarına destek olunduğu görülmektedir.	- Her yıl konuya ilişkin bir kongrenin ve bir çalıştayın düzenlenmesi - Her yıl tarımda çalışan 60 kadına Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin verilerek bu kadınların sertifikalandırılması

66	Etkin bir tarım piyasası mekanizmasının hayata geçirilmesi için ilde Ticaret Borsası'nın kurulması.	- Amasya Ticaret ve Sanayi Odası - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Tüm paydaşlar	2018-2020	Bu desteklerin il düzeyinde tarımda çalışan tüm kadınlara ulaşmasına ve bu konuda bilinçlenmelerinin sağlanmasına katkı yapılması hem kırsalın kalkınmasına önemli destek sağlayacak hem de kırsaldan kente göçün azaltılmasına da katkıda bulunacaktır. Bu konuda düzenlenecek, kongre, seminer, çalıştay, eğitim ve ödüllü proje yarışmaları konuya ilişkin farkındalığı arttıracaktır.	-Her yıl bir proje yarışması düzenleyerek dereceye girenlerin ödüllendirilmesi
67	Suluova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin tam kapasiteye ulaşması teşvik edilmelidir.	- Suluova Belediyesi - Özel İdare	- Kooperatifler - Suluova Ticaret ve Sanayi Odası	2018-2023	Etkin işleyen piyasa mekanizmasının oluşmasında, ürünlerin gerçek değerinin belirlenmesi fiyat hareketlerinde istikrarın sağlanması, alım satımın güvenilir fiyatlar üzerinden yapılması ulusal ve uluslararası piyasalar arasında dengenin kurulması noktasında borsalar bulundukları illerde önemli faydalar sağlamaktadırlar. Amasya ilinin tarım potansiyeli düşünüldüğünde İl de Ticaret Borsası'nın kurulması sektörün birçok sorunu için çözüm olacaktır.	-2020 yılında Amasya İli Ticaret Borsası'nın açılması.
67	Suluova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin tam kapasiteye ulaşması teşvik edilmelidir.	- Suluova Belediyesi - Özel İdare	- Kooperatifler - Suluova Ticaret ve Sanayi Odası	2018-2023	Ülkemizde Büyükbaş Besi Hayvancılığının yapıldığı en büyük yerleşim yerlerinden biri olan Suluova ilçesinde bulunan Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi 2004 yılında kurulmuş olmasına rağmen yeterince yatırım çekememiştir. Ayrıca şehir içerisinde çok sayıda besici bulunmaktadır. Şehir merkezinde bu işletmelerin varlığı şehrin imajı ve çevrenin sağlığı açısından risk taşımaktadır. Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi özendirici tedbirlerle şehir içindeki bu işletmelerin de bir kişi için çözüm olabilecektir.	-Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin %100 dolulukla tam kapasiteye ulaşması.

68	Atıl kalan köy okulları, öğretmen lojmanları ve okul arazilerine işlevsellik kazandırmak.	- Özel İdare - Köy Muhtarları	- Kooperatifler - Tarım Kooperatifleri - Tarım Üretici Birlikleri - Ziraat Odaları (il ve ilçeler)	2018-2023	Atıl durumda kalmış köy okulları ve öğretmen lojmanları, kullanılmadığı için, harap durumda ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Aynı zamanda atıl kapasite olarak durmaktadır. Bu kapanan okulların bina ve bahçelerinde tadilat yaparak tekrar kullanıma kazandırılması konusunda bir fizibilite çalışması yapılmalıdır. Bazı köylerde bu yerler özellikle kadınların üretim haneleri haline dönüştürülerek, kadının üretime katılmasına destek olabilir. Aynı zamanda okul bahçeleri de spor ve oyun alanları ile donatılarak kadınların bakmak zorunda oldukları çocukları için bir yaşam merkezi haline dönüştürülebilir. Bu durum köyden kente göçün azalmasına da katkı sağlayabilir.	- Tadilatı yapılarak kullanıma açılan okul sayısı
69	Makine parklarının yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir.	- Özel İdare - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Üretici örgütleri - Ziraat Odaları (il ve ilçeler)	2018-2023	Tarım sektörünün ortak ihtiyaçlarına hizmet edilmesi için kiralama yöntemi ile kırsal alanlarda makinelî tarımın yaygınlaştırılması ve maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla makine parklarının kurulması gerekmektedir. İlde bölgelere göre yapılacak çalışmalara göre önemli görülen yerlerde makine parkı kurulması için üretici örgütleri teşvik edilmeli ve hibe programı kapsamına alınmalıdır.	- Bilinçlendirme çalışması yapılan üretici örgütü sayısı, - Açılan makine parkı sayısı
70	Taşova Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması	- Taşova Kaymakamlığı - Taşova Belediyesi	- Ziraat Odaları (il ve ilçeler) - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2022	Taşova ilçesinin uygun iklim, arazi koşulları ve seraya uygun tarım ürünlerini üretme kültürüne sahip olması nedeniyle ilçede Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması büyük önem arz etmektedir. Serada üretim yapmak isteyen müteşebbislere destek vermek, ihracat tabanlı sera üretimini geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla taşınan Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi ile kent ve ülke ekonomisine katkıda bulunulacaktır. Ayrıca birçok insan için istihdam olanağı sağlanacaktır.	- Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması

71	Tarımda Kümelenmenin yapılabilmesi için bir raporun hazırlanması	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Ziraat Odaları - Üretici birlikleri - Kooperatifler	2018-2019	Temel faaliyetlerini koordinasyon birimi faaliyetleri (kümenin kurulması, pazar araştırmaları, tüketici davranışları araştırmaları, küme üyelerine yönelik eğitim programları, üyelere yönelik danışmanlık vb.), üretim ve tedarik zinciri faaliyetleri (ürünlerin test edilebilmesi için bir laboratuvarın oluşturulması, girişimci destekleme programının oluşturulması), dağıtım kanalı faaliyetleri (ürünlerin depolanabileceği, perakende ve toptansatışının yapılabileceği altyapının oluşturulması, sadece ilgili ürünlerin satılabileceği mağazaların oluşturulması, eşleştirme programları düzenlenmesi) ve pazarlama iletişim faaliyetlerinin (bölgesel marka yaratılması, ulusal ve uluslararası fuarlara katılım, ortak tanıtım faaliyetleri vb.) oluşturduğu kümeleme projesinin amacı mikro anlamda; tarım sektörünün üretimden imalata, sertifikasyondan ihracata, perakende satışından nihai tüketiciye kadar tüm tarafları kapsayacak bir çalışma ile sektörün ulusal ve uluslararası rekabet gücünü ve yenilikçilik kapasitesini arttırmaktır. Amasya ili tarım potansiyeli dikkate alındığında kümeleme çalışmaları önemli bir üstünlük sağlayabilecektir.	- İl Tarım kümeleme raporunun hazırlanması
72	Lisanslı Depoculuk konusunda farkındalık oluşturmak ve ilde lisanslı depo açılması	- Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Amasya Ticaret İl Müdürlüğü	- Ziraat Odaları - Üretici birlikleri - Kooperatifler	2018-2020	Lisanslı depoculuğun amacı lisanslı depoculuğa elverişli ürünlerin uygun yöntemlerle, sağlıklı koşullarda ve kalite sınıflarına göre depolanmasını sağlamak vesöz konusu ürünlerin ticaretini daha sistemli ve güvenilir hale getirmektir.	- Lisanslı depoculuk konusunda farkındalık eğitimi sayısı ve eğitimlere katılımcı sayısı - Lisanslı depo açılması

73	Arazi toplulaştırması yapılmış tarım arazilerinin artırılması	- İl Özel İdaresi - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Tapu Sicil Müdürlüğü - DSI	2018-2023	Küçük parseller halinde birden fazla parçaya bölünmüş, farklı yerlere dağılmış veya tarımın elverişsiz şekillerde biçimlenmiş arazilerin; modern tarım işletmeciliği esaslarına göre sulama hizmetlerinin getirilmesine en uygun bir şekilde birleştirilmesi, şekillendirilmesi ve düzenlenmesi çiftçilerinde önemli artışlar sağlayacaktır. İlimizde devam eden toplulaştırma çalışmalarının sürdürülmesi büyük önem arz etmektedir.	- Uygulaması devam eden toplulaştırma çalışmalarının bitirilmesi - 2018-2023 yıllarında yapılacak toplulaştırma çalışmaları
74	Köy değerlerini canlandırma projesi	- İl Özel İdaresi	- Ziraat Odaları (il ve ilçeler) - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü - Muhtarlar	2018-2023	Kırsal kalkınma sadece tarımsal üretimin artırılmasına yönelik alınacak tedbirlerle değil aynı zamanda gelir kaynaklarının tarım dışı faaliyetlerle çeşitlendirilmesine bağlıdır. Korunmuş yer mimari ve yerel üretim biçimlerinin kültür turizmi bağlamında değerlendirilmesi ve yerel halkların turizm sektöründen de pay alabilmesi bu potansiyelin harekete geçirilmesine bağlıdır. Bu bağlamda köydeki değerlerin canlandırılması hem gelir kaynaklarını artıracak hem de kırsal turizmin geliştirilmesini sağlayacaktır. İdeki bu tarihi- kültürel mirasın canlandırılması adına mevcut durumlarının analiz edilerek uygulamaya geçirilecek olanların desteklenmesi bölgede gelişme sağlayacaktır.	-Kazandırılan köy değerleri sayısı
75	Taşova ilçesi sulanabilir arazi miktarının artırılması	-DSİ	- Ziraat Odaları (il ve ilçeler) - Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	2018-2023	Taşova ilçesi, su kaynağı en çok olan ilçe olmasına rağmen sadece arazilerinin sadece %21'i sulanabilir durumdadır. Taşova ilçesinin tarım potansiyelinin daha verimli kullanılabilmesi için sulanabilir arazi miktarının artırılması gerekmektedir.	-Sulanabilir arazi miktarının 2023 yılı itibarıyla %50 ye çıkarılması

76	Boraboy gölünün turizm potansiyelinin geliştirilmesi	- Özel İdare	- Boraboy Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği	2018-2023	Amasya' nın alternatif ekoturizm yerlerinden birisi olan Boraboy Gölü, bünyesinde bulundurduğu doğal güzellikleriyle göz kamaştırmaktadır. Bunun yanı sıra birçok turizm faaliyetini yapabilececek donanıma sahiptir. Boraboy Gölü' nün gelişimi için turistleri ağırlayabilecek konaklama imkânlarının geliştirilebilmesi, konaklama imkânlarının artışıyla yeni turizm çeşitlerinin oluşması, restoranların kaliteli hizmet vermesi ve geniş mekâna sahip olması, yol, su ve konaklama imkanlarının durumlarında iyileştirilmelersağlanması turizm potansiyelini artırarak kırsal kalkınmaya destek sağlayacaktır.	- Kır restoranının restorasyonunun yapılması - Konaklama için bungalov sayısının 30'a çıkarılması -Tesislerin işletmecilerine ve çalışanların verilen hizmet eğitimi
77	Tarım fuarlarına katılımın sağlanması	Amasya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	- Ziraat Odası - Üretici Birlikleri	2018-2023	Tarımsal üretimde yeni gelişmelerin takibi ve yeni tarım teknikleri uygulamalarının gözlemlenmesi amacıyla her yıl önder çiftçilerin tarım fuarlarına katılımları sağlanacaktır.	-Her yıl fuarlara katılan 200 çiftçi (5 yılda 1000 çiftçi)

10.Kaynakça

<https://aa.com.tr/tr/turkiye/amasyada-truf-mantari-tespit-edildi/875623>,03.08.2017

<https://www.igdir.edu.tr/haber/tr%C3%BCf-mantar%C4%B1-%C4%B1%C4%9Fd%C4%B1r-da-ilk-defa-%C3%BCniversitemizde-yeti%C5%9Ftirilecek-23-Mart,2018>.

<http://www.demirsoytarim.com/truf-asili-fidan/>

ÇIRTLAK KARAKAŞ, B.,2006.Amasya’da Yetiştirilen Bazı Önemli Standart ve Yerli Kiraz Çeşitlerinin Döllenme Biyolojilerinin İncelenmesi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 95 sayfa, SAMSUN.

KÖSE, B., ÇELİK, H ve ONUR, B. 2011. Merzifon İlçesi Bağcılığı ve Geliştirilmesi için Yapılan Çalışmalar. Anadolu Tarım Bilimleri Derg., 26(2):169-175.

Karadeniz’in Lif Bitkileri (Keten, Kenevir, İsrırgan) Çalıştayı. 5-6 Mayıs 2017. Ondokuzmayıs Üniversitesi, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) ve Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Tarafından Ortaklaşa Düzenlenen Çalıştayı Sonuç Raporu. 04.10.2017.

www.csb.gov.tr/anit-agaclar-makale

Amasya İli Doğa Turizmi Master Planı., 2013. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, XI. Bölge Müdürlüğü, Amasya Şube Müdürlüğü.

www.sanalbasin.com/anit-agaclarin-envanteri-cikariliyor-24153823/

Gümüşhacıköy Sosyo-Ekonomik Durum Analizi. 2018. İlçenin Öncelikli Sorunlarının Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri. Amasya Üniversitesi Gümüşhacıköy Hasan Duman Meslek Yüksekokulu 54 sayfa.

KARABACAK, K., 2017. Türkiye’de Tütün Tarımı ve Coğrafi Dağılışı. Coğrafi Bilimler Dergisi CBD 15 (1), 27- 48.

ÖZKULI, İ ve SARI, Y., 2008. Türkiye’de Tütün Sektörünün Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri. 2. Ulusal İktisat Kongresi / 20-22 Şubat 2008 / DEÜ İBF İktisat Bölümü / İzmir – Türkiye, Sayfa 1-22.

<https://aa.com.tr/tr/politika/gumruk-ve-ticaret-bakani-tufenkci-tutun-ureticilerinin-kooperatif-kurmasi-saglanacak/943179> 20.10.2017

<http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/>

YAZICI, K ve GÜLGÜN, B. (2016) .TR83 İllerinde Süs Bitkileri Sektörünün Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Tarım Bilimleri Dergisi, 3 (1):18-24.

Anonim ., 2008. Süs Bitkileri Üretim ve Ticaretindeki Gelişmeler. Dr. Savaş Titiz. Kesme Çiçek. Antalya Tarım A:Ş-Antalya .

Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2015). Bitkisel Üretim Şubesi

ONAY, H.A ., 2008. Türkiye’de süs bitkileri sektörünün üretim ve yapısal sorunları ve öneriler. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı A.B.D., Ankara.

Samsun Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, (2015). Bitkisel Üretim Şubesi

ENGİN, V.T ve CÖCEN, E.İ., 2012. Leonardit ve Humik Maddeler. Yer Altı Kaynakları Dergisi, 1 (2):13-20

ENGİN,T.V.,2013.Türkiye Leonarditlerinin Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,Temmuz-2013.

Çorum Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2015). Bitkisel Üretim Şubesi TUİK (2015).
http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod= Kitap Detay&KT_ID=0&KITAP_ID=175. (Erişim tarihi: 02.01.2015).

<http://www.radikal.com.tr/amasya-haber/gumushacikoyde-gumus-pirasasi-tarla-gunu-duzenlendi-1443427/>

<https://amasya.tarim.gov.tr/Haber/40/Organik-Patates-Ve-Pirasa-Uretim-Alanlari-Gezildi.Haber>
Tarihi 03.09.2014

<http://t24.com.tr/haber/kenevir-uretimi-19-ilde-yasallasti,364873.13.10.2016>

<https://arastirma.tarim.gov.tr/yalovabahce/Belgeler/Dokumanlar/2018.01.19-kenevirBrosur.pdf>

<http://www.hurriyet.com.tr/tubitak-destekli-esrar-miktari-azaltilmis-kenev-40593029> 28.09.2017

<https://www.siamad.com.tr/leonardit-nedir>

www.yusufyel.com/leonardit.html

AY,F.2015.Humik Asit ve Humik Asit Kaynaklarının Jeolojik ve Ekonomik Önemi. Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi,36 (1):28-51.

AKINCI,Ş.,2011.Humik Asitler, Bitki Büyümesi ve Besleyici Alımı. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,23(1):46-56.

sorghocam.com/etiket.asp?sid=3215&humik-asit-ve-fulvik-asit-arasindaki-farklar...

TEMEL,S ve ŞİMŞEK,U.,2011.İğdir Ovası topraklarının çoraklaşma süreci ve çözüm önerileri.Aİnteri,21 (B):53-59.

TEMEL,S.,ŞİMŞEK,U.,KESKİN,B ve YILMAZ,İ.H.,Tuzlu toprakların düzeltilmesinde biyo-iyileştirici olarak tuzatolerans dereceleri farklı buğdaygil yem bitkilerinin etkisi,S.651-658,Türkiye 10.Tarla Bitkileri Kongresi,KONYA .

GENÇTÜRK,F.,2007.Bazı silajlık mısır çeşitlerinin Erzurum Ovası koşullarında yetiştirilme olanakları üzerine bir araştırma.Yüksek Lisans Tezi,Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri Anabilim Dalı,ERZURUM,57 sayfa

GÜL,Z.Dve TAN,M.,2013.Baklagilyem bitkilerinin silajlık olarak kullanılması.Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 44 (1): 189-193.

HARMANCIOĞLU,N.B., GÜL,A., FISTIKOĞLU,O.2002.Entegre su kaynakları yönetimi .TMH–Türkiye Mühendislik Haberleri,Sayı 419 - 2002/3,29-39.

<http://www.yesilirmak.org.tr/documents/projeler/salep/salep.pdf>

<http://www.yesilirmak.org.tr/documents/harita/t%C3%BCm.pdf>

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

A Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T 0 362 431 24 00
F 0 362 431 24 09
W www.oka.org.tr
E info@oka.org.tr
IG /okaorgtr
F /OrtaKaradenizKalkinmaAjansi

AMASYA YATIRIM DESTEK OFİSİ

Dere Mah. İğneci Baba Sk. No:30 Amasya
T. 0 (358) 212 69 66 F. 0 (358) 212 69 65

ÇORUM YATIRIM DESTEK OFİSİ

A. Karekeçili Mah. Gazi Cad. No:1 Çorum Valiliği A Blok Kat:3 ÇORUM
T. 0 (364) 225 74 70 F. 0 (364) 225 74 71

SAMSUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T. 0 (362) 431 24 00 F. 0 (362) 431 24 09

TOKAT YATIRIM DESTEK OFİSİ

Kabe-i Mescit Mahallesi Bekir Paşa Sokak No: 11 MERKEZ / TOKAT
T. 0 (356) 228 93 60 F. 0 (356) 228 97 60